

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 19 oktober justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Emelie Nyman* (C) skulle tjänstgöra som ersättare för *Niels Paarup-Petersen* (C) under tiden för hans ledighet den 10 januari 2024–23 juni 2024.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:138

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:138 Dödsolyckorna på väg 56 i Gävleborg
av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 20 december 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 7 november 2023

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:143

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:143 Planering av ny järnväg mellan Göteborg
och Borås

av *Anders Ådahl* (C)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 8 november 2023
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
EU-dokument
COM(2023) 593 till finansutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 24 januari 2024.*
COM(2023) 647 till civilutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 24 januari 2024.*
COM(2023) 661 till miljö- och jordbruksutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 24 januari 2024.*

Svar på
interpellationer

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:74 om åtgärder mot klimataktivism

Anf. 1 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig vilka åtgärder som jag avser att vidta mot bakgrund av de radikala klimataktivisternas vägblockader och andra samhällsskadliga aktiviteter samt om regeringen och jag avser att vidta några åtgärder för att skärpa straffen för vägblockader.

Att blockera en väg riskerar inte bara att orsaka förseningar och frustration utan kan även störa uttryckningar och brådska transporter. Om den allmänna ordningen störs har polisen enligt polislagen en skyldighet att ingripa och kan till exempel avlägsna en person från vägbanan. Enligt ordningslagen får polisen också upplösa en allmän sammankomst som medför allvarlig störning av trafiken. Om en deltagare i en folksamling som stör allmän ordning inte lyder polisens befallning kan denna dömas för ohörsamhet mot ordningsmakten.

Den som blockerar en väg på ett sätt som orsakar allvarliga störningar av trafiken kan också dömas för sabotage. Det finns flera exempel på sådana domar i praxis. Straffskalan för sabotage sträcker sig till fyra års fängelse. I värsta fall kan störningarna hindra viktig utryckningsverksamhet. Om en vägblockad hindrar polis, ambulans eller någon annan form av räddningsinsats från att komma fram kan det bedömas som sabotage mot blåljusverksamhet. Straffet för det brottet är också fängelse i högst fyra år. För grovt sabotage mot blåljusverksamhet är straffskalan fängelse på viss tid, lägst två och högst 18 år, eller på livstid.

Interpellanten berör även att klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari fått ställa in sin medverkan hos Fossilfritt Sverige. I anslutning till det exemplet kan jag konstatera att det är av största vikt att samhällsviktiga aktiviteter av olika slag, i detta fall ett möte om klimatfrågan, kan äga rum på ett säkert sätt. Den typen av sammankomster utgör en grundbult i vår demokrati och måste värnas. Hot, våld och ofredanden är aldrig acceptabelt, och sådana ageranden är straffbara, oavsett om de sker i syfte att få uppmärksamhet för en politisk synpunkt eller i något annat syfte. Därutöver har bland annat statliga förrättningar och allmänna sammankomster, genom ett särskilt straffstadgande, ett extra skydd mot störningar i form av oljud eller liknande.

Det bör framhållas att rätten att demonstrera är central i en demokrati, och alla begränsningar i den rätten måste möta krav på legalitet, nödvändighet och proportionalitet. Med det sagt kan vägblockader och störande av möten om viktiga samhällsfrågor ha ytterst samhällsskadliga eller farliga konsekvenser. Exempelvis kan metoden att blockera vägar innebära fara för liv och hälsa. Regeringen ser därför med största allvar på denna fråga.

Konsekvenserna för dem som stör blåljusverksamhet måste vara direkta och kännbara. Regeringen har därför gett en utredare i uppdrag att överväga om straffskalan för sabotage mot blåljusverksamhet bör skärpas. Uppdraget ska redovisas senast den 1 januari nästa år.

Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret från justitieministern!

Vi har de senaste åren sett en ny trend uppkomma, tillta och sprida sig. Personer utan respekt för befintlig lagstiftning eller sina medmänniskor ägnar sig åt olika former av skadegörelse, ohörsamhet mot ordningsmakten, sabotage med mera under parollen klimataktivism.

I deras egna lilla bubbla bryter de förvisso mot lagen, men de gör det åtminstone för någonting fint. Den verklighetsbeskrivningen har de lyckats övertyga sig själva om, och sedan anstränger de sig för att förleda fler till att vara av samma uppfattning.

Detta har inte varit ett problem begränsat till Sverige. Runt om i hela västvärlden har bortskämda ligister bland annat angripit konstverk med allt från färg till hammare, haft sönder oskyldiga privatpersoners fordon, förstört infrastruktur och blockerat vägar.

Just det sistnämnda är det som vi har sett mest av i Sverige. De återkommande vägblockaderna inte minst här i Stockholm gör regelbundet livet surare för de människor som vill göra rätt för sig och ta sig till jobbet i tid för att bidra till samhället i dess helhet.

Detta är situationer som inte hade behövt uppstå om polisen säkerställde framkomligheten på vägarna och aktivisterna fick kännbara straff för den samhällsskada som de genererar genom sina handlingar och den kostnad som orsakas av dessa handlingar.

Inte sällan ser man tyvärr i Sverige i stället hur polisen medföljer aktivisterna trots att de saknar tillstånd och trots de problem som uppstår inte minst när detta sker i rusningstrafik.

Det är mot denna bakgrund uppenbart för mig att behovet av åtgärder mot kriminella klimataktivisterna har tilltagit. Det vore positivt ifall regeringen såg på nya verktyg eller möjligheter att angripa denna problembild.

I sitt svar belyser justitieministern översynen av straffskalan för sabotage mot blåljuspersonal. Det tycker jag är bra. Ministern lyfter också fram att flera av aktivisterna redan har dömts för sabotage. Det stämmer.

Jag vet att Dagens Arena gjorde en granskning. Där konstaterade man att 25 klimataktivisterna har dömts för sabotage sedan 2022. Vissa av dessa 25 har dömts för flera sabotage i samma mål. Man har därutöver gått igenom 134 domar mot klimataktivisterna. Det involverar totalt 200 personer varav flera förekommer i en rad av dessa mål. Det kan röra flera åtalpunkter i samma mål. Det är uppenbart att det här är ett problem som verkligen har blommat upp den senaste tiden.

I sitt svar nämner justitieministern att det rent hypotetiskt går att dömas till fyra års fängelse för sabotage. Detta har dock aldrig skett i det här sammanhanget. Av de 25 klimataktivisterna som dömts för sabotage är det endast en som har fått fängelsestraff. Det var en återförbrytelse med en företeelse riktad mot en flygplats.

Givet att ministern i sitt svar inte lyfter fram behovet att ändra straffskalan för minimistraff för sabotage vill jag ställa frågan om det är någonting som ministern och regeringen tittar på. Utifrån det befintliga rättsläget och de fall jag har kunnat ta del av upplever inte jag att sabotagelagstiftningen riktigt möter denna tilltagande problematik. Det sänder definitivt inte tydliga signaler till dem det berör som upprepade gånger bryter mot sabotagelagstiftningen.

Anf. 3 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack, Tobias Andersson, för möjligheten att diskutera denna angelägna fråga i kammaren!

Låt mig först understryka det jag sa inledningsvis som bekräftar mycket av det Tobias Andersson tar upp. Vi talar om aktiviteter som är både farliga för människor som vill ta sig fram i trafiken och potentiellt oerhört farliga om det dessutom är så att det är verksamhet som skulle hindra exempelvis ambulanser eller brandbilar att ta sig fram i trafiken.

Det potentiella allvaret i konsekvenserna av den typen av aktiviteter återspeglas också i strafflagstiftningen. Det gäller i synnerhet om man begår grova brott. Om det får konsekvenser i förhållande till blåljusverksamhet är det till och med så att man kan få livstids fängelse enligt dagens straffskalor. Det återspeglar som sagt allvaret i den typ av brott som vi nu talar om.

Det finns ett problem utöver de problem detta innebär för trafikanter, hederliga människor som vill ta sig till jobbet eller lämna barn på förskolan eller skolan – vilket är skäl nog att se allvarligt på denna brottslighet – och utöver de konsekvenser detta kan få för blåljuspersonal. Det är den problembeskrivning som Tobias Andersson tar upp och som jag gärna vill instämma i: Närbesläktade aktiviteter och opinionsyttringar har också handlat om att ge sig på andra människors yttrandefrihet.

Oavsett om det handlar om att genom aktiviteter i samband med ett offentligt möte i praktiken hindra andra från att komma till tals och ge uttryck för sin uppfattning eller om det handlar om att ge sig på konstverk som man av olika skäl inte uppskattar är detta aktiviteter som är ägnade att begränsa det demokratiska samtalet och begränsa de fri- och rättigheter som var och en har. Det understryker också den demokratiska dimensionen

och den demokratiska problematiken i den typ av aktiviteter som vi nu talar om.

När vi blickar framåt har vi som sagt en översyn igång av just regelverken när det gäller blåljussabotagen. Dessutom gör vi en generell översyn av straffrätten som har ett bredare grepp och som omfattar straffrätten i stort. När man nu talar om straffskalor i de här fallen kan man konstatera att de, inte minst för de grova brotten men även för de lindrigare brotten, redan i dag innehåller väldigt ingripande frihetsberövandepåföljder. Det är upp till fyra års fängelse för normalbrotten och till och med upp till livstids fängelse för de grova brotten.

Det handlar i hög grad om tillämpning av den nedre delen av straffskalan, alltså vad man i normalfallet ska kunna påräkna för påföljd om man ägnar sig åt den här typen av aktiviteter. Jag menar att det är en viktig del av ingångsvärdet för översynen.

Om man sätter in det i ett perspektiv av hur vi nu arbetar med straffrätten handlar det generellt sett om att få till stånd en rättstillämpning som dels använder hela straffskalan på ett annat sätt än vad som ibland är fallet i dag, dels riktar sökljuset mot den nedre delen av straffskalan. Den här typen av fall, men också andra fall, hamnar ju ofta där.

Sammanfattningsvis är det ett utomordentligt angeläget ämne som lyfts i interpellationen. Det är redan i dag så att brottens allvar speglas i straffrätten, men den översyn vi gör är ägnad att ytterligare inskräpa allvaret i brottsligheten och se till att konsekvenserna blir ännu mer kännbara än vad som i dag är fallet.

Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack på nytt för svaret från justitieministern! Jag tror att det är värt att betona vikten av den generella översynen av straffrätten, som inte minst ministern med sin portfölj och sitt uppdrag ägnar sig åt om dagarna. I detta arbete utgör också Sverigedemokraterna en konstruktiv part.

Det är uppenbart att det inte riktigt har fungerat i just de här fallen, anser jag. De som har varit föremål för åtal gällande dels sabotage, dels annan kriminell handling, firar ofta att de når dit. Det finns exempel där människor som har varit i en tingsrättsförhandling väljer att i närtid på nytt ansluta till en liknande aktivistsats. Man har då alltså redan ställts inför samhällets ansvarsutkrävande, man har varit i en tingsrättsförhandling och man riskerar att straffas för den handling man har utfört genom exempelvis en vägblockad – och som någon form av efterföljd går man ut och gör precis samma sak igen.

Då tycker inte jag att vi från politikens sida genom lagstiftning har visat med vilket allvar vi ser på den här typen av handlingar. Det gäller inte minst den totala samhällskostnad det innebär om man på en trafikerad väg en tidig morgon en veckodag inte kan ta sig fram till sitt arbete, med det material man ska leverera eller, i den värsta av världar, med den patient man har i sin ambulans eller dylikt.

Det innebär inte bara en mänsklig frustration och irritation för dem som fastnar där, utan det innebär också förseningar av leveranser till viktiga industriprocesser, att de som är på väg för att bygga upp vårt samhälle inte kan komma fram till den arbetsplats där de ska befinna sig och så vidare. Om man skulle räkna ut totalkostnaden för den här aktivismen tror jag att den skulle vara i miljardklassen varje år sett till de förseningar som uppstår

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

i anslutning till dessa vägblockader, om vi väljer att rikta in oss på den delen av aktivismen.

Jag tror att jag talar för många svenskar när jag säger att det är lätt att instinktivt känna att de som orsakar samhället dessa kostnader också borde betala dem. Riktigt så är inte vår lagstiftning utformad, men det är viktigt att man åtminstone inte firar att man blir föremål för en tingsrättsförhandling. Man ska inte kommunicera till medierna att det här inte är några bekymmer och att man gärna gör om det för att man har moralen eller etiken på sin sida och så vidare. Därmed struntar man ju fullständigt i de lagar som jag och mina kollegor i denna kammare stiftar, inte minst efter förslag från regeringen.

I det här fallet tänker jag på att Gunnar Strömmers partikollega Johan Forssell, när han var rättspolitisk talesperson före valet och innan Moderaterna fick justitieministerposten, den 14 april 2022, tror jag att det var, i SVT sa: Mot bakgrund av dessa handlingar behöver vi höja minimistrafken för sabotage. Han menade då att fängelse skulle vara minimistraff.

Sedan var man kanske inte mer konkret i det fallet, men jag upplevde ändå ett skarpt förslag från Moderaternas sida. Det är möjligt att Moderaterna nu går in med detta som ingångsvärde i förhandlingarna när vi har den generella översynen av straffskalorna. Det hade varit uppskattat från min sida om Strömmer som justitieminister om möjligt skulle kunna kommentera om detta är Moderaternas ingång i anslutning till översynen givet de ställningstaganden som det moderata partiet har gjort i frågan tidigare.

Alldeles oavsett detta, fru talman, tycker jag att det är viktigt att vi har ett regeringsunderlag som ser allvarligt på denna typ av kriminell handling såväl som på andra och att vi lyckas åstadkomma en generell översyn av straffrätten, inte minst för att säkerställa att man nyttjar straffskalans fulla längd. När jag möter väljare hör jag att det oftast är det människor irriterar sig på. De vet att man kan dömas till långa fängelsestraff, men de ser det inte ske i praktiken. Vi måste från politikens sida skapa förutsättningar för vårt domstolsväsen att möjliggöra detta.

Anf. 5 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag vill gärna bekräfta att Moderaterna under många år har belyst allvaret i den brottslighet som vi nu talar om.

Jag tycker att det räcker väldigt långt att se på de konsekvenser detta får för vanliga hederliga medborgare på väg till jobbet eller för att lämna barnen på förskolan eller skolan. Det gäller för den delen också varuleveranser eller annan näringsverksamhet som hindras i sin helt fredliga framfart på grund av att andra tycker sig ha rätten att sätta sig i vägen för ett väl fungerande vardagsliv. Redan detta är mycket allvarligt. Om det dessutom äventyrar liv och hälsa på ett mycket mer bokstavligt plan genom att exempelvis förhindra brandbilar eller ambulanser att ta sig fram är det utomordentligt allvarligt.

Jag tycker att man ska ha en erkänsla för den lagstiftning vi har som, i alla fall om vi ser till straffskalorna som de är utformade, erkänner allvaret i detta.

När det gäller det som nu lyfts av Tobias Andersson och som Moderaterna har lyft i många år och lyfte inför valet är det inte bara straffskalorna på papperet utan också den konkreta tillämpningen som är det allra mest avgörande. Därför har det varit viktigt för oss att både sätta ljuset på sabo-

tage mot blåljusverksamhet och göra en särskild översyn av dessa regler och föra in de grundläggande perspektiven även i den breda översynen av straffrätten.

Jag kan peka på en fråga av betydelse som vi sätter ljuset på i den breda översynen och som också omfattar den här brottsligheten. Det är den så kallade presumptionen mot fängelse, alltså att en domstol enligt de regler som lagstiftaren har satt upp i dag ska välja en mindre ingripande påföljd än fängelse om det finns skäl för det eller alternativ till det.

Det är inte ett uttryck för något slags allmän repression att säga att det är en rimligare utgångspunkt att straff ska spegla brottens allvar. Om det är så att brottets allvar motsvaras av ett fängelsestraff är det rimligt att utgångspunkten också är att människor ska sitta i fängelse. Det är som sagt inte specifikt riktat just mot sabotageverksamhet, men sabotagebrotten omfattas förstås av den generella översynen.

Avslutningsvis vill jag säga att det, utöver de praktiska konsekvenser vi har pratat om som utomordentligt allvarliga, också finns en djupare demokratisk aspekt. En aktivism ägnad att hindra och begränsa andra människors yttrandefrihet är någonting som vi inte kan acceptera i ett fritt och öppet demokratiskt samhälle. Detta betonar ytterligare betydelsen av reformer på det här området.

Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack på nytt för svaret från justitieministern! Jag ser positivt på att regeringsunderlaget framöver kommer att se över både straffrätten generellt och inte minst fängelsepresumptionen, som ministern lyfter i sitt senaste anförande. Jag tror att vi kommer att komma långt i det arbetet och förhoppningsvis kunna skapa förutsättningar för domstolen att i dessa fall, där det enligt mig rör sig om direkt samhällsskadlig verksamhet, utdöma fängelsestraff i högre utsträckning än vad man gjort hittills i de 25 domar som jag uppmärksammat sedan 2022.

Just på tal om yttrandefriheten är detta en central aspekt. Det är viktigt att betona, fru talman, att om polisen går in och bryter upp en vägblockad är inte detta en handling mot den svenska yttrandefriheten. I dessa fall har de ju inte demonstrationstillstånd, till exempel. De har ingen grundlagsstadgad rätt att blockera vägar och försena eller förhindra samhällsvital infrastruktur att ta sig fram. Det finns naturligtvis tillfällen när de har haft det, men det finns också tillfällen där ett gäng aktivister bara gått ut och blockerat en väg och gjort livet surt för hederliga människor. Då har man inte nyttjat de förutsättningar som återges i vår grundlag och vår ordningslag att faktiskt kunna demonstrera och göra sin åsikt hörd. Tvärtom visar man då noll respekt för dessa. Precis som ministern belyser kan det per definition också innebära att man begränsar någon annans förutsättning att nyttja sin yttrandefrihet.

Jag tycker att detta är viktigt att betona i sammanhanget. Det rör sig alltså inte om att jag från Sverigedemokraternas sida efterfrågar begränsningar i yttrandefriheten. Tvärtom vill jag säkerställa att den nyttjas så som den ska nyttjas i detta fall. Den innefattar inte att blockera vägar varje dag för att man tycker att det är kul. Då behöver vi ha en annan lagstiftning på plats.

Min sista fråga till ministern är om han anser att polisen i dessa fall har agerat tillräckligt kraftfullt mot dem som har blockerat vägar. Det finns

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

exempel där man låtit dem sitta kvar, lett ett demonstrationståg utan tillstånd och så vidare. Hur bör polisen agera i dessa fall?

Anf. 7 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag har av lätt insedda skäl inte möjlighet att gå in och bedöma varje enskild polisinsats i varje enskilt fall. Jag bör dessutom avhålla mig från det av andra och principiella skäl.

Däremot kan jag på ett övergripande plan säga att polisen har skyldighet att ingripa när människor begår brott. Det är en generell utgångspunkt för polisens verksamhet, och detta är naturligtvis inget undantag. Hur man sedan väljer att hantera det i det konkreta fallet är upp till polisen. Naturligtvis är dock den enda rimliga principiella utgångspunkten att polisen i händelse av pågående brottsverksamhet ska ingripa och avbryta den brottsliga verksamheten.

När det gäller utfallet noterar jag att det på senare tid kommit en dom som inte var fällande i något enskilt fall. Å andra sidan finns det också väldigt många exempel på fällande domar. Som helhet är mitt intryck att rättsväsendet tar denna brottslighet på stort allvar och tillämpar de lagar och regler som gäller i dag.

Om det finns ett värde i att understryka denna brottslighets allvar – och jag ansluter mig till den uppfattningen – genom att från lagstiftarens sida se till att det finns förutsättningar att få domar som på ett bättre sätt än i dag återspeglar detta allvar är det naturligtvis klokt att, som vi nu gör, se över regelverket för att ge dessa förutsättningar för rättstillämpningen att döma ut ännu mer ingripande straff.

Och som sagt, för att avsluta med det grundackordet: Det motiveras alltså inte bara av de långtgående praktiska konsekvenser och risker som denna brottslighet har utan också av de djupare demokratiska och principiella skälen. Det omgivande samhället ska markera med utomordentligt stor tydlighet när denna typ av brottslighet äger rum.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:79 om kompensatoriska åtgärder för integritet kopplat till hemliga tvångsmedel

Anf. 8 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Rasmus Ling har frågat mig om regeringen kommer att ta fram nya regleringar för hur dokumentation av användning av hemliga tvångsmedel ska göras. Han har också frågat om jag och regeringen kommer att vidta några åtgärder för att fler personer som utsatts för hemliga tvångsmedel ska få veta det i efterhand, även för det fall att det gått lång tid sedan det inträffade. Han har även frågat om regeringen är beredd att utveckla den årliga skrivelse som görs till riksdagen om hemliga tvångsmedel till att också inbegripa andra integritetsinskränkningar. Slutligen har han frågat om regeringen är beredd att se över möjligheten att minska utrymmet för vilka tjänstefel som kan anses som ringa, och som därmed är straffria, när det är fråga om användning av hemliga tvångsmedel.

Det är av största vikt att vända den allvarliga utvecklingen vad gäller brottsligheten och gängkriminaliteten i Sverige. I det arbetet krävs bland annat att de brottsbekämpande myndigheterna har tillgång till kraftfulla och effektiva verktyg.

Sedan den 1 oktober i år får preventiva tvångsmedel användas i fler fall i syfte att förhindra särskilt allvarlig brottslighet. Möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel för att utreda allvarliga brott när det finns en konkret brottsmisstanke utökades också. Samtidigt stärktes rättssäkerheten genom bland annat tydligare krav på dokumentation av användningen av hemliga tvångsmedel.

Reglerna om hemliga tvångsmedel behöver leva upp till högt ställda rättssäkerhetskrav. Vi har därför krav på domstolsprövning och offentliga ombud som bevakar enskildas integritetsintressen. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden utövar tillsyn över användningen. Det finns också regler om underrättelser till enskilda som har varit föremål för hemliga tvångsmedel. Därutöver finns regeringens årliga skrivelse till riksdagen, där användningen av tvångsmedlen redovisas.

De nya reglerna om dokumentation har precis trätt i kraft. Tillämpningen får utvisa om det finns behov av ytterligare eller ändrade regler om detta. Beträffande möjligheten för personer att i efterhand få reda på om de varit föremål för hemliga tvångsmedel kan det nämnas att förslag om förändrade regler om underrättelser har lämnats i betänkandet *Bättre möjligheter att verkställa frihetsberövanden*. Ett utkast till lagrådsremiss som grundar sig på betänkandet remitterades den 25 oktober i år.

I nuläget pågår inte något arbete med att ändra de myndighetsuppdrag som styr vilket underlag som finns för regeringens skrivelse om hemliga tvångsmedel. Men det kan finnas skäl att överväga vad skrivelsen ska innehålla allteftersom regelverken om hemliga tvångsmedel förändras.

Offentlig verksamhet ska bedrivas på ett ansvarsfullt och korrekt sätt. Det är angeläget att det finns ett effektivt system för ansvarsutkrävande när det begås fel i tjänsten. Regeringen avser därför att tillsätta en utredning som bland annat ska se över ansvaret för tjänstefel. Frågan om utvidgning av det straffbara området för tjänstefel är en fråga som kommer att behandlas inom ramen för utredningen.

Det är angeläget, slutligen, att enskildas personliga integritet skyddas. Samtidigt måste våra brottsbekämpande myndigheter ha effektiva och kraftfulla verktyg för att bekämpa allvarlig brottslighet och de kriminella nätverken. Regeringen kommer att fortsätta jobba fokuserat för att vända utvecklingen.

Anf. 9 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Gunnar Strömmer så mycket för svaret. Det sista som framkom, att det är angeläget att skydda den personliga integriteten samtidigt som man med kraft kan bekämpa brottsligheten, är det som är centralt.

Det finns någonstans en målkonflikt mellan integritet och statens befogenheter för att lösa många av brotten, åtminstone när det gäller de tvångsmedel som vi pratar om. Exakt var skärningspunkten ska gå mellan integritet och befogenheter är delvis en politisk fråga, men det är också en fråga där var man hamnar beror på omständigheter både i världen i stort och i Sverige. Där har det skett en förskjutning för alla partier, både Miljö-

partiet och Moderaterna och alla andra i Sveriges riksdag, i riktning mot mer befogenheter än för ett antal år sedan på grund av ett förändrat läge i samhället.

Vi är överens om att gängbrottsligheten är ett av våra största samhällsproblem. För många om än inte alla åtgärder som vidtagits av tidigare och nuvarande regering finns det ett brett stöd. Det fanns ett brett stöd för preventiva tvångsmedel, som infördes den 1 oktober, för några veckor sedan. Vänsterpartiet var emot, men i övrigt var det bifall eller, som i Miljöpartiets fall, i allt väsentligt bifall.

När vi har de långtgående befogenheterna som inskränker integriteten är det viktigt att vi folkvalda och regeringen funderar över att också vidta åtgärder för att stärka integriteten. I den här interpellationen har jag gett Gunnar Strömmer och regeringen ett antal förslag, fru talman. Ett av dem gäller hur underrättelser sker och ska ske till personer som har blivit föremål för användande av tvångsmedel.

Det finns högt ställda rättssäkerhetskrav, säger Gunnar Strömmer. Och det gör det. Det finns krav på domstolsprövning. Men frågan är vad som händer i de situationer där det brister, när regelverket inte efterföljs. Åklagare och poliser är människor, precis som justitieministrar och riksdagsledamöter. Människor kan göra fel. Men hur ska vi se på de situationer där fel har begåtts och där det dessutom visar sig att personer som blivit utsatta för hemliga tvångsmedel är oskyldiga?

I den rättsliga vägledning som Åklagarmyndigheten har framgår det att det är ”viktigt att notera att underrättelseskyldighet inte föreligger mot alla personer som på något sätt berörs av ett hemligt tvångsmedel. Den underrättelseberättigade personkretsen är begränsad till misstänkta och innehavare av sådana platser och elektroniska adresser som åtgärden riktats mot.”

En konkret fråga till Gunnar Strömmer är om regeringen kan vara beredd att se över den underrättelseberättigade personkretsen, så att fler som har blivit utsatta för det och är oskyldiga faktiskt får veta det i efterhand.

Anf. 10 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack, Rasmus Ling, för möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor i dag!

Jag börjar med att kroka i Rasmus Lings reflektion när det gäller de grundläggande avvägningar som vi har att hantera mellan å ena sidan den effektiva brottsbekämpningen och å andra sidan den personliga integriteten. Det råder ingen som helst tvekan om att inte minst hemliga tvångsmedel är väldigt ingripande verktyg. Men de motiveras förstås av att det intresse som ligger till grund för användningen, nämligen den effektiva brottsbekämpningen i synnerhet när det handlar om väldigt grov brottslighet, är ett angeläget allmänt intresse. Det väger upp det motstående intresset av att värna den personliga integriteten.

Jag tycker också att man kan bredda perspektivet vad gäller personlig integritet. En 24-årig kvinna mördas genom en sprängladdning i hennes radhus när hon sover på natten; det är svårt att tänka sig en mer ultimata personlig integritetskränkning.

Vi har alltså både den effektiva brottsbekämpningen och brottsoffrens integritetsintressen i den ena vågskålen och sedan förstås de andra legitima integritetsintressena som handlar om dem som blir föremål för exempelvis

användning av hemlig avlyssning eller vad det nu kan vara. Det råder ingen som helst tvekan om att samhällsutvecklingen gör att den effektiva brottsbekämpningens intresse och brottsoffrens integritetsintresse nu ges en relativt sett större tyngd. Jag välkomnar att det går att få ett brett stöd för den förskjutningen här i kammaren.

Ibland hör man lite slarviga, tycker i alla fall jag, eller grunda invändningar på temat att vi nu har rört oss ut på något slags sluttande plan. Jag vill understryka att så verkligen inte är fallet. Sverige är en väl fungerande demokratisk rättsstat. När det gäller just tvångsmedelsanvändningen finns det en mycket etablerad och rättssäker ordning för det.

En åklagare kan som sagt inte själv hitta på att man vill använda tvångsmedel utan måste gå till domstol och få det domstolsprövat. I domstolsprövningen finns det advokater som är särskilt utsedda för att bevaka integritetsintressena. Det finns en tillsyn som sker i efterhand av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, och det finns den skrivelse som regeringen lämnar till riksdagen varje år och som Rasmus Ling tar upp. Där får man den samlade bilden av tvångsmedelsanvändningen, det vill säga checks and balances, hanteringen av det konkreta fallet men också granskningen av helheten.

Vår utgångspunkt är att vi ger polisen och åklagarna större möjligheter att använda hemliga tvångsmedel också för att förhindra och förebygga brottslighet. Vi öppnar i praktiken upp den verktygslåda som hittills har varit öppen för Säkerhetspolisens arbete mot terrorism och spioneri för att användas också av polis och åklagare mot de kriminella nätverken och den grova organiserade brottsligheten. Det är utan tvekan en förskjutning i riktning mot den effektiva brottsbekämpningen, men det sker i en rättssäker ordning.

När det gäller de konkreta frågor som Rasmus Ling tar upp gör vi i samband med detta också saker för att ytterligare stärka möjligheterna för den enskilde att få sitt fall belyst på ett lämpligt sätt, inte minst genom att vi ställer högre krav på dokumentation i samband med tvångsmedelsanvändningen. Det är också för att den enskilde i efterhand, på ett bättre sätt än i dag, ska kunna få underlag för att se om man har blivit hanterad på ett sätt som är rimligt och rätt.

Tillsynsfrågan är viktig. Just nu har vi inte gett myndigheten ytterligare uppdrag att förändra underlagen för den skrivelse som går till riksdagen. Men jag är beredd att löpande överväga om ytterligare saker behöver göras. Nu ska vi se om de nya verktyg som vi sätter in verkar innan vi gör nya bedömningar i den delen.

Anf. 11 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Statsrådet talade länge och mycket men svarade inte på frågan om personkretsen. Jag skulle gärna vilja få svar på det i nästa anförande. Är man beredd att utvidga den underrättelseberättigade personkretsen?

Fru talman! Det är en positiv approach vad gäller att utveckla skrivelserna om hemliga tvångsmedel. Även om det inte finns tydliga löften är dörren i alla fall inte stängd. Det är ett bra första steg. I Miljöpartiets tycke finns det anledning att utveckla det här i situationer där staten behöver mer verktyg och muskler. Om vi accepterar mer övervakning behöver vi också

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

ha fokus på andra sidan myntet. Jag ser fram emot att det utvecklas i skrivelsen någon gång och kommer att följa det.

Fru talman! Jag går åter till frågan om personer som har blivit föremål för tvångsmedelsanvändning men som visar sig vara oskyldiga. I betänkandet som justitieministern hänvisar till, *Bättre möjligheter att verkställa frihetsberövanden*, framgår regelverket. Om det på grund av sekretesshinder inte går att meddela en person att man varit utsatt för hemliga tvångsmedel har underrättelseskyldigheten upphört ett år från att förundersökningen avslutats om det fortfarande är sekretess. Det föreslås förlängas till ett och ett halvt år efter att användningen har avslutats. Det är en förlängning men fortfarande ganska kort tid.

Jag instämmer inte i bedömningen att intresset av att få veta att man har blivit utsatt för hemliga tvångsmedel skulle avta på ett sådant sätt i efterhand. Jag ser tvärtom ett stort och även principiellt värde i att man i de fall staten har utsatt en medborgare för hemliga tvångsmedel och framför allt i de fall man visat sig vara oskyldig ska ha rätt att få reda på det vid något tillfälle, även om lång tid har förflöpt. Även om det är på grund av sekretesshinder, att polisen inte bör röja det och inte ska berätta hur det har gått till, eller för att man inte ska kunna ta reda på det, finns det fortfarande ett värde i att få reda på det, också om betydligt längre tid än ett och ett halvt år har förflutit.

Tycker inte justitieministern också att det finns ett värde i att få reda på det, även om det för en tid föreligger sekretesshinder så att det går en längre tid?

Anf. 12 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt oss först närmare diskutera frågan om den underrättelseberättigade personkretsen, alltså vem som ska ha rätt att bli underrättad om att den blivit föremål för hemliga tvångsmedel. Vi har inga förslag eller några processer igång när det gäller att ändra den kretsen. Utgångspunkten i lagstiftningen är att underrätta den krets som anses vara berörd. Den måste naturligtvis definieras närmare, men det är ändå inte en alldeles restriktiv bedömning av vem som är berörd. Redan i dag är det så att den som berörs av tvångsmedelsanvändning också ska få underrättelse om detta.

Däremot har vi tittat på frågor som är ägnade att ge ett bättre underlag för den enskilde som är berörd att bedöma sin situation. Där kommer ju inte minst de utökade kraven på dokumentation in i bilden. De kom till för att försöka få till stånd en bättre kvalitet och en bättre överblick för den enskilde i samband att man blir underrättad om det här och i efterhand vill se om det varit rim och reson i den användning av tvångsmedel man blivit föremål för. Vi har i våra lagstiftningsärenden understrukt behovet av att få en ännu bättre dokumentation, till gagn för den enskilde.

När det gäller frågan om det berättigade intresset, att det har gått en viss tid och så vidare kan jag absolut instämma i att det finns ett berättigat intresse. Sedan ska det vägas mot de motstående sekretessintressena. Även om det i olika fall kan finnas förundersökningssekretess eller andra sekretessintressen som gör att informationen inte delas med den enskilde får åklagaren inte hålla den för sig själv. I den situationen ska informationen lämnas till Integritetsskyddsmyndigheten för att man ska få till stånd en tillsyn för att garantera transparens och insyn i tvångsmedelsanvändningen

rörande enskilda. Den kan utövas av den enskilde själv och/eller av tillsynsmyndigheten.

Det kommer att finnas fall där enskilda människor som gärna hade velat ha information inte får det, därför att det finns motstående intressen som väger tyngre. Samtidigt vill jag understryka att det alltså inte betyder att de fallen förblir ogranskade. De blir förstås genomlysta i samband med den tillsyn som utförs av tillsynsmyndigheten.

Min uppfattning är att vi på det hela taget har en balanserad och väl beprövad ordning. Den inbegriper en långtgående möjlighet för de berörda att få information i efterhand om att de blivit föremål för användning av tvångsmedel.

Jag vill också säga att när vi nu utvidgar tillämpningsområdet för hemliga tvångsmedel, exempelvis genom att göra det möjligt för polis och åklagare att använda dem preventivt mot de kriminella nätverken, har vi i lagstiftningen lagt in ett slags femårsgräns. Under de fem år som de här reglerna nu ska få gälla ska det också göras en ordentlig utvärdering av användningen i alla dimensioner, inklusive dem som Rasmus Ling i dag tar upp.

Jag vill understryka att jag är öppen för förändringar men gärna vill se hur befintliga regelverk används i praktiken innan vi drar alltför långtgående slutsatser om framtiden.

Anf. 13 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Att vi har en beprövad ordning gäller ju för det regelverk vi har haft. För det nya regelverket finns ingen beprövad ordning eftersom det bara är några veckor sedan det trädde i kraft.

Jag vill passa på att säga något om de fall där tvångsmedel har använts men där det på grund av sekretess inte kan meddelas den enskilde. De fallen lämnas över till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Deras prövning handlar om ifall det var rätt eller inte rätt att medge att tvångsmedel skulle användas. Det kan mycket väl gälla situationer där det var ett korrekt beslut av domstolen att medge det, men där det ändå visade sig att den som utsattes var helt oförvitlig och oskyldig. I de fallen har man ingen möjlighet om det föreligger sekretess att få reda på det i efterhand. Jag menar, fru talman, att det är fel. Jag tycker att justitieministern borde dela den bilden.

Det är dessutom så att om sekretess fortfarande föreligger efter ett och ett halvt år försvinner ärendet ur systemet. Jag tycker inte att det är en bra ordning. Jag tycker att det borde förlängas. Jag har stor respekt för sekretesshindren; de ska tas på största allvar. Vi ska inte ha ett system där polisens metoder röjs på ett sätt som försämrar brottsbekämpningen. Men låt oss säga att 10 eller 15 år förflutit – vid något tillfälle borde jag som enskild ha rätt att få reda på att staten övervakade mig under en viss tidsperiod och att jag var oskyldig. Att få reda på det är en upprättelse, och att oskyldigt utsatta personer får upprättelse brukar Gunnar Strömmer lyfta fram behovet av.

Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar Rasmus Ling än en gång för möjligheten att diskutera de här viktiga frågorna i dag. Låt mig bara säga att utgångspunkten i lagstiftningen är att huvudregeln är att den enskilde ska bli under-

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

rättad. Vi har alltså inte en ordning som bygger på att människor inte ska få bli underrättade om de har utsatts för användning av hemliga tvångsmedel. Utgångspunkten är tvärtom att den som har berörts så långt möjligt ska underrättas om tvångsmedelsanvändningen i efterhand. Det är ett viktigt värde, och det bygger vår lagstiftning på redan i dag.

Det finns motstående sekretessintressen. Det ligger redan i begreppen hemliga tvångsmedel och förundersökningssekretess. Det finns ett motstående sekretessintresse som handlar om att värna det intresse som i grund och botten motiverar användningen av hemliga tvångsmedel. Det betyder också att det kan uppkomma situationer där man även i efterhand av olika skäl anser det olämpligt att underrätta den enskilde. Den informationen stannar alltså inte hos åklagaren utan lämnas över till Integritetsskyddsmyndigheten för en i och för sig inte oväsentlig kontroll av om det var rätt eller fel att sätta in tvångsmedlet. Man får ändå säga att det är en ganska fundamental fråga i sammanhanget.

Jag menar att vi totalt sett har en rättssäker ordning givet de motstående intressen vi har att hantera. Med det sagt är jag alltså öppen för att över tid se om det krävs ytterligare rättssäkerhetsgarantier. En viktig sak som nu tillförs lagstiftningen är som sagt mer långtgående krav på de myndigheter som hanterar tvångsmedel att upprätta dokumentation så att antingen den enskilde eller tillsynsmyndigheten ska ha ordentligt underlag för sin granskning.

Jag vill också säga att det finns en beprövad ordning även om den här utvidgningen skedde den 1 oktober, för det är ju en utvidgning av en beprövad ordning som i dag används när det gäller terrorister och spioner men som nu även ska användas mot de kriminella nätverken.

Jag vill understryka en öppenhet för att löpande pröva om vi ytterligare behöver stärka rättssäkerheten i olika avseenden, men jag vill också understryka att jag känner mig grundtrygg i att vi använder en mycket rättssäker och beprövad modell när det gäller användningen av hemliga tvångsmedel.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:102 om Gotlands civilförsvar

Anf. 15 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig om Gotland med dess avgörande säkerhetspolitiska läge kan bidra till det stärkta civilförsvar som önskas och, om inte, hur jag kommer att agera för att garantera Gotlands civilförsvar.

Låt mig börja med att tacka interpellanten för engagemanget i frågan och för att ha ställt en mycket viktig fråga. Gotland är strategiskt mycket viktigt för försvaret av Sverige och för Östersjöregionen som helhet.

I det rådande säkerhetsläget behöver takten i förstärkningen av det civila försvaret öka. Regeringen föreslår därför ytterligare åtgärder avseende 2024. Ett av förslagen i budgetpropositionen är att bidragen till kommunernas och regionernas arbete med krisberedskap och civilt försvar ska öka med 100 miljoner kronor årligen från och med 2024 utöver den ökning med 50 miljoner kronor som följer av tidigare beslut. Denna satsning innebär att bidragen till kommunernas och regionernas arbete med krisbered-

skap och civilt försvar under 2024 sammantaget ökar med cirka 25 procent till totalt 754 miljoner kronor per år.

Det bör också framhållas att de senaste ändringarna i kostnadsutjämnningen inom det kommunalekonomiska utjämnningssystemet trädde i kraft 2020 och innebär en stor ökning i utfallet för just Gotland. Även om ingen särskild öfaktor infördes beaktas strukturella förhållanden som kan föranleda högre kostnader, till exempel avseende transporter, på ett förbättrat sätt genom ändringarna. Gotland får det allra högsta bidraget mätt i kronor per invånare i utjämnningssystemet för regioner.

Anf. 16 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Vi har fått ett nytt säkerhetspolitiskt läge i Sverige. Det påverkar oss alla. Många som under lång tid inte tänkt på vikten av militärt och civilt försvar har fått tänka om. Hela vårt samhälle påverkas.

Vissa delar av landet påverkas naturligtvis mer än andra. Gotlands geografiska placering är strategisk inte bara för Sveriges försvar utan för hela västvärldens försvar. Gotland har också en lång historia av strategisk betydelse för Sveriges försvar. Ön ligger strategiskt i Östersjön och har varit av stor vikt för att skydda landet mot eventuella hot från öst.

Allt det här innebär även fortsatt att man behöver bygga upp och stärka inte bara det militära försvaret utan också det civila försvaret för att säkerställa skydd och säkerhet för invånarna men även för Sverige. Sveriges civila beredskap handlar om lokalsamhällens förmåga att förebygga och hantera krig och säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.

Då är våra sjukhus väldigt viktiga. Sjukhusen spelar en avgörande roll. Om vi hamnar i kris, krig eller annan nödsituation, vilket vi inte hoppas, är sjukhusen otroligt avgörande. Det gäller att inte bara ha förmåga att klara av vård i det vanliga, normala läget utan också kunna ställa om. Det kräver mycket kunskap, kompetens och framför allt resurser.

För Gotland är det här ansvaret en väldigt stor utmaning. Gotland är en ö, vilket innebär stora merkostnader. Man har det inte lika lätt. Vi kan inte skicka en landambulans till Gotland, utan det spelar stor roll att det är en ö.

Statsrådet säger att Gotland får mer. Det handlar naturligtvis om hur vi fördelar de statsbidrag som vi redan har. Men det som händer nu är ju att alla regioner och alla kommuner får för lite resurser. Om vi bara fördelar det som är för lite innebär det att alla regioner har en stor utmaning framöver för att klara både den vanliga sjukvården och den civila beredskap som vi förväntar oss ska finnas, även på Gotland.

Det civila försvaret löper risk att inte hålla måttet om det inte får de resurser som krävs. Statsrådet svarar att man tillskjuter ett antal miljoner. Men om man saknar mer än så blir detta som att sätta plåster på ett svårt blödande sår. Regeringen säger nu att man skickar med resurser till Gotland och andra för att öka det civila försvaret, men det har varit för lite kompensation och otillräckliga resurser. Då kommer inte det här att räcka.

Det är också anledningen till att vi ställer de här frågorna till statsrådet. Hur ska vi kunna garantera att man på Gotland men också i andra områden i Sverige klarar av det civilförsvar som vi vill och önskar att man ska klara av?

(Applåder)

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

Anf. 17 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att uttrycka glädje över att vi i dag debatterar Gotlands civilförsvär i riksdagens kammare. Tidigare under hösten ställde jag en skriftlig fråga till statsrådet om Gotlands civilförsvär. Jag fick då ungefär samma svar som statsrådet läste upp här nyss. Det är ett svar, fru talman, som sammanfattningsvis går ut på att vi på Gotland ska sitta still i båten och vara glada över vad vi har fått. Jag anser att det är en orimlig hållning, om den regering Bohlin företräder menar allvar med att civilförsvaret ska stärkas. Vi är helt överens om att så ska ske. Men kraven som ställs på Gotland är oacceptabelt höga i en exceptionell tid.

Jag vill vara tydlig. Det är oerhört välkommet att Gotlands geografiska läge uppmärksammas och att även statsrådet använder ett begrepp som öfaktor, liksom att Försvarsmakten på senare år återfinns på Gotland och därtill växer stadigt. Totalförsvaret av Sverige bygger dock på att identifiera sårbarheter och eliminera dem eller åtminstone göra dem mindre. I Gotlands fall ökar sårbarheten i och med pågående sjukvårdskris.

Fru talman! Kostnaderna för att bedriva välfärd i Sveriges enda öregion ökar stadigt. I den del som specifikt rör sjukvården handlar det i dag om 275 miljoner kronor i underfinansiering. Det är helt riktigt att en viss utjämning kommer Gotland till del, som statsrådet säger, men någon fullödlig kompensation för öläget är det uppenbarligen inte tal om. Det innebär att gotländsk sjukvård konsekvent är underfinansierad i stora reella tal. Gotland är Sveriges minsta sjukvårdsregion med en alldeles för liten befolkning och stora merkostnader. Därtill har Gotland ett orimligt tungt ansvar i händelse av kris eller krig.

Den här underfinansieringen modell större är ett faktum, fru talman, i samma tid som Försvarsmakten är besvärande tydlig med att ansvaret för att säkra sjukvårdskapacitet vilar tungt på regionerna. Det säger sig självt att ekvationen inte går ihop. Gotland har merkostnader för förlossningsvård och laboratoriekapacitet, men i och med vårt geografiska läge tar vi också höjd för att klara akutsjukvård själva. Att leverera grundtrygghet som vilar i viss överkapacitet brottas gotländsk sjukvård med varje dag. Men det är också en kostnad, en risk och en utmaning som statsrådets regering måste ta på långt större allvar än vad som kan skönjas i statsrådets svar här i dag. All den tid man inte gör det slarvar man med berätt mod med det civilförsvär man säger sig vilja bygga upp.

Därför undrar jag: Med vilka resurser menar statsrådet att civilförsvarskapaciteten ska byggas? Känner sig statsrådet trygg med att en strategiskt viktig del av Sverige inte har bättre förutsättningar att bygga gemensam styrka?
(Applåder)

Anf. 18 MARCUS WENNERSTRÖM (S):

Fru talman! ”Totalförsvaret är att betrakta som en kollektiv nytthet och därmed bör finansiering av de särskilda beredskapskostnaderna till stor del ske via statens budget.” Så står det i *Motståndskraft*.

I går var ÖB här i kammaren. Hans ord var tydliga. Det viktigaste som det civila försvaret kan skapa för det militära är ett fungerande samhälle. Det handlar om skolor och förskolor. Det handlar om omsorgsboenden och hemtjänst. Men kommuner är mycket mer, och situationen är mycket mer komplex.

När statsrådet på sociala medier betonar vikten och allvaret i situationen har han helt rätt. Men lajks och delningar kommer inte att stoppa en antagonist från öst. Per capita-styrd resursfördelning ger inte strategiskt viktiga områden den prioritet som behövs.

Skrapar vi på ytan av vad Försvarsmakten begär eller efterfrågar från kommuner ser vi att det handlar om mycket mer än att säkra daglig drift. Det handlar om att skydda kritisk infrastruktur för att kunna stå emot eller åtminstone försvåra militära angrepp. Det handlar om att göra analyser och ställa om organisationer för att möjliggöra värdlandsstöd. Det handlar också om att bygga ledningsplatser på platser med större säkerhet som försvårar eller omöjliggör nytta i vardagen. Bara *en* åtgärd inom *ett* av dessa områden kan kosta betydligt mer än vad kommunen får i stöd från staten. Och de statliga medlen får dessutom inte användas till investeringar.

Där blir verkligheten ganska glasklar, för då står ansvariga politiker i våra kommuner inför frågan om att prioritera åt staten. Då tvingas de prioritera bort vård i vardagen, skära ned på personal i skolan och höja skattesatser, fjärrvärmepreiser och va-taxor. Utjämningsbidraget som statsrådet hänvisar till, fru talman, är nämligen inte tänkt att användas för reservkraft, uppställningsplatser för Natoförband eller, för den delen, ur ett civilt perspektiv orimligt höga skyddsnivåer.

Finansieringen för krisberedskapen och det civila försvaret får uttryckligen inte användas för investeringar. Den ska i princip bara användas till planering, rapportering, utbildning och analys. Men enbart vetskap om våra sårbarheter kommer inte att rädda oss. Ordentligt schemalagda krigsdagis kommer inte att skapa förutsättningar för värdlandsstöd. Enkelriktad rapportering från kommuner till staten försäkrar inte soldaten på fältet att hans kära är trygga i samhällets omsorg.

Fru talman! Politik sägs handla om prioriteringar. Jag undrar därför om statsrådet verkligen inte ser att läget har gått så långt att det på riktigt börjar bli dags att prioritera. Jag undrar om statsrådet inte ser att förutsättningarna för det civila försvaret styrs av det militära behovet i långt större utsträckning än svaret ger sken av. Jag undrar om statsrådet inte ser behov av en resurstilldelning som tydligare utgår från behovet sett till hur försvaret av landet är tänkt att fungera.

Menar statsrådet allvar med att tiden för planering är knapp? Menar statsrådet allvar med att försvaret av Gotland är en kollektiv nytta? Då förväntar åtminstone jag mig att han inte nöjer sig med att konstatera detta utan också driver på för att nödvändiga beslut fattas.
(Applåder)

Anf. 19 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Låt mig börja med att upprepa det jag började med att säga, nämligen att jag storligen uppskattar engagemanget från riksdagsledamöterna i denna fråga. Det jag kanske uppskattar mindre är att man försöker göra en retorisk figur av att det skulle finnas någon skillnad i ambitionsnivå mellan våra respektive partier i denna fråga. Om man går till Socialdemokraternas budgetmotion kan man konstatera att anslagen för detta inom utgiftsområde 6 är identiska med regeringens. Det finns alltså ingen annan ekonomisk ambitionsnivå från Socialdemokraternas sida.

Jag tror och hoppas att den försvarsberedning som just nu arbetar tar ut stegen även i förslagen gällande det civila försvaret. Det vore bra om vi kunde höja ribban gemensamt, allra helst i en åttapartiöverenskommelse. Precis som ledamöterna inskräper är läget nämligen mycket allvarligt.

Man blandar också bort korten lite grann i den här diskussionen för att man till en del vill göra den till en allmän diskussion om satsningar på välfärden och till en del vill göra den till en diskussion riktad mot det civila försvaret. Som ledamöterna säkert känner till har staten ett finansieringsansvar när det gäller civilt försvar och arbetet för en höjd beredskap. Men kommuner och regioner har också ett mycket långtgående ansvar i dessa frågor.

Det är problematiskt att vi har en förlegad lagstiftning på detta område och att den utredning som den tidigare socialdemokratiska regeringen tillsatte inte kom i mål. Det är problematiskt, för vi förlorade viktig tid. En av de första saker som den här regeringen gjorde var att tillsätta en ny utredning för att på allvar tydliggöra ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och region. Men samtidigt som vi gör det ser vi också till att genomföra substantiella satsningar på detta område, som kommer kommuner och regioner till del.

För att bara nämna ytterligare en sak – i budgetpropositionen för 2023 tilldelades regionerna ytterligare 400 miljoner kronor, bland annat för att stärka hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar, samt ytterligare 400 miljoner kronor för försörjningsberedskap i fråga om läkemedel. Det är satsningar som den här regeringen har gjort.

Den här regeringen har också en gång för alla tagit tag i frågan om reservhamn på Gotland, ett behov som har varit känt under mycket lång tid men som den tidigare regeringen under åtta års tid inte lyckades komma framåt med.

Det gäller också den tredje elkabeln till Gotland – som Gotland, som vi alla vet, har ett mycket stort behov av för att säkerställa robusthet och redundans. Men det hände ingenting under de föregående åtta åren.

Jag välkomnar alltså en hög ambitionsnivå. Men jag vänder mig emot retorik som inte är förenlig med det som Socialdemokraterna lägger fram i sina budgetmotioner.

Anf. 20 EVA LINDH (S):

Fru talman! Då vänder jag mig emot att statsrådet kallar detta för retoriska figurer. Det är det inte. Vi är på allvar oroliga. Vi vill stärka civilförsvaret därför att vi ser att det finns ett behov av det.

Det vi försöker påpeka i den här interpellationen till statsrådet och i den här debatten är att detta har med varandra att göra, precis som mina kollegor har visat på. Om vi inte ger tillräckliga resurser till exempelvis sjukhusen och de därför inte klarar av det de ska – det är vårdkris i Sverige – innebär det att de inte har resurser att göra det de ska göra för civilförsvaret. Om man använder resurser för att göra det man ska kan det, som Marcus talade om, ta resurser från det andra. Detta hänger ihop. Om man inte får tillräckliga resurser för att klara välfärden, till exempel sjukvården, innebär det att det finns risk för att man inte heller klarar vare sig att lösa vårdkrisen eller att göra det som behöver göras för det civila försvaret.

Jag blev inbjuden av min kollega Hanna Westerén att besöka Gotland och var där tidigare i höstas. Det var verkligen lärorikt. Jag har läst alla

rapporter och det som finns att läsa om öfaktorer som Gotland har tagit fram. Det är väldigt intressant läsning och ett bra underlag för att förstå Gotlands unika situation. Men när man kommer dit och ser med egna ögon är det klart att det gör skillnad. När man är där kan man verkligen känna i kroppen – kanske inte precis som alla gotlänningar gör – och se och förstå att de har större utmaningar än många andra regioner, på ett sätt: Man är en öregion, med alla svårigheter och utmaningar som det innebär.

Man är dessutom säkerhetspolitiskt utsatt, och det ligger ett stort ansvar på oss att hantera detta tillsammans med Gotland – att stärka det militära men också det civila försvaret. Det betyder något särskilt när det handlar om Gotland. Därför behöver vi förbereda oss; det är detta frågan gäller.

Jag tycker inte riktigt att vi har fått svar från statsrådet. Statsrådet hänvisar till de miljoner som man ändå har lagt på att öka civilförsvaret. Men vår poäng är att det spelar roll om man inte finansierar regionerna tillräckligt, och där gör Socialdemokraterna annorlunda. Vi finansierar regionerna med dubbelt så mycket, och det kommer att påverka; det har med varandra att göra.

Från Försvarsmaktens sida är man kristallklar – det kan vi vara överens om – när det gäller regionernas ansvar för att säkra sjukvårdskapaciteten. Man är också tydlig med att Gotland har en alldeles särskild säkerhetspolitisk utmaning och också ett särskilt säkerhetspolitiskt ansvar.

Jag ställer därför återigen frågan till statsrådet: Anser han att Gotland kan ta detta ansvar? Kan vi vara trygga med det? Eller finns det något annat som statsrådet anser behöver göras för att säkerställa att Gotland kan stå för den säkerhetspolitiska trygghet som Sverige och hela västvärlden behöver?

(Applåder)

Anf. 21 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Som det har sagts tidigare befinner sig Sverige i det säkerhetspolitiskt mest kritiska läget sedan andra världskriget. Sverige rustar upp, och att så måste ske är odiskutabelt. Att då hantera livsavgörande sjukvård på det här sättet är häpnadsväckande. Jag noterar dessutom att statsrådet nämner den förra kostnadsutjämnningen men inte alls den pågående utredningen. Det är förmodligen en signal i sig om att även den dörren är stängd.

Fru talman! Jag vill särskilt betona en mening i Eva Lindhs interpellation: ”Det civila försvaret löper risk att inte hålla måttet i händelse av kris eller krig.” Så enkelt och så allvarligt är det. Priset för att den regering statsrådet företräder inte prioriterar Gotland, trots öns strategiska läge, är högt. I ett fruktansvärt scenario där storkrig härjar i Europa står Gotland, med sitt strategiska läge, med Sveriges med råge minsta sjukvårdshuvudman, med ansvaret för att leverera sjukvård för totalförsvarets behov. Med vilka resurser ska den kapaciteten byggas?

Det säger sig självt att de miljoner för hela landets krisberedskap som statsrådet hänvisar till är djupt otillräckliga för att kommuner och regioner med vitt skilda förutsättningar ska förmå leverera på det uppdrag som kommer an på dem i totalförsvaret av Svea rike. Jag undrar därför om det verkligen är så enkelt och så illa att Gotlands civilförsvaret är upp till Gotland att sörja för, trots Gotlands strategiska läge. Statsrådets resonemang om resursfrågan antyder att just så är fallet. Om inte är det nog dags att

prioritera annorlunda. Allt annat riskerar att bli oerhört dyrköpt för oss alla i händelse av kris eller krig.
(Applåder)

Anf. 22 MARCUS WENNERSTRÖM (S):

Fru talman! Jag har lite svårt att veta exakt var jag ska börja. Det pratades om retoriska poänger, och samtidigt väljer statsrådet att lägga dimridåer där han pratar om saker som inte hör till.

Vi är här för att prata principfrågan. Det civila försvaret är en del i det totalförsvar som överbefälhavaren i talarstolen här i kammaren sa, för ungefär 25 timmar sedan, måste ha ett fungerande samhälle och en fungerande välfärd. Sedan ska vi separera vad som är statligt, regionalt och kommunalt. Det är statsrådets lösning på resursbristen. Det är ett system, och vi har ett Sverige att försvara.

Jag ska inte ens gå in på att det var en socialdemokratisk regering som återupptog försvarsuppbyggnaden 2015. Visst – man kan tänka att det är saktfärdigt, och så vidare. Men vi behöver inte skriva om historien, för hur vi än vänder och vrider på den kommer vi att landa i att vi är oense. Det vi har här och nu är ett problem som behöver lösas.

Frågorna från oss alla till statsrådet är enkla: Är Gotland prioriterat? Ska vi prioritera vissa delar av landet annorlunda för att de har andra förutsättningar? Då kan man skjuta till hur många miljoner som helst i per capita-bidrag, men det kommer inte att hjälpa Gotlands specifika situation. Vi säger inte att vi tillskjuter en mängd extramedel – det gör vi förvisso – till vården som kommer att rädda vardagsdriften, men vi funderar över om tiden har gått så långt att statsrådet ser att det behöver prioriteras bland de resurser som finns. Att inte prioritera är också en prioritering.

(Applåder)

Anf. 23 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Kan Gotland ensamt bära ansvaret? Svaret på den frågan är naturligtvis nej. Gotland kan i kapacitet av att vara kommun och region naturligtvis inte ensamt bära totalförsvaret av Gotland. Det är bland annat därför som den här regeringen vidtar åtgärder för att komma framåt i frågan om reservhamn och extra kraftförsörjning av Gotland. Det som var min poäng när jag nämnde jämförelsen per capita är att Gotland har en extrafördelning, det vill säga Gotland har den högsta fördelningen per capita.

Marcus Wennerström frågar om det här är min lösning. Jag redogör alltså för hur ansvarsförhållandena ser ut, nämligen att det finns ett kommunalt, regionalt och statligt ansvar. Min poäng är att det inte fungerar tillräckligt bra. Ansvarsförhållandena är inte tillräckligt tydligt klara. Precis som riksdagsledamöterna känner till när de återvänder till frågan om de generella statsbidragen har Sverige ett omfattande kommunalt och regionalt självstyre. Det ställer naturligtvis mycket stora anspråk på ansvar för alla dem som är regional- och kommunalpolitiskt aktiva att prioritera.

Den fredstida krisberedskapen och den grundläggande nivån av civilt försvar är i dag ett kommunalt och ett regionalt ansvar. Då är det naturligtvis mycket angeläget att det ansvaret tas. Om Socialdemokraterna vill öppna för att minska de generella statsbidragen och ha tydligare öronmärkta statsbidrag till återupprustandet av det civila försvaret är jag absolut be-

redd att ta den diskussionen. Vi har tillsatt en utredning som tittar på just den frågan. Den strukturutredning som den förra regeringen tillsatte och mottog betänkande från klarade inte av att hantera frågan om det kommunala och regionala ansvaret för det civila försvaret. Det här är ett problem, och det har gjort att vi har förlorat många viktiga år.

Låt mig återgå till den ursprungliga frågan. Anser regeringen att försvaret av Gotland är upp till gotlänningarna själva? Nej, naturligtvis inte. Det är därför vi bland annat har utvecklingssatsningen på Gotland för totalförsvaret, det är därför regeringen tar mått och steg för att få till en reservhamn och det är därför regeringen vidtar mått och steg för ytterligare kraftförsörjning. Slutligen är det därför regeringen har inlett snabbspår för att återaktivera civilplikten. Det här är frågor där den tidigare regeringen aldrig kom fram.

Anf. 24 EVA LINDH (S):

Fru talman! Låt mig använda mina två minuter till att åtminstone försöka sammanfatta våra synpunkter. Vi har ett nytt säkerhetspolitiskt läge, och det är vi överens om. Alla ser att vi behöver ta ett större ansvar för det militära och civila försvaret.

Gotland har ett säkerhetspolitiskt särskilt utsatt och utmanande läge, och vi måste ta ett gemensamt ansvar. Det är poängen. När det gäller totalförsvaret måste naturligtvis staten ta ett övergripande större ansvar än vad kommunerna eller regionerna gör var för sig. Men tillsammans har vi ett gemensamt ansvar. Och vi socialdemokrater vill inskräpa att det ansvaret ska tas tillsammans. Det är inte bara upp till Gotland som region att ta ansvar, utan vi ska göra det tillsammans.

Vad behöver då staten göra för att vi tillsammans ska klara av att ta ansvaret för den säkerhetspolitiska utmaningen och ta ansvaret för civilförsvaret? Jo, det är att staten stöder och hjälper, och vi ska göra det tillsammans. Då behövs resurser, och det behöver göras prioriteringar. En plan behövs, och den saknas.

Vi har fått ett svar, men vi tycker inte att vi har fått gehör för vår oro eller svar på den ursprungliga frågan. Men jag hoppas att statsrådet ändå kan lugna oss.

Anf. 25 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Det är gott att höra att vi i grunden är överens om att Gotland är en omistlig del av Sverige, att Gotland har en särskild militärstrategiskt viktig betydelse och att försvaret av Gotland är en angelägenhet för hela Sverige.

Just för att försvaret av Gotland är en angelägenhet för hela Sverige är det väldigt viktigt att titta på resultatet och utvärderingen av den särskilda utvecklingssatsning för totalförsvaret som militärregionen och länsstyrelsen har genomfört på Gotland. Där konstaterar man att ett antal av de stora frågor som är viktiga för att just bygga ett starkt totalförsvaret på Gotland är sådant som är nationella angelägenheter. Det gäller till exempel kommunikationer, elförsörjning och robusthetshöjande åtgärder i samhället i stort.

Fastlandssverige ska alltså hjälpa till att försvara Gotland också genom att vara robust och genom att försörja Gotland med angelägna nyttigheter. Det är därför bekymmersamt att vi till exempel ännu inte har kommit i mål med reservhamnsfrågan. Hade den tidigare regeringen arbetat mer framåt-

lutat hade den frågan kanske varit löst nu. Jag hoppas att vi ska kunna lösa den inom en inte alltför lång tidsperiod. Att Gotland får sin tredje elför-sörjningskabel är naturligtvis också mycket viktigt.

Sedan ser jag fram emot Carl Fredrik Grafs utredning om det kommunala och regionala ansvaret för den fredstida beredskapen och för civilt försvar vid höjd beredskap. Det är en mycket angelägen fråga när det gäller att klara ut ansvarsförhållandet en gång för alla.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:131 om Sveriges cyberförsvar

Anf. 26 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Markus Selin har frågat mig när den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet kommer att vara på plats, om en analys har gjorts för att se vilka behov strategin ska lösa och om jag i så fall kan redogöra för resultatet av analysen. Markus Selin har även frågat mig vilka konkreta steg jag och regeringen avser att ta för att förse den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet med en tydlig vision, mätbara mål och ansvarsfördelning.

Jag delar Markus Selins bild av att världsläget är allvarligt. Informations- och cybersäkerhetsarbetet är därför högt upp på regeringens agenda.

Utgångspunkten med den nya strategin är att uppnå ett motståndskraftigt Sverige där förstärkt cybersäkerhet och skydd av vitala funktioner prioriteras samtidigt som ett fördjupat och målinriktat samarbete mellan staten, näringslivet och akademien lägger grunden för en säker digital framtid. Med denna utgångspunkt vill regeringen understryka vikten av att få det grundläggande på plats samt behovet av att prioritera fungerande samarbeten mellan nyckelaktörerna inom cybersäkerhetsområdet.

Regeringens målsättning är att strategin ska beslutas under hösten 2024. I det arbetet är jag mån om att så många berörda aktörer som möjligt involveras. Under hösten arrangeras därför ett antal workshoppar tillsammans med Nationellt cybersäkerhetscenter till vilka bransch- och intresseorganisationer samt ett antal offentliga organisationer inbjuds att delta. Parallellt genomförs även dialoger med ett antal enskilda aktörer. Sårbarheter och risker som behöver tas upp i strategin och dess tillhörande handlingsplan kommer att inventeras och analyseras.

Den nationella strategin utgör också en del av genomförandet av direktivet om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen, det så kallade NIS 2-direktivet, som ställer krav på att alla EU-länder ska ha en nationell cybersäkerhetsstrategi. I enlighet med direktivet kommer strategin att identifiera åtgärder som säkerställer beredskap inför, svar på och återställande efter incidenter, inkluderat samarbete mellan offentlig och privat sektor.

Låt mig också nämna att regeringen – parallellt med det nationella arbete jag har redogjort för – nu tar fram en strategi för cyberfrågor och digitala frågor i utrikes- och säkerhetspolitiken.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att det angelägna arbetet med den nya nationella informations- och cybersäkerhetsstrategin är igång och löper enligt plan. Jag ser fram emot att få presentera den mer i detalj så snart den är klar.

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

Anf. 27 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Tack, statsrådet Bohlin, för ett bra svar! Jag är stolt men inte nöjd.

Fru talman! Om du inte vet vart du ska spela det heller inte någon roll vilken väg du tar. Orden är hämtade från *Alice i Underlandet*. Boken skrevs av Lewis Carroll 1865. Detta är kattens svar till Alice när hon undrar vart hon ska.

Fru talman! Med dessa ord från *Alice i Underlandet* riktar jag mina största farhågor och min kritik till statsrådet när det gäller vår gemensamma cyberpolitik i dag. Vi har ingen strategi.

I våras tog jag del av en debattartikel i Dagens Nyheter som var underskriven av statsrådet Bohlin, statsministern med flera. Det var slående hur man försökte lyfta fram en ny strategi för cyberpolitiken i Sverige. Och precis som statsrådet redogjorde för i sitt svar här börjar man även framhålla behovet av en internationell cyberpolitik. Då börjar jag bli lite orolig. Jag vill inte ha en gemensam cyberpolitik som kan liknas vid en schweizerost. Jag skulle hellre vilja att vår gemensamma cyberpolitik är en schweizisk ostfondue, en gemensam smälta.

Fru talman! Vad vill jag egentligen med detta? Låt mig ta några exempel.

Krishanteringen i vår gemensamma regering, med lite olika kulörer, har ofta behövt justeras. Men kopplat till cyberpolitiken blir jag ganska orolig. Jag läste mellan raderna i svaret att statsrådet Bohlin nämnde det nya sändebudet, med internationellt ansvar för våra cyberfrågor. Samtidigt har vi en ny säkerhetsrådgivare i regeringen. Sedan tidigare är det Statsrådsberedningen som samordnar det allmänna säkerhetsarbetet. Och statsministern leder säkerhetsrådet. Det är inte nog med detta. Statsministerns statssekreterare leder den samlade krishanteringen. Jag är inte färdig än. Härtill har vi en särskild chefstjänsteman som ansvarar för krishanteringen och därtill ett kansli för just säkerhets- och krisfrågor.

Jag nämnde en debattartikel i Dagens Nyheter i våras. Det är ganska tydligt att det är sex statsråd som signerar en och samma debattartikel, som ytterst handlar om vår gemensamma säkerhet.

Tyvärr har vi nu ett allvarligt säkerhetsläge. Det är cyberangrepp. Det handlar om vårt gemensamma cyberförsvar. Låt oss säga att det är konventionell krigsföring. När det gäller Rysslands oförsvarliga och orättfärdiga krig i Ukraina har vi sett hur det började brutalt med cyberangrepp – 2014 och 2005. Elförsörjning, infrastruktur med mera var under ständiga angrepp.

Anf. 28 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag ska inte recensera Markus Selins inlägg; jag bara konstaterar att det var ganska breda penseldrag. Han uppehöll sig egentligen inte vid någon av de tre ändå ganska tydliga frågor som han ställde i interpellationen.

Han börjar med att säga att vi inte har någon strategi. På den punkten får man ge honom ett halvt rätt och ett halvt fel. Det är nämligen på det sättet att vi har en cybersäkerhetsstrategi som är antagen av den tidigare socialdemokratiska regeringen. Jag får ge honom rätt i att det inte är mycket till strategi. Den har fått mycket amper kritik, och inte bara det – hela sättet att hantera cybersäkerhetsfrågorna i den tidigare regeringen har fått mycket amper kritik från Riksrevisionen. Ni har nu fått regeringens svar på den här skrivelsen, där regeringen i allt väsentligt instämmer i den kritik som riktas mot Regeringskansliet och berörda myndigheter under tidsperioden 2017 till oktober 2022.

Det är naturligtvis så att regeringen har höga ambitionsnivåer när det gäller att komma till rätta med många av de här problemen, för precis som ledamoten Selin säger befinner vi oss i ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Vi ser hur antagonism riktas mot Sverige i cyberdomänen på ett sätt som skadar svensk säkerhet och svenska intressen.

En del av kritiken i Riksrevisionens rapport är just att samordningen i Regeringskansliet har varit för bristfällig och att det cybersäkerhetscenter som den tidigare socialdemokratiska regeringen lät starta helt enkelt inte har kommit ur startblocken trots att verksamheten har pågått i ett antal år.

Den debattartikel som Markus Selin refererar till ska ses som en ambition för det här centret och för det samlade arbetet med cybersäkerhet och cyberförsvar. Anledningen till att det var många statsråd som undertecknade denna artikel är tämligen enkel, nämligen att cybersäkerhetsarbetet inte får präglas av onödiga stuprör. Det är ju en av de mest tvärsektoriella uppgifter vi har i samhället. Cyberdomänen påverkar hela samhället, och därför är detta naturligtvis en fråga som har många och viktiga sakägare i och utanför Regeringskansliet.

Den kritik som görs gällande är att samordningen inte har fungerat. Detta tar vi bland annat tag i med inrättandet av ett nationellt säkerhetsråd och med den omorganisation som just nu pågår i Försvarsdepartementet för att få en bättre samordning till exempel mellan cyberförsvar och cybersäkerhetsfrågor.

Jag ser naturligtvis storligen fram emot att få återkomma till Markus Selins tre frågor, men det är nu inte läge att föregripa svaren på dessa frågor av den anledningen att vi behöver ha en cybersäkerhetsstrategi som är förankrad. Av precis detta skäl, som jag nämnde i mitt inledande svar, har regeringen tagit initiativ till att prata med den bransch som måste vara involverad i framtagandet av denna strategi för att den inte ska bli en hyllvärmare, som den tidigare strategin i allt väsentligt har blivit.

Anf. 29 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Till del gillar jag vad jag hör från statsrådet Bohlin. Men jag håller inte med. Jag tycker till och med att statsrådet är helt ute och cyklar, fru talman.

Jag började med Alice i Underlandet, och alla vi som har läst *Alice i Underlandet* vet att det är strategin jag menar. Om jag vore statsråd med ansvar för cyberfrågor skulle jag till exempel ha börjat med strategin innan jag utsåg Carl Bildt som en särskild utredare av vår gemensamma säkerhetspolitik, något som vi kunde ta del av i förra veckan. Och före Carl Bildt har vi fått ta del av en ny säkerhetsrådgivare och ett internationellt sändebud för cyberfrågor.

Det här är spretigt, fru talman! Det är det jag är ute efter.

I den debattartikel i Dagens Nyheter som vi båda har nämnt är det slående med den höga svansföringen kring att vi behöver en ny strategi. Vi har ingen strategi! Ordet ”effektivt” används i sammanhang som ”effektivt arbete”, ”effektivare samordning” och ”effektivt stöd”.

Det jag menar, fru talman, är att man skulle ha börjat med strategin innan man börjar peta lite i schweizerosten!

Det som statsrådet Bohlin ska ha kredd för, som ungdomarna säger, är att de har fastslagit ett datum. Nästa höst ska strategin vara på plats. Det är bra! Men den skulle ha varit på plats redan förra hösten. Man börjar med strategin, annars blir det som Alice i Underlandet.

Tillbaka till debattartikeln i Dagens Nyheter i våras, bara för att understryka allt det här: ”Cybersäkerhetsområdet har inte varit tillräckligt strategiskt eller sammanhållet.” Det kan inte bli mer klart och tydligt än så.

Nu har det gått sju månader sedan vi läste detta i Sveriges största morgontidning. Nu har det gått snart tretton månader sedan regeringen tillträdde, och nu ska vi vänta ungefär tolv tretton månader till på vår gemensamma cyberpolitik.

Det är därför jag är orolig. Det är därför, fru talman, som jag står här med er i dag. Cyberangrepp kan likställas med konventionell krigföring. Det är allvar nu.

Tillbaka till rollfördelningen, vilken också oroar mig en del. Den har faktiskt blivit otydligare med dagens regering. Låt oss ta debattartikeln i Dagens Nyheter som exempel: Systematiken i digitaliseringsvärlden i allmänhet, vem är det som har ansvar för den? Det är civilministern. Det fanns två undertecknare till, försvarsminister Pål Jonson och ministern för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin, som står här med mig i dag. Jag är inte heller säker på när Bohlin ansvarar för cyberfrågorna och när Jonson gör det. När det gäller förebyggande cyberarbete och om det handlar om terroristorganisationer, vem är det då? Jo, då är det justitieminister Gunnar Strömmer. Jag har också mött många företag som pratar om kompetensbrist. Vem är det då som ansvarar för cyberpolitiken? Jo, då är det utbildningsminister Mats Persson, liberalen! Och vi är inte färdiga än, för vem är det som ansvarar för det internationella sändebudet för cyberpolitiken, som både jag och statsrådet Bohlin har lyft fram? Det är Utrikesdepartementet!

Nu har regeringen haft tretton månader på sig. För sju månader sedan hade man hög svansföring, och sedan säger man att om tolv månader kommer strategin.

Anf. 30 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Den påstådda spretigheten i den här diskussionen är nog till inte obetydlig del hänförlig till bristande koherens i framställningen från ledamoten Selin.

Det förhåller sig på det sättet att om vi, som Markus Selin påstår, skulle ha haft den här strategin på plats redan förra hösten, ja, då hade det arbetet behövt bedrivas av den regering som tjänstgjorde fram till den 18 oktober 2022, ungefär kl. 13.00. Därefter fick vi en ny regering, och så snart den regeringen tog plats påbörjades detta arbete.

Att Carl Bildt har fått ett särskilt uppdrag att genomlysra det svenska underrättelsesystemet har en mycket begränsad impact på att ta ett samlat grepp kring cybersäkerhetsfrågorna. Men för protokollet är det på det sättet att utredaren av till exempel det nationella cybersäkerhetscentret tillsättes tidigare.

Vi vill ha en cybersäkerhetsstrategi värd namnet. En av de viktiga frågorna här är att få till en tydlig målvision. För att uppnå detta behöver man ett gott underlag när det gäller hur problembilden ser ut. Det är detta arbete vi just nu befinner oss i.

Jag håller helt med om att cybersäkerhetsstrategin borde ha funnits på plats långt tidigare. Men man kan inte för den skull hasta fram en strategi så att den inte blir användbar i verkligheten. I den bästa av världar skulle vi också vilja ha en strategi med en tydlig åtgärds- och handlingsplan. Det är också därför som regeringen har som ambition att strukturera strategin på ett annat sätt, det vill säga genom ett regeringsbeslut med en tillhörande bilaga. Den tidigare strategin lades ju fram för riksdagen som en skrivelse, med nackdelen att det blev ett väldigt statiskt dokument. Detta behöver vara mer av ett levande dokument där den handlingsplan som biläggs cyberstrategin också kan förändras i takt med att omvärlden förändras.

Jag skulle vilja säga, för att bredda perspektivet lite, att en av de verkligt stora utmaningarna för till exempel Nationellt cybersäkerhetscenter är att tillgodogöra sig den kompetens och drivkraft som finns i näringslivet. Det handlar alltså inte bara om att kommunicera lägesbild och att vara med och avhjälpa sårbarheter, utan det handlar också om en offentlig–privat samverkan där det offentliga genom sin representation i centret också kan få hjälp av det privata näringslivet med att ta detta helhetsgrepp kring cybersäkerhetsfrågorna. Det är en av de saker som den särskilda utredaren nu tittar på denna centrumbildning har att genomlysra.

Ett av problemen med Nationellt cybersäkerhetscenter är att det har saknats tydlig ledning och styrning. Detta vill vi nu försöka komma till rätta med genom att – vilket vi beskriver i den debattartikel som Markus Selin refererar till – ge centret en ledning genom ett särskilt huvudmannaskap. Hur detta exakt ska se ut är en av de saker som den särskilda utredaren nu tittar på.

Anf. 31 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Det är tid att hasta nu, statsrådet Bohlin! Det sker cyberangrepp dygnet runt i Sverige. Detta börjar likna Alice i Underlandet. Om du inte vet vart du ska spela det inte heller någon roll vilken väg du tar, oavsett hur många sändebud statsrådet Bohlin vill tillsätta eller om Carl Bildt gör comeback i politiken. Fram med planen – det är bråttom nu!

Många av oss brukar gå in på regeringens hemsida. I fredags kunde jag, till min förvåning, se att hemsidan hade uppdaterats, och där hade man lagt ut Socialdemokraternas gamla strategi. I våras sa man att vi behövde en ny strategi. Vi har ingen strategi, sa man. Man sa att vi ska ha en internationell strategi, och vi ska ha sändebud!

Detta spretar. Det är en schweizerost som vi inte vill se.

Jag utgår då från att statsrådet Bohlin tycker om Socialdemokraternas strategi. Det är ju den som gäller. Och den är bra. Vi socialdemokrater gjorde på ett fåtal år väldigt mycket för Sveriges gemensamma säkerhet och cyberpolitik. Tre myndigheter som direkt har med detta att göra sattes

upp på några år, nämligen Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för psykologiskt försvar och Myndigheten för totalförsvarsanalys. Förutom en civil privat digitaliseringsstrategi kom det även en cyberpolicy.

Vi har 342 myndigheter i Sverige i dag och 1,2 miljoner företag. Det finns inte mer tid för statsrådet Bohlin att ha grupparbeten.

Anf. 32 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Den cybersäkerhetsstrategi som nu gäller, som togs fram av den tidigare regeringen, har blivit utdömd av bland annat Riksrevisionen. Hela cybersäkerhetsarbetet från 2017 till hösten 2022 får mycket amper kritik. Det är bland annat därför, men också på grund av de krav som ställs i NIS 2-direktivet, som Sverige nu utarbetar en ny strategi.

Tidsplanen för den nya strategin påverkas också av implementeringen av direktivet. Implementeringen hade kunnat vara på plats om det arbetet hade påbörjats tidigare. Det var en av alla de ovända stenar som den här regeringen fick börja hantera i Regeringskansliet strax efter tillträdet.

Jag är den förste att instämma i Markus Selins synpunkt att allt borde ha skett i går och att allt borde ha gjorts tidigare. Men den här regeringen har bara suttit i ett år, och vi arbetar med den kraft vi har för att så snabbt som möjligt få på plats en ny och mer ändamålsenlig cybersäkerhetsstrategi.

Jag noterar att Markus Selin ställer sig frågande till att det är så många statsråd involverade i den här frågan. Det kokar ju ned till den grundläggande ansvarsprincipen, som Markus Selin kanske bör förkovra sig något ytterligare i. Den som i normalfallet har ansvar för en fråga har det även under kris och ytterst vid höjd beredskap och ett väpnat angrepp. På samma sätt har varje myndighet ansvar för sitt eget cybersäkerhetsarbete.

Den nationella samordningen för att ge stöd till detta måste naturligtvis bli bättre. Det är därför vi ser över centret. Men varje statsråd, varje myndighet, varje kommun och varje region har ett grundläggande ansvar för sitt eget cybersäkerhetsarbete, som måste förbättras.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:113 om bostadsbyggandet

Anf. 33 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig vilken analys jag har gjort av effekterna av de 20 miljoner som i budgeten avdelas till kommunerna för att ändra detaljplaner.

Sverige befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge, där förutsättningarna för bostadsbyggandet kraftigt försämrats. Samtidigt råder det bostadsunderskott i 180 av landets 290 kommuner. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen för 2024 åtgärder för att stärka byggsektorn. Det är bland annat tillfälligt höjt tak för rotavdrag för att dämpa effekterna av det tuffa ekonomiska läget och rädda jobb i byggsektorn så att det finns kompetent personal när konjunkturen vänder samt stimulansåtgärder till kommunerna för att öka utbudet av planerad mark för småhus.

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

Men det finns också behov av att bättre utnyttja den potential som finns i det befintliga fastighetsbeståndet för att fler bostäder ska tillkomma. Under de senaste åren har andelen tomma lokaler som inte hyrs ut ökat, bland annat då företag till följd av det tuffa ekonomiska läget sett över sina kontorskostnader och fler har börjat arbeta hemifrån sedan coronapandemin. Sammantaget finns därför en potential att öka utbudet av bostäder genom att underlätta för omvandling. Därför föreslår regeringen en stimulans till kommunerna för att ge ökade incitament till att möjliggöra omvandling av lokaler till bostäder.

Det finns flera hinder mot att omvandla lokaler till bostäder. Ett av dessa handlar om vad gällande detaljplan medger. I en gällande detaljplan kan det finnas planbestämmelser som hindrar omvandling från lokaler till bostäder, till exempel bestämmelser om byggnaders användning eller bebyggandets omfattning. För att en omvandling ska kunna ske kan det då krävas att en ny detaljplan tas fram. Regeringen vill därför med den föreslagna stimulansen ge kommuner ytterligare incitament att anta detaljplaner som möjliggör bostadsbyggande genom omvandling från lokaler till bostäder.

Stimulansen föreslås omfatta 20 miljoner kronor för 2024 och beräknas omfatta 25 miljoner kronor för vardera 2025 och 2026. Förslaget syftar till att minska ett av de hinder som fastighetsägare kan stå inför när de vill omvandla lokaler till bostäder.

En effekt som vi kan förvänta oss är därför att förutsättningarna förbättras för att komma till rätta med ett av de hinder som föreligger. När fler bostäder kan möjliggöras i befintlig bebyggelse genom detaljplan kan ett större utbud av bostäder komma ut till bostadskonsumenter. Regeringen bedömer även att byggbranschen påverkas positivt av att fler omvandlingar möjliggörs. Fastighetsägare kan också få ökade intäkter för utrymmen som annars skulle stå tomma eller hade kunnat nyttjas mer effektivt.

Omvandling från bland annat kontor till bostäder kan bidra till att skapa mer levande stadskärnor, och att nyttja det befintliga byggnadsbeståndet på ett mer effektivt sätt är både resurs- och klimatsmart.

Enligt Boverkets rapport 2021:3 har det de senaste 20 åren i genomsnitt tillkommit cirka 2 500 bostäder årligen genom ombyggnad av lokaler till bostäder. Regeringens förhoppning är att den nivån ska öka när kommunernas incitament att anta fler detaljplaner som möjliggör omvandling stärks. Regeringen kommer att återkomma med hur stimulansen ska utformas.

(forts. § 11)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Anf. 34 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av statsrådet Andreas Carlson, utrikesminister Tobias Billström, statsrådet Jessika Roswall och statsrådet Carl-Oskar Bohlin.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Statsrådet Andreas Carlson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Frågestund

Bostadsbyggande och bostadsbrist

Anf. 35 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Min fråga går till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson.

Vi socialdemokrater har under det gångna året larmat om det mycket allvarliga läget i bostadssektorn och lagt fram skarpa förslag till åtgärder, till exempel byggstimulans, byggkrediter och grönt rotavdrag. Vi har även föreslagit att allmännyttan befrias från LOU. Allt detta har avfärdats, inklusive vårt förslag om en bostadskommission.

Nu rapporterar Sveriges Television på bästa sändningstid att bostadsbyggandet störtadyker i Sverige, där trångboddheten är störst i Norden, där de allra flesta svenskar lever i kommuner med bostadsbrist och där arbetslösheten stiger och ekonomin krymper. Stora industrietableringar hotas av bostadsbrist och brist på infrastruktur.

Varför lämnar regeringen Sveriges byggnadsarbetare, bostadssökande, trångbodda, industrisatsande kommuner, företag och industriarbetare i sticket?

Anf. 36 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för en angelägen fråga, om jag tolkar den som att frågeställaren har ett stort engagemang för det dramatiskt sjunkande bostadsbyggandet. Svaret på frågan är att regeringen inte lämnar någon i sticket.

Vi har en mycket tuff situation på svensk bygg- och bostadsmarknad. Vi ser som sagt en dramatisk nedgång, och det byggande som sker motsvarar långt ifrån det som skulle behöva byggas enligt prognoserna. Detta beror till stor del på inflationen och kostnadsökningarna, men det saknas också och har under lång tid saknats strukturella reformer. Givetvis hade läget varit bättre om dessa varit på plats.

Regeringen jobbar i ett mycket högt tempo för att steg för steg göra bostadsmarknaden bättre fungerande med de struktureller reformer som behövs. Vi har en rad förslag i vår budget för att dämpa effekterna, och vi för en ansvarsfull politik med åtstramande åtgärder för att bekämpa inflationen.

Anf. 37 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det första ministern och regeringen gjorde var att i förtid avveckla investeringsstödet för byggande av hyresrätter med lägre hyresnivå. Inte ens de egna skarpa vallöftena om dämpade amorteringskrav och startlån för förstagångsköpare införs utan läggs på vänt i utredningar.

Beskedet är alltså strukturreformer. Då är faktiskt bostadsministern svaret skyldig. Hur många fler bostäder kommer att byggas under 2024 till följd av dessa strukturreformer?

Anf. 38 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Svaret på frågan är att vi hade varit i ett bättre läge om strukturreformerna redan varit på plats. Det är dock fortfarande rätt att vidta de åtgärder som krävs för att korta ledtider, förändra och förbättra regelverk och tillgängliggöra byggbar mark i attraktiva lägen.

Vägen framåt är inte kostsamma subventioner med låg träffsäkerhet. Hyresgästföreningen gjorde en studie på detta, och hela 40 procent av stödet skulle hamna i projekt som ändå hade genomförts. Det är i storleksordningen 10 miljarder kronor som behöver gå till välfärd och skola och till att bekämpa brottslighet, inte till ineffektiva åtgärder.

Demokratistödet till al-Fatah

Anf. 39 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Det är väldigt troligt att al-Fatah deltog aktivt i terrorinvasionen av Israel den 7 oktober. Bildbevis finns. al-Fatah är alltså det parti som styr den så kallade palestinska myndigheten på Västbanken.

Detta bör förändra Sveriges förhållningssätt ganska drastiskt. al-Fatah har nämligen fått oräkneliga miljoner kronor i stöd av Sverige. Delar av dessa pengar går via det så kallade demokratistödet, och pengarna slussas via Socialdemokraterna till det de kallar sitt kära systerparti. Detta är i och för sig lite ironiskt med tanke på att Västbanken är en militärdiktatur som inte har genomfört några val sedan 2005.

Regeringen kan fatta beslut om att avsluta detta stöd direkt. Frågan ligger helt och hållet i regeringens händer. Varför har så inte skett?

Anf. 40 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Det är helt riktigt att svenskt bistånd till politiska partier främst går via partianknutna organisationer, PAO. Det är ett stöd som är tänkt att hjälpa till att bygga demokratiska partier runt om i världen. När det gäller al-Fatah har Socialdemokraternas PAO Olof Palmes Internationella Center haft ett projekt i år, och det är därifrån pengarna gått ut.

Det är alltid en fråga om att väga av. Sida arbetar dock efter principer om tilldelning av dessa pengar, så det landar i första hand på myndigheten att följa upp vad stödet används till.

Anf. 41 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Det stämmer givetvis att det är en fråga om att väga av, men hur mycket mer behöver man väga av när medlemmar av denna organisation skryter med att de har genomfört ett blodigt terrordåd. I detta

läge tycker jag att avvägningen bör vara avslutad och att regeringen bör ingripa. Regeringen har alla möjligheter att kliva in och avsluta stödet. Varför har så inte skett?

Prot. 2023/24:27
9 november

Frågestund

Anf. 42 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Nej, det har regeringen inte alls möjlighet att göra. Denna fråga är delegerad till en enskild myndighet, och enskilda myndigheter i Sverige arbetar enskilt från regeringen. Regeringen har ingen möjlighet att gå in och styra annat än genom regleringsbrev, och regleringsbrev reglerar inte tilldelningen till enskilda partier.

Det är också viktigt att skilja på al-Fatah och Hamas. Det är Hamas som har genomfört blodiga terrordåd, och det är Hamas som är ansvarigt för de grymheter som begicks den 7 oktober. Det kan vi varken lägga al-Fatah eller den palestinska myndigheten till last. Vi måste skilja på dessa organisationer och ytterst också det palestinska folket, som inte är skyldigt till Hamas grymheter.

Eldupphör i Gaza

Anf. 43 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! I dag är det 85 år sedan den så kallade novemberpogromen skedde i Tyskland, då judar och judiska affärer blev attackerade och många blev mördade. Det var upptakten till det som blev vår historias mest omfattande folkmord.

Det är dock tydligt att världen trots ansträngningar inte har lyckats stoppa folkmord och folkfördrivningar från att ske. Bara i höst har armenier fördrivits ur Azerbajdzjan och afghaner ut Pakistan. I Burma fortsätter militärjuntans attacker i oförminskad takt. Och då har jag inte ens nämnt Ukraina.

Samtidigt är alla blickar riktade mot Gaza, och tidigare i veckan passerades siffran 10 000 döda i de bombningar som är den israeliska regeringens och militärens svar på Hamas vidriga attack mot civila israeler, där Hamas också tog gisslan som omedelbart måste släppas.

Omvärlden har ett ansvar att reagera och agera oavsett var brott mot mänskliga rättigheter och internationell rätt sker. Detta borde Sverige ha gjort kraftfullare redan den 9 november 1938, och det borde Sverige göra även den 9 november 2023. När tänker regeringen kräva eldupphör för att stoppa bombningarna av Gaza?

Anf. 44 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Det humanitära läget i Gaza är allvarligt. Den palestinska civilbefolkningen genomgår ett mycket svårt lidande. Hamas bär ett stort ansvar för den humanitära situationen, men även Israel har ett ansvar.

Regeringen är djupt oroad över de humanitära konsekvenserna av den israeliska blockaden. Det är av yttersta vikt att fullt och obehindrat humanitärt tillträde säkerställs och att vatten, förnödenheter, bränsle och naturligtvis även mediciner och elektricitet skyndsamt och säkert släpps igenom.

Det är positivt att de humanitära transportererna med nödhjälp via Rafah har ökat. Behoven är enorma, och regeringen kommer att fortsatt betona vikten av fullt och obehindrat humanitärt tillträde till Gaza, inklusive sådana humanitära pauser som behövs för att säkerställa detta.
(Applåder)

Anf. 45 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Tyvärr räcker det inte med humanitära pauser för att ge bröd, mat, vatten och medicin till alla. Eldupphör skulle också ge möjligheten att låta diplomatin verka och ge gisslan en chans att bli frisläppta. Därför är eldupphör det rätta svaret, inte humanitära pauser.

Det finns ingen säker plats att fly till i Gaza. Blockaden och ockupationen gör hela Gaza till en krigszon. Av 2,3 miljoner palestinier är 70 procent på flykt i ett område som är en fjärdedel så stort som Öland. Det är ett utomhusfängelse. Så kan vi inte ha det. Vi måste stå upp mot att människor dödas, i dag precis som för 85 år sedan.

Anf. 46 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Israel har rätt att försvara sig mot Hamas attacker i enlighet med folkrätten. Alla parter måste följa den internationella humanitära rätten. Direkta attacker mot civila eller mot civil egendom är inte tillåtna under den internationella humanitära rätten, och principen om åtskillnad, proportionalitet och försiktighet måste alltid tillämpas. Bedömningen måste naturligtvis ske från fall till fall med beaktande av de specifika omständigheterna.

Som jag sa: Sverige och EU följer noggrant den humanitära krisen i Gaza och uppmanar Israel att respektera den humanitära rätten.

Elektrifiering av tågsträckan Trondheim–Storlien

Anf. 47 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Den norska staten har investerat 2,2 miljarder i att elektrifiera sträckan mellan Trondheim och Storlien. Det är mycket bra med tanke på att man nu kan åka tåg från Trondheim och hela vägen in i Sverige. Det planeras också för trafik på den här sträckan.

Men när Norge har investerat 2,2 miljarder fattas det 25 miljoner på den svenska sidan för att få igång trafiken till december 2024. Detta är trafik som skulle vara bra för industrin, turismen och vardagspendlingen men också för vår säkerhet, med tanke på att det ger oss en väg till Atlantkusten som inte har varit öppen tidigare.

Min fråga går därför till infrastrukturminister Andreas Carlson. Kommer regeringen att svara på efterfrågan och tillsätta dessa 25 miljoner i vårändringsbudgeten så att trafiken kan komma igång under nästa år?

Anf. 48 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag har inga nya besked att ge i dag. Detta är en budgetfråga, och den får vi återkomma till i den process som följer.

Men låt mig använda resten av tiden till att understryka det som Rickard Nordin är inne på och som även Försvarsberedningen har pekat på, nämligen att det finns utmaningar i vår transportinfrastruktur i öst-västlig

riktning, som är viktig med tanke på en militär mobilitet och som kommer att vara viktig i och med vårt kommande medlemskap i Nato, som ju kommer närmare för varje dag.

Vi förbereder redan nu för detta när det gäller planering för transportinfrastruktur. Det ligger med som ett uppdrag kring Trafikverkets inriktningsunderlag att beakta totalförsvarets behov tydligare. Vi arbetar givetvis nära Försvarsdepartementet i detta säkerhetspolitiskt svåra läge där infrastrukturen är en mycket viktig del för att säkra militär mobilitet.

Anf. 49 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Det är välkommet att infrastrukturministern också ser de behov som Centerpartiet och även dessa regioner ser. Jag har stor förståelse för att man inte vill ge budgetbesked under en frågestund. Men om jag ställer frågan så här: Är infrastrukturministern beredd att prioritera detta i kommande budgetförhandlingar för att få det till stånd?

Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Inte heller prioriteringar i budgetförhandlingar brukar vara föremål för frågestunder, men jag noterar medskicket från Rickard Nordin.

Jag konstaterar, precis som jag sa i mitt första svar, herr talman, att vi ser att infrastrukturen och transporterna kommer att behöva möjliggöra värdlandsstöd. Militär mobilitet är i allra högsta grad en prioriterad fråga för regeringen.

Gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan

Anf. 51 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! En stor del av Sveriges klimatutsläpp, runt en femtedel, kommer från byggsektorn. Det gör stor skillnad vilka byggmaterial som används och hur byggprojekt planeras. Därför har Boverket tidigare fått i uppdrag av regeringen att lämna författningsförslag om gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan under hela deras livscykel.

På grund av den akut korta tid som vi har på oss att minska klimatutsläppen för att hålla oss inom Parisavtalet fick Boverket i februari 2022 ett nytt uppdrag av regeringen, nämligen att lämna förslag på hur man kan påskynda införandet av gränsvärden för byggnader – hur man kan utvidga tillämpningen av klimatdeklarationerna.

Den 10 maj i år lämnade Boverket en slutredovisning till regeringen genom rapporten *Gränsvärde för byggnaders klimatpåverkan och en utökad klimatdeklaration*. Sedan dess har ingenting hänt. Branschen undrar, och jag undrar. Jag vill därför fråga bostadsministern vad som har hänt med uppdraget och om regeringen tänker skicka ut detta arbete på remiss eller inte.

Anf. 52 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Denna fråga bereds i Regeringskansliet. Det är en viktig fråga att se hur man kan sänka utsläppen i byggsektorn i stort.

Vi har tagit emot den färdplan som har tagits fram vad gäller betong, och vi arbetar nära med sektorn där många steg nu tas för att minska utsläppen men också stärka konkurrenskraften för svenska företag. Vi ser en möjlighet att det ska kunna skapas jobb och tillväxt i hela landet till följd av att Sverige och den svenska byggsektorn ligger långt framme på exempelvis den europeiska marknaden.

I den specifika frågan får jag återkomma när vi är klara med beredningen – frågan bereds i Regeringskansliet. Men det råder inget tvivel om att detta är en angelägen del i regeringens arbete för att minska utsläppen.

Anf. 53 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Byggsektorn står i dag redo för förändring, och de har också kunskapen om hur man ställer om i en klimatsmart riktning. Men de efterfrågar också en tydlighet från regeringen om vilken riktning de ska gå i.

Det förstår jag. När investeringar behöver göras vill man veta vad som krävs. Detta gäller bostadsbyggande såväl som infrastruktur. Vi står i dag i ett läge där vi behöver handling. Jag skulle därför vilja fråga statsrådet om arbetet för minskade klimatutsläpp är viktigt för regeringen och om det är någonting som man prioriterar.

Anf. 54 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Precis som jag sa i mitt första svar är detta en angelägen fråga. Boverket har i uppdrag att utveckla arbetet med en cirkulär ekonomi i byggsektorn, för att ta ett exempel. Det pågår en interpellationsdebatt just nu – som avbröts av frågestunden, herr talman – som handlar om att utnyttja det befintliga beståndet bättre. Det är också en viktig del av hållbarhetsaspekten. Så vi jobbar med dessa frågor på bred front och ser möjligheten att både påskynda omställningen och stärka svenska företags konkurrenskraft.

Lärdomar av Ukrainas agerande

Anf. 55 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! För en vecka sedan kom jag hem från en resa till Ukraina. Intrycken är minst sagt starka. Det är ett invaderat Ukraina som på många sätt imponerar, inte minst när det gäller på vilket sätt man behåller en normalitet i det onormala. Barn går till skolan. Elen funkade ofta. Man kan ladda sin mobiltelefon. Bombade vägar, broar och hus byggs upp. Boli-bompa bubblar på. Människor går till jobbet varje dag trots att ett krig raser.

Vilka lärdomar kan Sverige och statsrådet Carl-Oskar Bohlin dra av den ukrainska stoiska motståndskraften?

Anf. 56 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag tackar Helena Bouveng för en mycket viktig fråga men framför allt för att hon har valt att besöka Ukraina.

Jag uppmuntrar alla förtroendevalda, alla beslutsfattare i Sverige, att göra den här typen av resor, för konflikten i Ukraina får aldrig bli en bort-

glömd konflikt. Vi måste stå med Ukraina, och vi måste stötta den ukrainska saken – för den ukrainska saken är vår.

Detta leder oss naturligtvis till en lång rad slutsatser. Den viktigaste är naturligtvis att vi på bred front måste stärka robustheten i det svenska samhället. Det görs genom de stora satsningar på civilt och militärt försvar som den här regeringen just nu genomför och som vi började genomföra redan vid vårt tillträde.

Anf. 57 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman och statsrådet! Sveriges överbefälhavare konstaterade i går att vi är i det allvarligaste läget sedan andra världskriget. Jag tror och hoppas att de allra flesta av oss förstår detta allvarliga läge, men den fråga man ställer sig är: Hur kan jag förbereda mig, och vad kan jag som privatperson göra om det som händer i Ukraina händer i Sverige?

Är det statsrådets uppfattning att vi kan uppnå samma motståndskraft som det ukrainska folket har gjort?

Anf. 58 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Svaret på den frågan är ja. Det är min absoluta tro, men det kräver att varje svensk tar det ansvar som åligger varje svensk.

Vi har i detta land totalförsvarsplikt för alla människor mellan 16 och 70 år, och det individuella ansvaret här är att ta ansvar för sig själv så att man kan hjälpa till om det skulle krävas i totalförsvarsansträngningen. Då måste man ha en god hemberedskap, och man måste vara beredd att stötta och hjälpa sitt land om det skulle komma till det yttersta.
(Applåder)

EU-stöd till Ukraina inför vintern

Anf. 59 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Sverige står starkt bakom Ukraina. Detta framgick inte minst i går när vi hade ett seminarium här i riksdagen och Ukrainas vice talman medverkade via videolänk.

Den senaste månadens händelseutveckling i Mellanöstern – i Israel och Gaza – har dock vänt mycket av mediernas uppmärksamhet ifrån Ukraina och de stora humanitära behov som finns där nu när den andra krigsvintern närmar sig.

Jag vill därför fråga EU-minister Jessika Roswall: Hur agerar Sverige för att EU, som har en mycket större biståndsbudget än vad vi själva har, ska kunna stötta Ukraina inför den kommande vintern och framgent?

Anf. 60 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag får börja med att upprepa det som Carl-Oskar Bohlin just sa, att Ukraina aldrig får bli en bortglömd konflikt.

Sverige har stöttat Ukraina på väldigt många sätt och fortsätter att göra så, och det gör EU också. Under det svenska ordförandeskapet hade vi fortsatt stöd till Ukraina högst upp på vår agenda, och vi lyckades behålla enigheten. Min bild är att detta gäller även framgent.

När det gäller den fråga som ställdes om biståndet är en av de frågor som vi jobbar mycket med just nu att göra en översyn av EU:s långtidsbudget. Den viktigaste delen i detta är att säkra ett långsiktigt ekonomiskt stöd till Ukraina.

Anf. 61 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

För tre veckor sedan var jag i Armenien för att höra hur man hanterar den hastigt uppkomna flyktingsituationen där. På en enda vecka tog Armenien, som har 3 miljoner invånare, emot över 100 000 flyktingar från Nagorno-Karabach. Dessa behöver mat, boende, värme och psykosocialt stöd. Folk sover i bilar, men detta funkar inte inför vintern. Vad kan Sverige och EU göra där?

Anf. 62 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Ordningen och fördelningen i regeringen är sådan att det blir jag som svarar på detta.

Regeringen följer naturligtvis utvecklingen i konflikten mycket noggrant. Precis som frågeställaren säger är läget på marken relativt lugnt, men dels finns det utestående territoriella frågor mellan Armenien och Azerbajdzjan, dels har vi flyktingsituationen.

Det är därför viktigt att EU fortsätter att vara engagerat. Sverige står naturligtvis fullt bakom de samtal som leds av Europeiska rådets ordförande Charles Michel och de eventuella insatser på marken som EU kan komma att göra, till exempel riktat mot flyktingarna.

Jag ber att få återkomma när vi närmar oss nästa möte i Europeiska rådet.

Hbtqi-personers situation i Uganda

Anf. 63 ANNA STARBRINK (L):

Herr talman! Min fråga går till utrikesminister Tobias Billström.

Uganda har infört världens strängaste lagar mot hbtqi-personer, och detta inkluderar även dödsstraff. Främjande av hbt-personers rättigheter är otillåtet numera. Det är en mycket hård lagstiftning som drabbar många människor och som får en normerande effekt i samhället, och hbt-personers utsatthet i Uganda är enorm.

Lagen kom till i våras, och reaktionen från omvärlden, även från Sverige, var förstås bestörtning. Min fråga till utrikesministern är: Vad gör regeringen för att påverka Uganda att tillförsäkra hbtqi-personer mänskliga rättigheter?

Anf. 64 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Regeringen är djupt oroad över den lagstiftning som Ugandas president Museveni har skrivit under och som skärper villkoren för hbtqi-personer. Det är regeringens ambition att vi ska verka för att förbättra den brist på demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsprinciper som finns i Uganda.

Den lag som frågeställaren refererar till bryter mot Ugandas internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering, och den har överklagats till landets författningsdomstol av ugandiska civilsamhällesföreträdare.

Vi nås tyvärr av rapporter om ökat våld mot hbtqi-företrädare, vilket givetvis är oacceptabelt. Vi stöttar genom biståndet hbtqi-organisationer och civilsamhällesaktörer som är aktiva inom MR-frågor och hälsofrågor.

Vår ambassad i Kampala har mycket noggrant följt utvecklingen och framfört vår oro till Ugandas regering, parallellt med en nära och löpande dialog med de organisationer som jag precis refererade till. Det är viktigt att vi tar hänsyn till deras åsikter, förutom till världens.

Anf. 65 ANNA STARBRINK (L):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det gläder mig att det finns ett stort engagemang i frågan eftersom situationen är så allvarlig och faktiskt är på liv och död för hbtqi-personer i Uganda.

Jag undrar: Kan utrikesministern konkretisera lite när det gäller de internationella sammanhang där vi verkar och där Uganda tydligt bryter mot de överenskommelser som finns?

Anf. 66 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Vi har tydligt framfört vår ståndpunkt till landets regering. EU har genom den höga representanten Borrell gjort ett tydligt uttalande som understryker att internationella partnerskap kan komma att påverkas om Uganda misslyckas med att skydda sina medborgare och garantera grundläggande rättigheter.

Genom att vi är på plats med bistånd kan vi försöka påverka utvecklingen i positiv riktning och ha en dialog med den ugandiska regeringen också om mänskliga rättigheter. Detta är som sagt en viktig fråga som vi från regeringens sida har för avsikt att följa nära.

EU-kommissionens rapport om utvidgningen

Anf. 67 AZRA MURANOVIC (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Jessika Roswall. I går presenterade EU-kommissionen sin rapport om EU:s utvidgning, och där föreslås att Ukraina och Moldavien ska få inleda medlemskapsförhandlingar men att Georgien ska få status som kandidatland.

Vi har hela tiden tryckt på att det är viktigt att man fortsätter att stödja kandidatländernas närmande till EU och att det ska vara en tydlig och gedigen, meritbaserad process. Men när det gäller länderna på västra Balkan har det inte varit lika tydligt. Bosnien och Hercegovina får inleda medlemskapsförhandlingar först när ett antal kriterier är uppfyllda. Vilka är de?

Hur ser EU-ministern på rapporten och de värderingar som kommissionen har kommit fram till när det gäller de olika ländernas möjlighet att bli medlemmar i unionen? Och tycker Jessika Roswall att processen är tydlig och meritbaserad?

Anf. 68 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Jag tittar lite på utrikesministern nu, för det är ett delat ansvar. Huvudansvaret ligger på allmänna rådet, men också utrikesministern ansvarar för detta. Ytterst är det våra stats- och regeringschefer som kommer att fatta beslut.

I går presenterades mycket riktigt kommissionens utvidgningspaket, och det var, som jag har sagt vid några tillfällen sedan i går, ett historiskt besked vi fick. Kommissionen rekommenderar att medlemskapsförhandlingar startas med Ukraina och Moldavien. Jag vill återigen säga att det är imponerande att se vilket arbete som har skett i Ukraina under brinnande krig när det gäller reformer. Detta är något som Sverige har stöttat och kommer att fortsätta att stötta.

Sedan är det mycket riktigt så som frågeställaren säger att det också ingick att starta medlemskapsförhandlingar med Bosnien och Hercegovina efter att vissa kriterier uppfyllts. Det är oerhört viktigt för Sverige och EU att vi håller fast vid att det är en meritbaserad process och att det fortsätter att vara så.

EU:s beskattningsrätt och Sveriges avgift

Anf. 69 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Herr talman! Sverige är ett av de nettobetalande länderna till EU, och enligt EU borde vi betala ännu mer i årsavgift. Tills vidare erhåller vi en viss rabatt på årsavgiften som plåster på såret.

Under förhandlingarna om långtidsbudgeten för 2021–2027 fick vi behålla våra rabatter mot att vi anslöt oss till den gigantiska upplåningen gällande Next Generation EU. Sveriges del av kostnaderna överstiger med råge det som vi får tillbaka.

Argumentet under förhandlingarna var att kostnaderna för NGEU var kända och hanterbara. Redan nu visar det sig att kostnaderna skenar, bland annat på grund av höga räntekostnader som kommissionen valt att inte budgetera för.

Hur säkerställer regeringen att Sverige behåller rabatten och den överenskomna nivån på EU-avgiften samtidigt som Sverige står upp för att EU inte ska ha egen beskattningsrätt?

Anf. 70 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Jag tackar Angelika Bengtsson för frågan.

När det gäller den översyn av långtidsbudgeten som nu sker kommer just frågan om rabatter och fördelning av andra delar av budgeten inte att tas upp.

Från svensk sida har vi sagt att vi helst inte hade velat göra detta. Men skälet till att vi också tycker att det är viktigt att göra detta är, som jag sa till en tidigare frågeställare, att vi måste se till att säkra det långsiktiga stödet till Ukraina eftersom budgeten där har nått sin gräns.

Sverige driver en mycket budgetrestriktiv linje, vilket är väl känt i denna kammare. Vi för fram i alla våra förhandlingar på alla nivåer att det i första hand är omfördelning som gäller. Vår utgångspunkt är såklart att skattebetalarnas pengar ska användas på ett klokt och effektivt sätt, vilket är väl känt inom EU.

Vi får se hur situationen utvecklas. Men det är en pågående diskussion, och jag kommer att få anledning att återkomma i denna kammare flera gånger.
(Applåder)

Prot. 2023/24:27
9 november

Frågestund

Israels agerande och den svenska regeringens politik

Anf. 71 NADJA AWAD (V):

Herr talman! FN:s generalsekreterare António Guterres säger i ett uttalande att Gaza har blivit en begravningsplats för hundratals palestinska barn varje dag. Och så har vi en regering som vägrar rösta för ett eldupphör. Människor runt om i Sverige förfäras över regeringens inhumana utrikespolitik och hur mycket man avfärdar palestiniers rätt att inte bli mördade. Det är avskyvärt, och jag tycker att denna regering borde skämmas för att den inte har tagit ställning mot Israels extremism. Regeringen ska inte få komma undan med att avvika så här brutalt från FN, Amnesty, Läkare utan gränser och andra som så starkt har fördömt Israels mördande. Israel bryter mot internationell rätt och mot våra grundläggande mänskliga rättigheter, och det är framför allt barn och kvinnor som offras.

Därför är min fråga till utrikesministern: Vad kommer regeringen att göra för att stoppa, inte pausa, Israels mördande av palestinier i Gaza?

Anf. 72 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Precis som regeringen flera gånger har sagt har Israel i enlighet med folkrätten rätt att försvara sig mot Hamas attacker. Att kräva ett omedelbart eldupphör skulle kunna tolkas som en uppmaning till Israel att avbryta bekämpandet av Hamas.

Det är förstås viktigt att Israels legitima respons sker i enlighet med folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten.

Sverige stöder EU:s position som formulerades i Europeiska rådets slutsatser den 27 oktober, vilka bland annat uppmanar till säkert, skyndsamt och obehindrat humanitärt tillträde och till att nödvändiga steg tas, även genom humanitära korridorer och humanitära pauser, för att hjälpen ska kunna nå fram till människor som är i behov av den. Det är regeringens politik.

Fängslandet av Gubad Ibadoghlu

Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Doktor Gubad Ibadoghlu är en känd MR-aktivist i Azerbajdzjan. Han har varit research fellow vid flera universitet. Han skulle ha börjat undervisa i Dresden nu i höst, men han greps i Baku i juli. Bevisen mot honom kan man alltid diskutera. Mycket tyder på en politisk ambition att fängsla en MR-aktivist som obehagligt nog har publicerat artiklar och research gällande korruption och systematisk penningtvätt. Han har också kritiserat EU:s överenskommelse med Azerbajdzjan, därför att Azerbajdzjans underlag inte var korrekt utan skulle kunna innehålla rysk och turkmenisk gas och olja. Han är nu också utsatt för att inte få stöd från läkare.

Är ministern beredd att på utrikesrådet i nästa vecka ta upp hans fall och säkra att EU agerar för hans medicinska stöd?

Anf. 74 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Regeringen tycker att det är väldigt angeläget att vi följer utvecklingen för mänskliga rättigheter i Azerbajdzjan. Jag tror att Kerstin Lundgren är väl medveten om detta eftersom det har varit en position under lång tid. Vi gör bedömningen att det är viktigare än någonsin att vi arbetar för att till exempel se till att EU:s höge representant i dialogen med Azerbajdzjan påtalar de tillkortakommanden som finns vad gäller mänskliga rättigheter.

Det enskilda fall som Kerstin Lundgren lyfter fram här behöver jag sätta mig in i närmare innan jag ger ett slutgiltigt svar. Men naturligtvis utesluter jag ingenting. Och det absolut viktigaste i detta sammanhang är att man kommer ihåg att Azerbajdzjan är ett land som tyvärr har mycket stora problem när det gäller mänskliga rättigheter. Det enda sättet att komma till rätta med detta är att vara metodisk i den dialog som EU har med landet och utöva de påtryckningar som vi kan för att förbättra denna situation.

Ytterligare evakuering av lokalanställda i Afghanistan

Anf. 75 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Under de år som Sverige hade väpnade trupper i Afghanistan anställde och anlätade Sverige ett antal tolkar, vakter och annan personal som arbetade nära de svenska trupperna. Nu är de flesta av dessa afghanska medarbetare evakuerade till Sverige, men en del är evakuerade även till andra länder. Ett femtiotal lever kvar i Afghanistan. Talibanerna arbetar för att upprätta mycket god kontroll av vilka som bor på vissa platser, och många av de tidigare medarbetarna till våra svenska soldater behöver flytta på sig och hålla sig gömda med livet som insats.

Många stater har fortsatt att evakuera sina lokalanställda. Jag undrar om utrikesministern kommer att göra likadant med dem som är kvar i Afghanistan och som jobbat för Sverige.
(Applåder)

Anf. 76 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Arbetet i regeringen är så organiserat att detta är en fråga som ligger under försvarsministerns ansvarsområde, och därför svarar jag på frågan i egenskap av den minister som i dag svarar på frågor av allmänpolitisk karaktär.

I denna frågestund får jag dock hänvisa denna fråga till försvarsministern som får bereda frågan. Det är en angelägen fråga, men jag kommer inte att kunna svara på den detaljnivå som jag tycker att kammarens ledamöter förtjänar. Därför hänvisar jag frågan till försvarsministern.

Anf. 77 OSKAR SVÄRD (M):

Herr talman! Jag kan konstatera att regeringen sedan den tillträdde har lagt om flygpolitiken. Det tycks vara slut med nedlagda flygplatser, flygskam och minskat stöd. Nu ser vi i stället flygets betydelse för Sveriges tillväxt och ser flyget som ett viktigt transportslag i vårt avlånga land.

Men flygbranschen väntar just nu på de långsiktiga spelreglerna, bland annat utifrån Peter Normans utredning men också utifrån andra delar som regeringen just nu bereder.

Efter åtta år av Socialdemokraternas och inte minst Miljöpartiets flygskamspolitik går vi nu in i ett skifte till ett modernt och hållbart flyg.

Herr talman! Med anledning av detta vill jag ställa en fråga till infrastrukturministern. Hur ser regeringens arbete ut framöver när det gäller svenskt flyg?

Anf. 78 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Detta är en prioriterad fråga för regeringen. Precis som Oskar Svärd är inne på kan den så kallade flygskammen läggas i papperskorgen. Jag menar det, och jag menar att den känslan är mindre och mindre befogad i takt med att omställningen nu sker inom flyget. Flyget är en viktig del av det svenska transportsystemet och ett trafikslag som inte ska ställas mot andra trafikslag. Tvärtom är regeringens inriktning att alla trafikslag behövs i ett transportsystem som är effektivt och hållbart och som skapar god tillgänglighet i vårt avlånga land.

Vi bereder nu de förslag som finns i de utredningar som ligger på bordet, och vi gör det i ett högt tempo. Vi har redan gett besked gällande det förslag som utredningen lämnade om att stärka stödet till de icke-statliga flygplatserna: Vi har mer än fördubblat stödet i den föreslagna budgeten. Det är en kraftig förstärkning av svenskt flyg.
(Applåder)

Finansieringen av infrastrukturinvesteringar

Anf. 79 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Herr talman! Sverige står inför ett stort behov av att rusta upp infrastrukturen – samhällets blodomlopp. Det är helt avgörande för att hela Sverige ska fungera.

Många svenska vägar och järnvägar är i dag i dåligt skick på grund av alltför eftersatt underhåll sedan 80-talet. Dessutom behövs en utbyggnad av ny kapacitet; det ser jag inte minst i Skåne och Öresundsregionen. Klarar Sverige att både göra stora investeringar i underhåll av befintlig väg och järnväg och komma med stora investeringar framöver? Nu är ett bra läge att göra investeringar i samhällsbygget. Vi har inte råd att vänta. Investeringar i en robust, hållbar och kapacitetsstark infrastruktur är avgörande för Sverige i en allt tuffare global konkurrens.

Min fråga är vad infrastrukturministern gör på kort och lång sikt för att finna nya finansieringsformer för investeringar i infrastrukturen i Sverige.

Frågestund

Anf. 80 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för en angelägen fråga. Det är precis som Cecilia Engström säger: Vi har mycket stora behov i den svenska transportinfrastrukturen, både vad gäller investeringar i ny kapacitet och inte minst vad gäller underhållet, som är mycket eftersatt. Man behöver inte färdas många mil i vårt avlånga land för att inse det, oavsett om vi talar om väg eller järnväg.

Med de ökade kostnader vi nu ser är en viktig del att säkra kostnadskontrollen i arbetet. Det jobbar regeringen med, och där följer vi Trafikverkets arbete. En annan viktig del är att se hur vi kan öppna för fler finansieringsformer. Huvudregeln är att infrastruktur finansieras genom anslag, men även andra finansieringsformer finns. Till exempel förekommer lån som återbetalas med avgifter eller trängselskatter samt förskottering och medfinansiering. Detta är viktigt att bejaka, och det gör regeringen både i det uppdrag vi har gett Trafikverket att snabba på infrastrukturinvesteringarna i Norrland och i det inriktningsuppdrag som Trafikverket har att återrapportera om i januari.

Västra stambanans underhåll och kapacitet

Anf. 81 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! Min fråga går till infrastrukturminister Andreas Carlson.

Västra stambanan är en av de viktigaste järnvägssträckorna i Sverige. Persontrafik och över 60 procent av godset från Göteborgs hamn går på sträckan, vilket gör att sträckan Göteborg–Alingsås har den värsta kapacitetsbristen i Sverige. Nu planeras underhåll av kontaktledningssystemet på just sträckan Göteborg–Alingsås, och samtidigt tänker man bygga två nya vändspår i Lerum. Trafikverket planerar därför att stänga av ett av två spår och gå från 22 tåg per timme till 8 tåg per timme. Detta riskerar att allvarligt påverka både arbetspendling och företag, inte minst med tanke på den enorma expansionen i Västsverige under de närmaste åren.

Min fråga är: Hur ser ministern på riskerna, och hur kan vi minimera dem? Kan byggandet av två nya spår på sträckan Göteborg–Alingsås före kontaktledningsbytet vara en lösning?

Anf. 82 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack för frågan, Helena Gellerman! Detta är en angelägen fråga. Det handlar om järnvägsunderhållet, som är eftersatt i hela landet. Vi har stora behov.

Just med tanke på att vi har både kapacitetsproblem och stora underhållsbehov samlade jag en stor del av branschen – tågoperatörer, godsköpare och underhållsentreprenörer – före sommaren för att höra med dem vad de gemensamt ser för utmaningar men framför allt lösningar för att få ett effektivare underhåll med mindre påverkan på trafiken. Under sommaren beredde vi det som kom fram under mötet, och på sensommaren beslutade regeringen om ett uppdrag till Trafikverket att vassa arbetet med underhåll. Uppdraget har alltså redan givits till Trafikverket.

När det gäller den specifika uppkomna situationen följer jag den mycket noga. Det ankommer inte på ett enskilt statsråd att detaljstyra myndigheter, men det är självklart så att jag följer detta och informerar mig om

En humanitär vapenvila i Gaza

Frågestund

Anf. 83 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Efter Hamas fruktansvärda terrordåd för en månad sedan har Israel rätt att försvara sig inom den humanitära folkrättens ram. Men vi ser nu att tusentals oskyldiga civila i Gaza har fått sina hus och liv förstörda. Familjemedlemmar har dödats, och man befinner sig i en mycket svår situation där tillgång till vatten, mat och förnödenheter saknas.

Nyligen valde regeringen att för Sveriges del lägga ned sin röst i FN när kravet på en humanitär vapenvila lades fram. Det är beklagligt. Cheferna för alla FN-organisationer, inklusive FN:s generalsekreterare, vädjar nu gemensamt om en humanitär vapenvila. Detta är något som även vi socialdemokrater kräver.

Vi är många som frågar oss varför regeringen är så tyst när det kommer till de civila som drabbas i Gaza. ”Varför är våra nära och kära mindre värda än andra som drabbas av krig?” är en fråga jag som riksdagsledamot numera ofta får. Är det inte dags, utrikesminister Tobias Billström, att också den svenska regeringen omedelbart kräver en humanitär vapenvila i enlighet med FN:s krav?

Anf. 84 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Först och främst måste man komma ihåg vad ställningstagandet i generalförsamlingen egentligen handlade om. Det fanns två resolutioner på bordet: Den ena var den som Johan Büser hänvisar till, och den andra hade ett kanadensiskt tillägg som tydligt och klart refererade till Israels rätt att försvara sig och till Hamas som terrororganisation.

Hade det kanadensiska tillägget gått igenom, vilket vi röstade för och vilket EU:s medlemsstater samt Nordens och Baltikums stater röstade för, hade vi inte haft några problem med detta. Men så blev det inte, utan det kanadensiska tillägget föll. Därefter lade vi ned vår röst i den därpå följande omröstningen – i likhet med en majoritet av EU:s medlemsstater och staterna i Norden och Baltikum. Historieskrivningen måste alltså vara rätt.

När det sedan gäller att se till att åstadkomma en utveckling där man kan deeskalera, skapa humanitära pauser och föra in mat och förnödenheter är det regeringens konsekventa hållning i denna fråga. Vi tycker naturligtvis att alla människoliv är precis lika mycket värda, oavsett om de är israeliska eller palestinska.

(Applåder)

Vägunderhållet

Anf. 85 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Min fråga riktar sig till infrastrukturminister Andreas Carlson.

Vintern har kommit, som den gör varje år, och problemen på våra vägar visar sig med allt större tydlighet för varje år som går. Det blir stopp i trafiken i timmar. Det hindrar viktiga logistikflöden till våra industrier,

apotek, sjukhus och vad det nu kan vara, men vad som är värre är att dessa stopp även hindrar räddningsinsatser från att komma fram.

Det har påpekats under många år att vi måste ha ett bättre underhåll på våra vägar. Det är enorma kostnader som finns med i bilden. Härmdagen pratade jag med en åkerägare som hade flera av sina fordon stående utmed vägen. Han beräknade att detta stopp kostar honom 26 000 kronor, det vill säga att ha bilar som inte gör någon nytta.

Min fråga till ministern är: Vad avser ministern att göra för att tydligt ge Trafikverket i uppdrag att säkerställa framkomligheten?

Anf. 86 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack för en angelägen fråga, Thomas Morell!

Precis som Morell är inne på är detta en fråga om trafiksäkerhet och att vi ska förebygga allvarliga olyckor med i alltför många fall dödlig utgång. Vi arbetar ju mot nollvisionens mål att ingen ska dödas trafiken. Men det påverkar också viktiga godsflöden och är förenat med stora kostnader för svenskt näringsliv.

Trafikverket har regeringens uppdrag att ansvara för vinterväghållningen på de statliga vägarna och har tagit fram krav för vad som ska gälla för genomförandet. Det är viktigt att säkerställa att Trafikverket gör vad de kan och att underhållsentreprenörerna uppfyller sina åtaganden. Jag har haft möte med Trafikverket för att informera mig om de förberedelser som har gjorts och hur verksamheten följs upp, och jag kommer att följa frågan noga. Detta är en angelägen och viktig del i regeringens övergripande arbete med att förbättra underhållet av de svenska vägarna.

Finansieringen av järnvägsutbyggnaden

Anf. 87 LINDA W SNECKER (V):

Herr talman! Börja bygga nu! skrev Dagens industri på förstasidan i veckan. Man ifrågasatte varför regeringen varken bygger ut elnätet eller bygger ut järnvägen.

Näringslivet vill öka statsskulden. Trafikverket vill lånefinansiera för att bygga mer järnväg. Vad regeringen har gjort är att stoppa och försena byggandet av järnväg. Detta drabbar både resenärerna, näringslivet och industrin.

Det är helt nödvändigt med lånefinansiering och att hitta alternativ finansiering för att bygga mer järnväg. Regeringen har ju själv sett till att kasta betydelser av nationell plan i papperskorgen.

När kommer ett ordentligt initiativ för att finansiera mer järnväg och bygga en järnväg för framtidens behov som alla parter kan ställa sig bakom?

Anf. 88 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag ska givetvis svara på frågan, men låt mig först upplysa om att vi, tvärtemot vad ledamoten säger, inte har kastat bort några planer. När vi avbröt planeringen för nya stambanor för höghastighetståg gav vi nya uppdrag till Trafikverket för att se vad man kan göra i stället. Vi fick en återrapportering och har nu, när det gäller Skåne, beslutat att gå vidare med Lund–Hässleholm för att öka kapaciteten.

Vi får också, för samma pengar som den förra regeringen tänkte använda för att bygga nya stambanor för höghastighetståg, med de åtgärder som den förra regeringen inte tog vidare från Trafikverkets remiss till nationell plan och som ökar kapaciteten på den befintliga Öresundsbroförbindelsen. Det är så regeringen agerar för att snabbt – och snabbare – få åtgärder som behövs på plats.

När det gäller det förslag om lånefinansiering som Trafikverket har lämnat har man gjort detta på ett uppdrag som vår regering gav till Trafikverket. Det är ett förslag som nu bereds i högt tempo på Regeringskansliet.

Det sker mycket. Det kommer att behöva ske mer, och det kommer att behöva byggas. Från regeringens sida är vi öppna för alternativ finansiering i de uppdrag som regeringen hittills har gett.

Synskadades tillgång till färdtjänst

Anf. 89 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! I tisdags var jag på ett seminarium i riksdagen som handlade om hur synskadades tillgång till färdtjänst har blivit alltmer inskränkt under senare år. Detta är en bild som bekräftas i den rapport som Trafikanalys levererade på regeringens bord i mars månad. I rapporten läggs det även fram förslag på hur situationen kan förbättras genom författningsändringar. Framför allt handlar det om att lyfta in hela-resan-perspektivet, där man tar hänsyn till individens orienteringsförmåga och möjlighet att ta sig från dörr till dörr. Just detta är helt avgörande för den som har en synnedsättning.

Min fråga till infrastrukturminister Andreas Carlson är därför: Avser regeringen att genomföra det som föreslås i utredningen och därmed förbättra situationen vad gäller färdtjänst för dem med synnedsättning? Och när kan vi i så fall förvänta oss en proposition på riksdagens bord?

Anf. 90 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Som ledamoten påpekade har denna fråga utretts av myndigheten Trafikanalys. Vi kommer att bereda denna fråga. Den ligger på Regeringskansliets bord. Jag har inte något nytt besked att ge i frågan i dag, utan detta bereds i Regeringskansliet.

Elevinflytande och trygghet i skolan

Anf. 91 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! I måndags presenterade regeringen en ny utredning som ska ge varaktigt förbättrad trygghet och studiero i skolan. Det är viktiga förutsättningar för en bra lärandemiljö och arbetsmiljö för alla i skolan.

Förvånande nog verkar uppdraget mest handla om att öka lärares disciplinära befogenheter och ifrågasätta elevinflytande samt om en hel del detaljstyrning. Det berör inte alls de riktiga förutsättningarna för trygghet och studiero, som klasstorlekar, pedagogiskt stöd, elevhälsa och lärares arbetsmiljö.

Utbildning ska bedrivas utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Den visar till exempel att tillitsfulla relationer mellan lärare och elever lägger grund för trygghet och studiero, särskilt för elever med beteende-

problem, och att disciplinära åtgärder som vidtas på fel sätt kan öka otryggheten.

Jag undrar på vilket sätt regeringen kommer att stärka elevinflytandet som en viktig grund för trygghet och studiero i utredningen och varje dag i klassrummen.

Anf. 92 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Hur fler ska nå upp till de kunskapsmål som finns i den svenska skolan och hur ordningen ska kunna säkras för att fler ska känna sig trygga i sin skolmiljö är angelägna frågor.

Det är ju ingen som har föreslagit att disciplinära åtgärder ska vidtas på fel sätt, som ledamoten sa, utan det handlar om en avvägning. Denna utredning utesluter förstås heller inte andra åtgärder inom skolan. Här ligger ett stort och viktigt ansvar på skolledare, lärare och kommuner. Regeringen ser detta, och det är därför regeringen arbetar mycket aktivt med att stärka den svenska skolan. Det kommer vi att fortsätta göra – det är viktigt för eleverna och för lärarnas arbetsmiljö.

Detta är en viktig fråga för att vi i Sverige ska kunna fostra och forma morgondagens samhällsmedborgare. Rättare sagt är de redan i dag medborgare, och därför är det viktigt med elevinflytande. Det finns ingenting i de förslag som diskuteras i utredningen som tar bort detta.

Infrastruktursatsningar i Skåne

Anf. 93 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Min fråga går till infrastrukturminister Andreas Carlson. Den handlar om södra Sverige.

Skåne är porten ut till och in från Europa. Det är därmed också vägen upp genom Sverige. Samtidigt kan vi konstatera att infrastrukturen i Skåne har allvarliga brister. Diskussionen om höghastighetståg och var nya stambanor ska dras över den skånska landsbygden, och den osäkerhet och oro som denna diskussion har inneburit för människor, har lagt en våt filt över frågan om viktig infrastruktur på plats i Skåne.

Nu gläds vi åt att frågan om höghastighetståg är avgjord och lagd i malpåse. Därför blir min fråga till ministern hur han ser på infrastruktursatsningar för att få bort flaskhalsar och för att få förbättrad godstrafik och pendling i Skåne nu när vi inte längre behöver ägna oss åt oändliga och tröttsamma debatter om höghastighetståg.

Anf. 94 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar Ann-Charlotte Hammar Johnson för frågan.

När vi avbröt planerna på nya stambanor för höghastighetståg gav vi samtidigt Trafikverket i uppdrag att se vad vi i stället kan få för pengarna nu när vi har väldigt stora behov i Skåne, Västsverige och Östergötland. Det fanns redan tre olika förslag på åtgärder där i nationell plan.

När det gäller Skåne är det precis som jag sa i utbytet med Linda Westerlund Snecker alldeles nyss: Vi får sex andra åtgärder och en förstärkning av Södra stambanan mellan Lund och Hässleholm. Det här är åtgärder som är mycket efterfrågade, inte bara i Skåne utan för hela det svenska transportsystemet, och som på något sätt glömdes bort när den förra regeringen

lade fram nationell plan. Detta ökar kapaciteten över Öresundsbron och kommer att göra oss bättre rustade när Fehmarn Bält-förbindelsen öppnar så småningom. Det är mycket angelägna åtgärder.

Prot. 2023/24:27
9 november

Frågestund

Oljeutsläppet och statliga medel till Sölvesborg

Anf. 95 HELENE BJÖRKLUND (S):

Herr talman! Min fråga går till ministern för civilt försvar.

Hemma i Blekinge upplever vi just nu en helt ofattbar miljökatastrof efter att färjan Marco Polo gått på grund inte mindre än tre gånger och läckt ut över 100 000 liter olaglig tjockolja i vårt hav och vid vår kust.

Ministerns statliga verksamheter Kustbevakningen och MSB gör ett fint jobb med att sanera oljan ute till havs, men det är Sölvesborgs kommun som ansvarar för strandremsan. Där gör just nu mängder av volontärer ett enastående jobb. Det är många som jobbar med oljesanering, matleveranser, transporter och allt annat som kan behövas.

För en liten kommun handlar det om miljontals kronor i extraersättningar och inte minst extraarbete. Min enkla fråga till statsrådet och regeringen är: Kommer regeringen att kunna kompensera och ersätta kommunen för detta extraarbete?

Anf. 96 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Stort tack till Heléne Björklund för frågan!

Jag håller helt och fullt med om det som Heléne Björklund ger uttryck för. Det vi har sett utspela sig i Pukaviksbukten i Blekinge är naturligtvis inget annat än förfärligt. De juridiska turerna om ansvarsutkrävande kommer naturligtvis att behöva ha sin gång i denna del. Vi har redan sett personer ombord på fartyget ställas till ansvar för detta.

Jag hade själv förmånen att besöka platsen. Jag kan precis instämma i den bild som ges uttryck för här. Men jag känner också en väldigt stor tillförsikt inför att alla aktörer i systemet krokar arm. Det är frivilliga, myndigheter och frivilligorganisationer som hjälps åt.

Den bild jag fick på plats var att ersättningsfrågorna i stort kommer att lösa sig. Det kommer att finnas möjlighet att få ersättning till exempel från MSB för det arbete som nedlagts. Skulle det visa sig att det finns ytterligare frågetecken ska vi naturligtvis titta på denna fråga.

Det transatlantiska stödet till Ukraina

Anf. 97 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Vi är många som förfärats av de fruktansvärda bilder som vi har sett efter Hamas brutala terrorattack mot Israel den 7 oktober. Således är det också väldigt bra att utrikesministern har varit så tydlig när han har betonat Israels fundamentala rätt till självförsvar. Jag utgår också från att regeringen gör sitt yttersta för att stödja Israel i kampen mot terrorismen.

Det här är dock inte den enda tragiska händelsen vi har sett på det utrikespolitiska området. Rysslands hänsynslösa krig mot Ukraina fortsätter. Det finns därför en rädsla från ukrainsk sida att omvärlden glömmer bort dem i skuggan av vad som sker i Mellanöstern.

Mot bakgrund av detta undrar jag vad regeringen gör för att säkra det transatlantiska stödet för Ukraina i denna stund och vilka andra orosmoln man ser för det långsiktiga stödet till Ukraina.

Anf. 98 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Tack så mycket för frågan!

Det är naturligtvis otroligt viktigt att vi fortsätter att stödja Ukraina. Det behöver vi göra på flera olika sätt. Vi behöver göra det som enskild stat i våra bilaterala relationer med vapenleveranser och det finansiella stöd som vi ger. Vi behöver göra det inom ramen för EU med det finansiella stöd och de vapenleveranser som kommer därifrån. Vi behöver göra det i partnerskap med andra stater.

Den transatlantiska länken är otroligt viktig både till Storbritannien och till USA. I allt detta får vi inte glömma bort att ge ett mycket stort erkännande till det amerikanska folket för de insatser som man har gjort framför allt när det gäller insatser relaterade till militärt stöd. Utan detta hade naturligtvis inte Ukraina kunnat överleva.

Det går göra detta på två sätt. Det är genom att ge det erkännande som jag gör här och nu som representant för svenska regeringen och genom att EU gör det. Men det kan också göras genom att EU självt ökar sitt militära stöd och därmed visar att vi tar detta på allvar. Det är otroligt viktigt för att behålla det politiska stödet i en tid där USA är på väg in i valrörelse där de här frågorna kan komma att spela roll. Det är den svenska regeringens politik på det här området.

Regeringens stöd till oppositionen i Belarus

Anf. 99 MAGDALENA THURESSON (M):

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesministern.

Ryssland illegala och provocerade krig mot Ukraina står självklart högt på den utrikespolitiska agendan. Den är en enorm styrka att vi i riksdagen är enade i vårt stöd till Ukraina.

I spåren av kriget och andra konflikter har dock frågan om Belarus inte haft lika mycket ljus på sig. Belarus riskerar att bli alltmer lojalt med Ryssland och därmed ett ökat säkerhetshot mot Europa.

Kan utrikesministern berätta om hur regeringen arbetar för att stötta den demokratiska oppositionen i Belarus?

Anf. 100 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Tack så mycket för frågan!

Det är mycket viktigt att hålla Belarus högt på dagordningen. Sverige kommer att höja ambitionen i Belaruspolitiken framöver när det gäller både att sätta press på regimen och att stödja de demokratiska krafterna i exil. Detta inkluderar samarbete med likasinnade partner och i synnerhet Litauen.

Det outröttliga arbete som utförs av demokratiska krafterna i exil är beundransvärt. Sveriges och EU:s dialog med dem blir allt viktigare. Därför har jag bett ambassadör Christina Johannesson att vara regeringens representant gentemot de demokratiska krafterna i exil.

Vi kommer att fortsätta att arbeta med stödet till den politiska oppositionen och civilsamhället. Det gäller inte minst den belarusiska kulturen. Men det gäller också att sätta fokus på de mycket kraftiga kränkningar av mänskliga rättigheter som regimen i Belarus ägnar sig åt.

Det är viktigt att ge hopp där det tidigare inte har funnits något hopp om ett bättre Belarus och att också ge det belarusiska folket signaler om att det också finns en framtid inom den europeiska familjen för det där det hör hemma.

(Applåder)

Israels agerande i Gaza

Anf. 101 JAMAL EL-HAJ (S):

Herr talman! I 75 år har palestinier fördrivits från sina hem, fängslats och dödats. Enligt Amnesty International har Israels militär angripit Gazas civilbefolkning med vit fosfor, som är värre än napalm. Det mänskliga lidandet är enormt.

Barn förlorar sina föräldrar, och föräldrar förlorar sina barn. Människor mördas medan de flyr. Vi talar om över 10 000 döda. Men Israels blockad gör att många fler kommer att dö av brist på medicin och sjukvård och av törst och hunger. Det handlar mycket om barn, sjuka och gamla.

På Västbanken, som styrs av den palestinska myndigheten, angrips och fördrivs palestinier från sin mark av beväpnade bosättare.

Med anledning av detta: Anser utrikesministern fortfarande att Israel försvarar sig inom ramen för den internationella humanitära rätten?

Anf. 102 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Det är intressant att se Jamal El-Haj här i kammaren i dag.

Israel har rätt att försvara sig mot Hamas attacker i enlighet med folkrätten, precis som jag har sagt tidigare. Alla parter måste följa den internationella humanitära rätten. Jag har flera gånger tidigare här under frågestunden sagt att direkta attacker mot civila och civil egendom inte är tillåtna under den internationella humanitära rätten. Det är också fundamentalt att man medger humanitärt tillträde och att man kan föra in vatten, mat, mediciner etcetera.

Men jag vill också understryka att även om det nu handlar om att också uppmana Israel att respektera den humanitära rätten får vi inte heller lov att glömma att terroristgruppen Hamas som har styrt Gaza sedan 2007 har ett stort ansvar för det allvarliga humanitära läget som råder för civilbefolkningen i Gaza. Det är kanske något för Jamal El-Haj att ta upp i sina kontakter.

(Applåder)

Brott och uppsägning av hyreskontrakt för lokaler

Anf. 103 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Andreas Carlson.

I dag finns en utredning ute på remiss som berör fastighetsägares möjlighet att säga upp hyreskontrakt med hyresgäster som har begått brott eller

om hyresgäster har en inneboende som de ansvarar för som har begått brott.

Med tanke på den organiserade brottsligheten och på hur pass grov den är i samhället i dag behöver vi se till att ha långtgående åtgärder. När brottsligheten som vi befärar eskalerar ska den lagstiftande myndigheten ges möjlighet att gå vidare på andra områden.

När det gäller dem som har ett kontrakt för en lokal är min fråga till statsrådet: Är regeringen redo att gå vidare med möjligheten att säga upp hyreskontrakt för lokaler när personer har begått brott?

Anf. 104 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack för en angelägen fråga!

Den grova organiserade brottsligheten har spridit sina rötter vitt och brett över hela vårt land i olika strukturer, och rötterna går ned djupt. Därför är det mycket angeläget att arbeta i alla olika delar av samhället med att bekämpa och förebygga denna grova organiserade brottslighet. Det är just därför som det finns en utredning som kommit med förslag. De förslagen är nu mycket riktigt ute på remiss.

Arbetet sker på en rad andra områden. Regeringen har från dag ett i samarbete med samarbetspartierna lagt om rättspolitik men också politiken på en rad olika områden för att just stärka vår förmåga att bekämpa denna brottslighet. I det arbetet utesluter jag inte att vi skulle kunna titta på just den här frågan. Det gäller att komma åt grovt kriminella på alla olika tänkbara sätt de dyker upp i vårt samhälle.

Bostadsbyggandet

Anf. 105 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Andreas Carlson.

Byggbranschen och bostadsbyggandet kraschar. Prognosen för nästa år visar endast 19 000 nya bostäder. Och i regeringens budget noterar jag en blygsam satsning på 80 miljoner för att få igång bostadsbyggandet på något sätt. Man pratar om strukturreformer. Det kommer kanske inte att ge någon större effekt nästa år, vilket skulle behövas.

Vi har samtidigt ett förslag om satsningar på 8 miljarder, bland annat i form av investeringsstöd riktat till bland annat studentbostäder som Kristdemokraternas tidigare bostadspolitiska talesperson, Caroline Szyber, har lagt fram – ni kanske kan lyssna lite på henne – samt statliga bygg lån för nyproduktion av bostäder.

Min fråga till statsrådet är: Är ni så angelägna att få igång bostadsbyggandet som det ibland låter på er? Jag saknar själva incitamenten för att få igång det.

Anf. 106 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Ja, vi är angelägna att få igång bostadsbyggandet. Samtidigt ser vi nu hur inflationen, kostnadsökningarna, den höga räntan, den stora osäkerheten på bostadsmarknaden och en lågkonjunktur som vi är i och beräknas vara i till 2025 påverkar hela den svenska ekonomin, även den svenska bygg- och bostadssektorn.

Man kan fundera över vad som hade behövt vara på plats för att ha en högre resistens mot nedgången. Omvärldsfaktorerna som jag pekar på och lyfter fram påverkar självklart byggandet. Vi hade dock varit bättre rustade om strukturreformer för att korta ledtider, förbättra regelverk och tillgängliggöra byggbar mark i attraktiva lägen redan hade varit på plats.

Under den socialdemokratiska regeringens tid var det högkonjunktur och pengar var nästan gratis. Ändå byggdes det inte. Inte under ett enda av de åtta åren färdigställdes så många bostäder i Sverige som behövde byggas. Det tycker jag manar till eftertanke och självreflektion.

Regeringen är dock fullt medveten om att det är en tuff situation. Vi tar fram åtgärd efter åtgärd för att dämpa effekterna.

Nationell samordning för utbyggnaden av laddinfrastruktur

Anf. 107 RASHID FARIVAR (SD):

Herr talman! Min fråga riktas till Sveriges infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson.

I juli 2022 fick Energimyndigheten och Trafikverket i uppdrag av den föregående regeringen att ta fram ett nationellt handlingsprogram för utbyggnad av laddinfrastruktur och tankinfrastruktur för vätgas. Den slutgiltiga rapporten redovisades den 1 november 2023, det vill säga förra veckan.

En av nyckelutmaningarna som identifieras i rapporten är avsaknaden av ett effektivt samordnat myndighetsansvar för utbyggnad av laddinfrastruktur i hela landet. Som ett svar på denna brist föreslås i rapporten att Energimyndigheten utses som nationell samordnare för Sveriges laddinfrastruktur. Den rollen ska kunna bidra till att den fortsatta utbyggnaden av laddinfrastruktur sker utifrån ett helhetsperspektiv.

Min fråga till infrastrukturminister Andreas Carlson är om han anser att detta förslag kan förbättra samordningen för utbyggnad av laddinfrastruktur i Sverige. Är regeringen i så fall beredd att ge Energimyndigheten detta uppdrag?

Anf. 108 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Det är angeläget att öka utbyggnaden av den laddinfrastruktur som behövs i omställningen. Därför är det en prioriterad fråga för regeringen.

Energimyndigheten har redan i dag ett uppdrag om samordning av frågor om laddinfrastruktur kopplat till Klimatklivet. I den rapport som ledamoten hänvisar till pekar både Energimyndigheten och Trafikverket gemensamt på att Energimyndigheten bör utses till nationell samordnare för laddinfrastruktur. Förslaget är en utökning av dagens uppdrag.

Det är bra att myndigheterna är på tå. De har gemensamt lagt fram ett förslag, och det bereds nu i Regeringskansliet.

Jag kan dock redan nu berätta att regeringen i det budgetförslag som ligger på riksdagens bord har föreslagit att för 2024 tillföra 8 miljoner kronor till Energimyndigheten för ändamålet, för att möjliggöra en nationell samordning av utbyggnaden av laddinfrastruktur.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 11 (forts. från § 9) Svar på interpellation 2023/24:113 om bostadsbyggandet

Anf. 109 EVA LINDH (S):

Herr talman! Sverige befinner sig i en byggkris. Bostadsbyggandet faller kraftigt över hela landet. Det har under första halvåret minskat med 57 procent jämfört med föregående år. Samtidigt bor redan nio av tio svenskar i en kommun med bostadsbrist. Vi ser nu den största nedgången i bostadsbyggandet sedan 90-talskrisen. Det är allvar.

Vad har då regeringen för förslag för att komma till rätta med byggkrisen? Man har tre förslag som på något sätt berör det som har med byggande att göra.

Det första är tillfälligt höjt tak för rotavdrag. Man vet att effekten av rotavdraget har avtagit. Vi socialdemokrater vill inte höja taket för rotavdraget, helt enkelt eftersom det är felriktad konjunkturpolitik. Det är helt orimligt att göra den prioriteringen, att det ska bli billigare för en höginkomsttagare att lyxrenovera sitt boende i eller utanför Sverige, samtidigt som andra runt omkring i Sverige kämpar med att kunna betala räkningarna. Förslaget innebär inte heller att några nya bostäder tillkommer.

Det andra är att regeringen föreslår en bonus på 60 miljoner till kommuner som upprättar detaljplaner för att öka utbudet av planerad mark för byggande av småhus. Vi vet inte vad det heller kommer att innebära egentligen. Det är oklart.

Det tredje förslaget är det som den här debatten egentligen handlar om: en stimulans på 20 miljoner till kommunerna för att detaljplanera och möjliggöra omvandlingar av kontorslokaler till bostäder. Det är det enda förslaget som kanske ändå skulle inrikta sig på att få till fler bostäder i Sverige.

Därför frågade jag bostadsministern hur många nya bostäder man räknar med att de 20 miljonerna ska leda till. Svaret blir att det tidigare har lett till 2 500 nya bostäder per år.

Tror bostadsministern verkligen att det skulle bli effekten även nu. Byggkranarna står ju still på många andra områden. Varför skulle byggkranar bli så aktiva just för att bygga om lokaler till bostäder? Frågan kvarstår alltså. Även om det tidigare har lett till 2 500 nya bostäder undrar jag vad man räknar med att det ska ge för effekt kommande år, när vi står i en tid av byggkris.

I bästa fall leder det som sagt kanske till 2 500 nya bostäder – om jag räknar snällt – när det egentligen behöver byggas runt 67 000 bostäder per år. Nästa år kommer det kanske upp i 19 000 eller 20 000. Det blir alltså ett enormt bostadsunderskott de kommande åren samtidigt som många människor väntar på och söker en bostad.

Jag undrar om bostadsministern och regeringen verkligen ser allvaret i situationen. Har man inget mer att komma med än det som finns i budgeten i dag?

Jag ser fram emot den här debatten, herr talman.

Anf. 110 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret på Eva Lindhs angelägna interpellation! Jag tänker bidra till debatten med en konkret fråga till statsrådet som jag strax kommer till.

Det är ett mycket allvarligt läge i byggsektorn och bostadsförsörjningssituationen i Sverige. Jag älskar ord, herr talman, men jag gillar också siffror. Jag tror att både interpellanten Eva Lindh och statsrådet Andreas Carlsson väl förstår att det för att lokaler ska kunna ombildas till bostäder ibland krävs att nya detaljplaner upprättas. I sin interpellation efterfrågar Eva Lindh regeringens analys av effekterna. Jag vill ge statsrådet möjligheten att utveckla den analys som fanns i det svar som avgavs före dagens frågestund.

I svaret meddelades att omvandling av lokaler till bostäder de senaste 20 åren har gett upphov till i snitt 2 500 nya bostäder per år. Nu talar vi om en tilläggsatsning till kommunerna på 20 miljoner kronor. Min fråga är då: Vad har det kommunala arbetet dessa 20 år bakåt i tiden kostat kommunerna? Vad har det kostat kommunerna att få 2 500 bostäder om året i genomsnitt? Och vad kan man mot den bakgrunden tänka sig att 20 miljoner i tillskott skulle kunna ge?

Jag efterfrågar, herr talman, helt enkelt om statsrådet möjligen kan ge oss i alla fall en uppskattning: Hur många fler bostäder kommer vi att få genom detta förslag? Vi socialdemokrater motsätter oss inte förslaget, utan vi understöder omvandling.

Anf. 111 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Har man inget mer att komma med, frågade Eva Lindh. Markus Kallifatides var väl på sätt och vis inne på samma linje. Jag måste fråga: Vad hade egentligen Socialdemokraterna att komma med under sina åtta år?

Det finns en undersökning som HSB lät Sifo göra och som presenterades i mars 2020. Där upplevde nio av tio att regeringen inte hade gjort något åt bostadsbristen det senaste året, alltså 2019. I samma undersökning trodde 31 procent att regeringen skulle göra mer framöver – vi kan så här i efterhand konstatera att det var 31 procent som hade fel. Att då stå här och näst intill raljera över att det skulle vara en låg summa till kommunerna, samtidigt som man själv inte ens tänkte i de banorna att det kanske skulle behövas lite mark att bygga på, tycker jag är anstötligt.

Det största genomgående problemet i dag är räntan, och den beror på inflationen. Hade vi haft en stabil ränta och en måttlig inflation hade det varit det bästa för att få fart på byggandet. Det är dock ingenting som man bara kan besluta om. Därmed efterfrågar jag en viss självkritik när det gäller varför vi hamnat i den situation vi har hamnat i. Det kan ju finnas ett samband, herr talman, mellan den tidigare förda politiken och hur det ser ut i dag.

Socialdemokraterna hade åtta år på sig att förändra. Den tidigare regeringen kunde då ha satsat på att göra mer mark tillgänglig och förbättra regelverken så att inte onödig tid spills. Men vad gjorde man egentligen från Socialdemokraternas sida? Den enda politik man förde var att pumpa in pengar i byggföretag för att de skulle bygga hyreslägenheter – ingenting för att underlätta för vanliga villor eller ägt boende.

Samtidigt bollades ministerposten runt bland ministrarna i den tidigare regeringen. Det var fler bostadsministrar än förslag som påverkade byggande positivt under de åtta åren. De förslag som trots allt kom fram till denna kammare var inte bara dåliga utan dessutom ofta så dåligt förankra-

de att de föll, till exempel strandskyddet. KlimatdeklARATIONER är inte heller någonting som ger fler bostäder.

Trots att vi vet att de flesta vill äga sitt boende, till och med en majoritet av dem som hyr, stannade alla satsningar på hyreslägenheter vid: Ja, vi behöver hyreslägenheter. Ja, det är bättre att hyra ett boende än att inte ha något boende alls. Men någonstans bör också byggandet motsvara det som verkligen efterfrågas.

Herr talman! Jag blir också nästan mörkrädd när jag hör att det skulle handla om lyxrenoveringar. Nu kommer Leif Nysmed upp som nästa talare, och han kanske kan intyga att det inte är någon lyxrenovering när man byter ut ett vanligt kök i en vanlig bostad. Man är snabbt uppe i ganska stora summor, och det vet alla som på något sätt har jobbat med eller själva renoverat sitt hus. Det är inte lyxrenoveringar för att vi ser höjda rotavdrag.

Anf. 112 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag konstaterar att det fars med en hel del osanning i talarstolen, speciellt från Sverigedemokraternas sida, i denna debatt – också om sådant som inte så mycket berör själva interpellationen.

Vi har tidigare haft en interpellationsdebatt med bostadsministern där vi slog fast ett antal punkter som genomfördes under föregående mandatperiod. Mikael Eskilandersson får gärna titta på eller läsa igenom den så att han har korrekta uppgifter nästa gång han intar talarstolen.

Vad gäller antalet nya bostäder under föregående mandatperiod var det inte bara hyreslägenheter som byggdes. Under perioden 2015–2022 upprättades drygt 450 000 nya bostäder, nästan en halv miljon! Det är betydligt fler än vad som upprättades under alliansåren, vilket var ungefär hälften av detta. Det är en kraftig skillnad.

En annan anledning till att läget ser ut som det gör i dag är att den här SD-regeringen stoppade cirka 30 000 hyresrätter vid årsskiftet när man abrupt tog bort investeringsstödet, trots att man i valet hade utlovat att det skulle få fullföljas utifrån de ansökningar som kom in.

Det är ganska magstarkt att stå här i talarstolen och gnälla över vad den föregående regeringen gjorde eller inte gjorde när man inte har någonting på fötterna själv. Det är anmärkningsvärt.

Jag skulle en liten stund till vilja hålla mig till ämnet för interpellationsdebatten, för det tycker jag är intressant. I flera debatter och seminarier jag lyssnat på har det kommit fram att det finns ett behov av förändringar för att omställa lokaler till bostäder. Det är inget fel i det, snarare tvärtom. Vi välkomnar också det. Men återigen måste det finnas en efterfrågan på dessa bostäder. Det måste finnas en möjlighet att efterfråga dem. Det är detta det handlar om: Om det inte finns en efterfrågan kommer det inte att ombildas några lokaler till nya bostäder. Det handlar om priserna. Det handlar om hur vi kan få fram bostäder som normalinkomsttagare faktiskt kan efterfråga. Annars kommer det inte att ske. Där tycker jag att regeringens svar lyser med sin frånvaro. Statsrådet Andreas Carlson får gärna återkomma med hur han tänker öka efterfrågan igen.

Inflationsbekämpning i all ära, som sagt, men jag upplevde 90-talet. Vi kommer att återkomma till det i debatten lite senare. Då pratade man om att bara man kom ned i under 10 procents ränta skulle bostadsbyggandet komma igång igen. Men, herr talman, det krävs mer än bara sänkt inflation

Anf. 113 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det är många olika frågor uppe i denna interpellationsdebatt. Det krävs givetvis mer än att inflationen och räntorna går ned för att man ska komma igång med byggandet. Men man kommer inte ifrån att det är den största orsaken och en av de största faktorerna till den nedgång i byggandet som vi nu ser. Det är också en stor förklaring till att efterfrågan viker, som Leif Nysmed var inne på alldeles nyss.

Herr talman! Jag ska återgå till interpellantens frågor mot slutet av hennes inlägg så att jag inte glömmer bort det. Frågan var om vi ser allvaret. Ja, vi ser allvaret. En annan fråga tror jag var: Har ni inte mer att komma med? Jo, vi har mer att komma med. Det interpellationen handlar om är en åtgärd, och som jag sa i svaret är det en del av åtgärden för att möjliggöra fler omvandlingar.

Vi har en rad olika steg som är tagna under det första året i regeringen, som vi har presenterat. Det finns utredningar som är tillsatta. Det handlar om strukturreformer som givetvis hade behövt vara på plats tidigare för att vi skulle ha varit bättre rustade i den ekonomiskt svåra tid vi nu befinner oss.

Under den förra regeringens åtta år byggdes fler bostäder än i dag; det håller jag med Leif Nysmed om. Men inte under ett enda år färdigställdes lika många eller fler bostäder som det fanns behov av enligt de prognoser som fanns. Det är alltså läge för självkritik. Jag pekar inte finger åt något håll här, utan vi tar ansvar i en svår tid för Sverige genom att ha en svagt åtstramande budget för att inte motverka inflationsbekämpning. Vi tar fram strukturreformer som krävs för att få en bättre fungerande bostadsmarknad och för att dämpa effekter här och nu.

Rotavdraget handlar först och främst om att rädda en del jobb i en sektor som är mycket svårt utsatt just nu och där vi riskerar att få en arbetslöshet. Det är en sektor som arbetskraft nu lämnar för att gå in i andra sektorer och som sedan inte finns tillgänglig när konjunkturen väl vänder. Det är erfarenheter vi har gjort från finanskrisen.

Apropå finanskrisen rådde den under de år som alliansregeringen ledde landet, så det är en enkel poäng som Leif Nysmed försöker göra här i kammarerna när han säger att byggandet vek under alliansåren och att det under Socialdemokraternas regering var guld och gröna skogar. Men då var ju pengar nästan gratis, och det var högkonjunktur under mycket lång tid. Det är inte så konstigt att byggandet ökade då, men det ökade alltså inte så mycket som det hade behövt för att motsvara de behov som fanns. Det beror till en del på att de strukturreformer som behövs på marknaden inte fanns på plats.

En sådan strukturreform och ett sådant arbete handlar om att tillgängliggöra mark i attraktiva lägen. Den stimulans som nu finns i budgeten för småhusbyggande syftar till att svara mot en del av det.

När det gäller den stimulans som interpellationen handlar om för att omvandla lokaler till bostäder har det inte funnits ett sådant stöd tidigare. Jag är mycket glad över att Socialdemokraterna visar sitt stöd för detta förslag och att vi kommer att se vilka konsekvenser det kommer att få.

Svar på
interpellationer

Vi kommer att återkomma till utformningen av förslaget, och vi kommer också att se hur många lokaler som kan omvandlas till bostäder. Det beror på flera olika faktorer och inte bara på denna stimulans för kommuner att ändra i detaljplaner för att möjliggöra byggandet. Men det är en viktig del, och vi kommer förhoppningsvis att se att fler lokaler kommer att omvandlas till bostäder med detta mycket viktiga steg, som jag är glad att också Socialdemokraterna stöder.

Anf. 114 EVA LINDH (S):

Herr talman! Låt mig börja med vad som är tillräckligt byggande av bostäder. Vi har fortfarande en bostadsbrist. Under lång tid har det byggts för lite.

Men om man tittar på kurvorna ser man att det är stor skillnad mot den tid vi hade en S-ledd regering. Statsrådet säger att det beror på att pengar var nästan gratis och att det handlar om otur. Men då måste ju oturen jaga moderater, kristdemokrater och liberaler eftersom man byggde så lite tidigare och vi faktiskt byggde väldigt mycket mer under den tid som vi ledde regeringen. Hur som helst – vi behöver bygga fler bostäder. Det är också därför vi känner en stor oro för att vi nu är mitt i en byggkris. Det byggs alldeles för lite.

Sverigedemokraternas Mikael Eskilandersson sa att Socialdemokraterna inte gör någonting. Vi hade en rad förslag i vår budget, som tyvärr inte kommer att bli verklighet. Vi har inte råd att låta bostadsbyggandet kollapsa, och därför hade vi en hel del satsningar som handlar om produktionsstöd riktat till mindre orter både när det gäller byggande för studenter och i områden med stora industriableringar. Vi hade också statliga byggkrediter och flera andra förslag i vår budget. Jag ville bara säga detta.

Hur är då läget? Jag har pratat med flera hemmavid. Hemma i Östergötland ökar nu arbetsbristen. Konkurserna ökar också kraftigt. Senast nu i veckan gick ett företag i konkurs. Det här handlar framför allt om hur många bostäder vi kommer att få framöver.

Men vi kommer också att få det som statsrådet är inne på: en kompetensförsörjningsbrist framöver, när det förhoppningsvis vänder. Och på tal om det, som oroar, är det i Östergötland bara en av fyra av dem som tog studenten från byggprogrammet som nu har jobb – en av fyra. De andra riskerar att inte komma tillbaka, precis som vi har sett under 90-talet. Då står vi med en bostadsbrist.

Min fråga handlar om vad regeringen gör. Vad kommer de satsningar som man gör att innebära? De är otillräckliga. Just när det gäller de 20 miljonerna är det precis som min kollega Kallifatides var inne på: Vi är inte emot omvandlingar av lokaler till bostäder. Vi tycker också att det kan vara bra.

Men problemet är att det inte kommer att göra någon större skillnad, även om det skulle kunna bli ett par tusen. Det är ju bra, men vad gör regeringen mer för att få fart på byggandet i Sverige? Kommer det verkligen att leda till de där 2 500 bostäderna? Det har vi inte riktigt fått svar på än. Det skulle i så fall vara något som går emot trenden att allt byggande avstannar, och det skulle bara handla om att omvandla lokaler till bostäder.

Men vad kan regeringen göra mer? Vi står i en byggkris som påverkar antalet bostäder. Det är unga som inte kan flytta hemifrån och familjer som inte kan hitta ett annat boende. Vi står inför en kompetensförsörjningsbrist,

och detta påverkar också tillväxten i hela landet. När byggandet minskar hotar det tillväxten i Sverige.

Prot. 2023/24:27
9 november

Anf. 115 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Jag vänder mig först till Mikael Eskilandersson från Sverigedemokraterna. Jag ska försöka undvika att raljera, men jag ska åtminstone svara lite grann.

Herr talman! Ett återkommande påstående som Eskilandersson upprepar är att de flesta vill äga sitt boende. Min morfar bodde i 102 år i den här regionen, i Huddinge, och arbetade i Stockholms stad. Han visste sedan barnåar att alla stockholmare egentligen vill bo i en röd liten stuga med vita knutar på Kungliga Djurgården med promenadavstånd till Stureplan. Så blir det när man frågar vad människor helst vill, oberoende av vad det ska kosta och om man ska betala själv eller inte. Det är på ungefär den grunden han framför påståendena om vad människor vill.

Åter till interpellationen och Andreas Carlsons svar. Jag konstaterar, herr talman, att jag inte riktigt fick den siffra jag hoppades på. Det finns en chans kvar för Andreas Carlson att ändå säga mellan tummen och pek-fingret hur många fler bostäder som är rimligt att tänka sig kommer att uppstå under de bästa av omständigheter 2024 genom det förslag som Eva Lindhs interpellation handlar om, nämligen 20 miljoner i stöd till kommunernas arbete med att underlätta förändringar i detaljplan för att möjliggöra omvandling av lokal till bostad. Det är en ganska konkret fråga. Jag hoppas på ett svar, och jag understryker att tanken bakom förslaget är god. Vi avsluter oss till principen att understödja det kommunala arbetet i detta avseende.

Anf. 116 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Ja, vad säger man? Vi kan börja med Leif Nysmeds uppenbara missförstånd av vad jag egentligen sa. Han hävdade att jag for med osanning när jag läste upp vad en Sifundersökning sa om året 2019 när hans eget parti satt i regering. Undersökningen sa att den tidigare regeringen inte gjorde något för att upphäva bostadsbristen, och det stämmer faktiskt.

Bostadsbristen förblir densamma så länge man bara bygger så många bostäder som efterfrågan ökar med. Då har man kvar exakt samma bostadsbrist, och bostadsbristen ökar ju om man bygger färre. Man gjorde alltså inte någonting åt bostadsbristen. Den var i princip konstant eftersom man hela tiden byggde lite grann för lite. Man behöver bygga lite för mycket för att komma i kapp.

Att sedan hävda att den nya regeringen skyller på otur – något sådant skulle jag inte vilja häva ur mig med tanke på vems bostadspolitik som har lett oss fram till där vi är i dag. Det är inte den sittande regeringens bostadspolitik som har fört oss hit. Tvärtom har den sittande regeringen fullt upp med att försöka rätta till felaktigheter och problem som uppstått på grund av den bostadspolitik som inte fördes av den tidigare regeringen.

Jag tror att Kallifatides morfar hade trivts alldeles utmärkt i en röd stuga, typ Sverigehuset, och man behöver inte ha gångavstånd. Det räcker med pendelavstånd, och det är faktiskt möjligt att bygga jättemånga Sverigehus med pendelavstånd till Stockholm. Men jag är inte säker på att alla vill bo i Stockholm.

Svar på
interpellationer

Anf. 117 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag vill be Mikael Eskilandersson att lyssna på vad jag säger. Jag kommenterade ingen undersökning. Jag kommenterade påståendet att den förra regeringen inte hade gjort någonting. Det är en väsentlig skillnad. Ledamoten borde läsa på lite grann.

Mikael Eskilandersson påstod att bostadsbehovet inte minskade under förra mandatperioden. Var inte Mikael Eskilandersson med på samma seminarium som jag, alltså den öppna utfrågning där vi fick material av Boverket som visar på att skulden betades av från 2017 till 2022? Det är bara fakta. Gå in på Boverkets hemsida och titta!

Skulden byggdes faktiskt upp under allianstiden. Visst, man kan ha otur och drabbas av en lågkonjunktur – men jag tycker att man ska sluta rösta på borgerliga partier, för de hade otur 1976–1982, 1991–1994 och 2006–2012 och verkar ha otur nu också. Om en regering inte klarar av dåliga tider och har otur hela tiden kanske man inte ska rösta på dem. Då är det bättre att rösta på dem som klarar av att hantera även exempelvis pandemier och att hålla bostadsbyggandet och liknande uppe då. Man kan ändå försöka hålla sig till fakta. Gör gärna det!

Rot nämndes också ett par gånger. Rot kan vara en viktig del i att bibehålla kompetensen i en bransch, men att bara höja taket nästa sommar hjälper inte byggföretagen i dag. Småföretagare varslar sin personal på grund av att det inte kommer in några beställningar. Man kan inte vänta till sommaren på detta. Personal kommer att försvinna redan nu. Dessutom är åtgärden begränsad till ett halvår, om jag har förstått budgeten rätt. Ingen tror ju att den här krisen är över i december 2024, så åtgärden är för kortvarig och dessutom felriktad. Den borde riktas mer till grön omställning av småhus, för det skulle göra mer nytta också för den enskilde.

Anf. 118 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Man kan fundera på om vi har hamnat på ett tombolaspel här, men det är faktiskt en debatt i Sveriges riksdag. Att göra en fråga om lågkonjunktur till en fråga om tur eller otur tycker jag är ganska långt från ämnet för den här debatten.

Man kan ju välja att se det på ett annat sätt. Det kan vara så att väljarna i svåra tider vill ha en borgerlig regering, som tar ansvar och gör de åtgärder som borde ha varit på plats i goda tider. Det är strukturåtgärder som hade behövts i högkonjunkturen när pengar var nästan gratis och som man hade kunnat göra i goda tider för att förbereda oss för sämre tider. De lyser med sin frånvaro när det gäller bostadsmarknaden, och det gör det inte mindre rätt att fokusera på de åtgärderna nu. Vi hade ju varit bättre rustade om den förra regeringen hade passat på att genomföra åtgärder för att korta ledtider, förenkla och förbättra byggregler och tillgängliggöra byggbar mark.

Det är positivt att Socialdemokraterna nu säger sig vara positiva till stimulansen för omvandling. Det är första gången det läggs fram som förslag. Om Eva Lindh tycker att det är otillräckligt finns det alla möjligheter att lägga fram ett förslag som är högre. Det har Socialdemokraterna inte gjort.

När det kommer till beskrivningen vill jag återkomma till svaret där siffran 2 500 bostäder angavs. Det är genomsnittet för hur många bostäder per år som har tillkommit genom ombyggnad av lokaler till bostäder under

de senaste 20 åren. Nu är förhoppningen att stimulansen som möter en del av problemet med omvandlingar, nämligen detaljplanefrågan, gör att det här kommer att öka.

Markus Kallifatides frågade mig om jag kunde säga en siffra mellan tummen och pekfingeret under de bästa av omständigheter, men vi är ju i en tid med närmast de värsta av omständigheter med lågkonjunktur och hög inflation. Jag förstår att Markus Kallifatides vill att jag säger en siffra och att den så småningom kanske ska vara fel. Om jag säger en siffra som blir för låg kan han säga att det var för defensivt. Jag har ingen siffra att ge i dag, utan de konsekvenser och den effekt vi ser är att detta kan mildra effekterna och också stimulera utbildning. Det kan vara en väg framåt i svåra ekonomiska tider. Det finns exempel på att utbildning kan göras till lägre kostnad än nyproduktion, och det är också en viktig del av ett hållbart nyttjande av fastighetsbeståndet.

När det kommer till frågan vad regeringen gör för att stimulera efterfrågan från hushållen – det är en fråga som har varit uppe i den här debatten – vill jag först och främst konstatera att inflationen urholkar hushållens köpkraft och leder till räntehöjningar. Vi ser över kreditrestriktioner och sänker skatten för låg- och medelinkomsttagare. Vi gav ett elprisstöd när det var höga elpriser. Vi sänker skatten och nivån på reduktionsplikten för att få ned priset på drivmedel, och vi förlänger det förstärkta bostadsbidraget för de mest utsatta hushållen. Det är några exempel på vad vi gör för att lindra och dämpa effekterna för hushållen och samtidigt stimulera hushållens efterfrågan på ett mycket ansvarsfullt sätt för att inte samtidigt elda på inflationen.

Regeringen tar alltså ansvar i en för Sverige svår tid. Men man ska inte låtsas som att det här handlar om tur och otur. Att påverka det med någon form av trolleritrick låter sig inte göras. Däremot handlar det om att hantera en situation som är mycket allvarlig, och det gör regeringen.

Anf. 119 EVA LINDH (S):

Herr talman! Det verkar som att jag inte får mer svar på frågan, så jag vill bara avsluta debatten. Vi är eniga om att vi har en bostadsbrist. Vi har byggt i fatt under några år, precis som min kollega Leif Nysmed sa. Men det råder bostadsbrist. Är det då bättre att bygga mer eller att bygga mindre? Det borde vara bättre att bygga mer. Just nu befinner vi oss i en byggkris. Bostadsbyggandet faller kraftigt över hela landet. Det minskar med 57 procent. Det är inte bra. Det är allvarligt.

Det är allvarligt för alla dem som nu söker efter bostad, för alla dem som längtar efter att flytta hemifrån och för dem som nu gör stora industrietableringar men har svårt att hitta personal för att man inte kan hitta bostad och flytta. Det är allvarligt för dem som nu inte får jobb efter att ha gått byggprogrammet – vi tappar kompetens. Det är också allvarligt för att det påverkar hela Sveriges ekonomi. Vi vet att byggbranschen spelar väldigt stor roll för tillväxten. När byggandet sjunker påverkar det också många andra områden. Det är allvarligt.

Vi befinner oss i en kris. Därför tycker vi att regeringen borde ta det här på större allvar och verkligen agera. Politik är att vilja men också att agera och fatta beslut som kan göra skillnad, så att fler bostäder byggs. Det behövs för Sveriges skull.

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

Anf. 120 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Nej, det byggdes inte i fatt. Inte under ett enda av den förra regeringens åtta år färdigställdes lika många bostäder som behovet uppgick till eller fler. Skulden började betas av, men färdigställandet motsvarade inte behovet. Det går inte att påstå att Socialdemokraterna byggde i fatt. Tvärtom – i högkonjunktur, då pengar nästan var gratis, lyckades man ändå inte bygga enligt de behov som fanns. Man kan välja att se det som att de socialdemokratiska ledamöterna i den här kammaren i eftermiddag sätter ett väldigt stort hopp till och ger ett stort förtroende till den regering som nu är vid makten: Trots lågkonjunktur, inflation och ökade finansierings- och produktionskostnader ska vi lyckas med det som de själva inte lyckades med under högkonjunktur när pengar nästan var gratis.

Jag är fullt medveten om hur allvarlig situationen är. Regeringen arbetar mycket aktivt och tar steg för steg ansvar i en för Sverige svår tid. Men självklart hade vi varit bättre rustade om fler av de strukturreformer som behövs för att få en bättre fungerande bostadsmarknad hade varit på plats.

Jag vill tacka för debatten och engagemanget. Jag tycker att det är positivt att det finns ett brett stöd för det förslag som interpellationen handlar om, nämligen 20 miljoner kronor för att kommunerna ska få en stimulans att ändra detaljplaner. Det kommer säkert att finnas ytterligare stöd och åtgärder som riksdagen kommer att uppskatta och gilla. Småhusstimulansen är också en sådan. Jag konstaterar att rotavdraget inte är det, utan det är effekten att en del jobb räddas i en tuff sektor som vi är ute efter. Regeringen tar ansvar i en för Sverige svår tid.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:119 om trädsäkring av Viskadalsbanan

Anf. 121 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Mikael Larsson har frågat mig om jag avser att verka för att trädsäkringen av Viskadalsbanan och andra järnvägar prioriteras i syfte att tågtrafiken inte ska behöva ställas in. Mikael Larsson har även frågat mig om jag anser att mer helhetstänk behövs kring svensk järnväg i syfte att öka tillgängligheten, så att det inte blir som i fallet Viskadalsbanan.

Behoven inom den svenska transportinfrastrukturen är stora, och underhållet är eftersatt. Det har under många år inte genomförts tillräckligt med järnvägsunderhåll, vilket har bidragit till det uppdämda behov som nu är för handen. Satsningar på järnvägen ska i första hand underlätta för arbetspendling och godstrafik, som stärker jobb och tillväxt. För den här regeringen är det prioriterat att förbättra den infrastruktur vi har, reparera där det behövs och förvalta våra gemensamma resurser på bästa sätt.

När det gäller den första frågan trädsäkrar Trafikverket kontinuerligt järnvägar varje år för att minska störningar och skador på grund av träd som faller på spår eller kontaktledningar. Allra närmast järnvägen har Trafikverket sin egen mark och kan genomföra trädsäkring. Men ibland krävs det att Trafikverket får tillgång till annans mark. Då sker det via servitut som bildas via fastighetsbildningsåtgärd hos Lantmäteriet. Det är en formell process som ofta berör flera aktörer och omfattar sammanträde med

berörda sakägare. Jag förutsätter att Trafikverket, som ansvarig myndighet för underhållet, gör de överväganden som behövs och vidtar lämpliga åtgärder när det gäller träsäkring av järnvägen för att minska störningar. Det ankommer inte på regeringen eller ett enskilt statsråd att detaljstyra myndighetens arbete i enskilda frågor.

Regeringen anser att planering och genomförande av underhållsåtgärder i såväl järnvägs- som vägnätet ska utgå från samhällsekonomisk effektivitet och en långsiktigt hållbar transportförsörjning. När underhållsåtgärder genomförs behöver det ske på ett sådant sätt att trafiken störs så lite som möjligt och med korta ledtider. Regeringen bedömer att en viktig faktor för ett effektivt underhåll är att marknadens aktörer arbetar med utveckling och innovation och investerar i verksamheten. På så sätt kan arbetsmetoderna förbättras och underhållet effektiviseras.

När det gäller den andra frågan håller jag med Mikael Larsson om att det är viktigt att ta ett helhetsgrepp om järnvägsunderhållet. Planering och genomförande av underhållsåtgärder i järnvägsinfrastrukturen måste genomföras i en ordnad process och med ett tillräckligt underlag. Den 19 juni genomförde jag ett möte med järnvägsbranschens aktörer med anledning av de problem som funnits med planeringen av tågtrafiken och utmaningen med ett sedan länge eftersatt underhåll. Där informerade Trafikverket om problembilden och gav en uppdatering av det pågående arbetet för att förbättra situationen. Kort därefter, den 24 augusti 2023, gav regeringen Trafikverket i uppdrag att redovisa åtgärder för att stärka järnvägsunderhållets genomförande och järnvägstrafikens robusthet, tillförlitlighet och punktlighet (LI2023/03037). Uppdraget kommer att redovisas under februari 2024. Därefter kommer även ett par uppföljande rapporteringar att ske under juni och oktober 2024. Jag kommer att fortsätta följa frågorna nära i min dialog med Trafikverket och övriga aktörer i järnvägsbranschen.

Anf. 122 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka talmannen. Jag såg på hans Instagraminlägg i dag att han hade observerat och nämnt den interpellation om träsäkring av Viskadalsbanan som skulle besvaras här i riksdagen. Det tyckte jag var ett trevligt initiativ.

Sedan vill jag tacka statsrådet för svaret. Jag vill med den här debatten föra frågan framåt och lyfta den, för jag ser att det är en fråga som folk pratar om hemma vid köksborden och som näringslivet pratar om. Det är en fråga som verkligen är i ropet.

Återigen – frågan har uppmärksammats mycket i min hemvalkrets, Västra Götalands läns södra. I Västra Götaland i stort finns mycket enkel-spårig järnväg: Bohusbanan, Viskadalsbanan, Älvsborgsbanan. De ligger i ett landskap med väldigt mycket träd.

Viskadalsbanan är en helt nyrenoverad bana. Man har bytt slipers, räls och kontaktledningar på hela banan mellan Borås och Varberg. Det är glädjande för många att banan åter har öppnats.

Till följd av den stora infrastrukturinvestering som nu görs i Göteborg har föregående år mycket av trafiken från Göteborg letts om via bland annat Viskadalsbanan, vilket gör att den blir ett än bättre objekt att använda, både för den trafik som går till vardags och för omledning.

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

Tyvärr har dock många av tågen fått ställas in på senare tid, något som bland annat Västrafik och Hallandstrafiken har reagerat starkt på, eftersom en stor del av den nyrenoverade banan inte prioriterades för trädsäkring när upprustningen av banan gjordes.

Banan är viktig som pendlingsstråk. Det handlar om att kunna arbeta, bo och leva i hela landet. Jag tror att jag och statsrådet delar uppfattningen att vi måste kunna bo, arbeta och leva i hela landet, såväl på landsbygden som i städerna.

Frågan om att trädsäkra har också med robustheten och redundansen i hela järnvägsnätet att göra. Det gäller både persontågstrafiken och, självklart, godstrafiken.

I svaret nämns att statsrådet inte ska in och detaljstyra för mycket. Det håller jag egentligen med om – vi behöver skilja på vad politiken respektive en myndighet ska göra. Men statsrådet har genom de verktyg i form av uppdrag och regleringsbrev som regeringen har tillgång till möjlighet att ändå, på det sätt man kan styra som statsråd, peka på sådant som skulle kunna göras.

Trädsäkring är inte en fråga bara för Västra Götaland. Det kan lika gärna vara en fråga i Norrbotten, Stockholms län, Kalmar eller var vi än är i landet. När det gäller hur detta ska fungera finns en prioriteringsordning.

Jag vill därför utveckla den första fråga jag ställde till statsrådet i min interpellation. Avser statsrådet att via regleringsbrev eller andra uppdrag ge Trafikverket i uppdrag att titta på hur man på ett annat, bättre sätt kan jobba med prioritering av trädsäkring så att trädsäkring kommer in i samband med att ny järnväg byggs och man får ett helhetstänk kring vår järnväg i Sverige?

(Applåder)

Anf. 123 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag noterade också talmannens annonsering av den interpellationsdebatt vi har i dag. Det är faktiskt min femtionde interpellationsdebatt i kammaren, så det är lite högtidligt. Den gäller en viktig och angelägen fråga som rör järnvägsunderhållet.

Jag har avgett mitt svar och skulle vilja utveckla lite gällande trädsäkring på ett generellt plan. Jag kan konstatera att trädsäkring är ett prioriterat område inom järnvägsunderhållet och har varit det ända sedan stormen Gudrun 2005. Då blev över 300 000 hushåll strömlösa. Miljontals kubikmeter skog föll, och vägnätet och järnvägsnätet slogs ut. Det tog en månad innan alla tågsträckor var i drift igen. De drabbade vägarna kunde öppnas för trafik ett dygn efter stormen.

Efter stormen Gudrun beslutade Trafikverket 2006 att minst 450 mil strategiskt viktig järnväg skulle trädsäkras. Arbetet med att avverka träd som kan falla på kontaktledningar eller i spårområdet inleddes och pågår fortfarande som en del av Trafikverkets underhåll.

Just underhållsarbetet när det gäller järnväg är en prioriterad fråga för regeringen. Vi har gett Trafikverket i uppdrag att vässa det arbetet.

När det gäller prioriteringsordningen för banor som ska säkras tillämpar Trafikverket tre kriterier. Det första kriteriet är hur många trädfel, det vill säga när träd på något sätt stört trafiken, en bana har haft de senaste åren. Det andra kriteriet är hur viktig en bana är för transportsystemet i

stort. Är banan en viktig nod för resande, eller går det mycket person- och godstrafik längs densamma? Det tredje kriteriet är om upprustning av en bana planeras inom de närmaste åren. Installationsarbetet vid kontaktledningsbyten underlättas av nyligen genomförd trädsäkring. På så sätt minskar risken för att fallande träd ska förkorta livslängden på nya anläggningar.

När det gäller bytet av Viskadalsbanans spår och kontaktledningar har jag informerats om att detta var tidskritiskt eftersom Viskadalsbanan skulle användas som omledningssträcka i samband med byggnationen av Västlänken. Åtgärderna planerades därför med relativt kort framförhållning när det stod klart att omfattande godstrafik skulle omledas på banan. Det fanns då inte möjlighet att koordinera plankorsningsåtgärder med spår- och kontaktledningsarbetena eftersom sådana åtgärder är tidskrävande att planera och genomföra på grund av lantmåteriförrättningar och förhandlingar med markägare, som jag var inne på i mitt svar, herr talman.

Med det sagt är det så detta sker i dag, och det är den information jag har fått kring just Viskadalsbanan. Jag har stor respekt för att ledamoten visar förståelse för att jag som enskilt statsråd inte kan kommentera enskilda ärenden och att det inte ankommer på regeringen att detaljstyra myndigheten. Men det är viktigt att järnvägsunderhållet blir ännu bättre, att man använder ny teknik och nya innovationer för att kunna planera underhållet och att man också har ett förebyggande underhåll som kommer in tidigare för att se till att vi har en robust, säker och tillförlitlig infrastruktur i Sverige.

Jag träffade på morgonen i dag en av underhållsentreprenörerna, som använder drönare i sitt järnvägsunderhåll för att kunna ta del av bilder uppfraån och få bättre underlag för vad som behövs och vilka åtgärder som kan sättas in.

Det ingår i Trafikverkets uppdrag, som de har fått av regeringen, att både stärka sin egen förmåga och i samverkan med andra aktörer se till att underhållet blir bättre.

Anf. 124 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Jag vill återigen tacka statsrådet för svaret. Jag vill i det sammanhanget lyfta att statsrådet känns insatt i frågan om Viskadalsbanan och renoveringen nyligen. Det som statsrådet säger om den korta tiden för att göra renoveringen, de många övergångarna och omledningen är helt korrekt. Jag vill tacka statsrådet för att han är så pass insatt i detta.

Jag hade en till fråga i min interpellation; det gäller helhetsgreppet kring svensk järnväg. Självklart kan man, som jag ser det, räkna in trädsäkringen i det helhetsgreppet.

Det händer mycket med järnvägen sedan många år tillbaka. Det sker upprustningar och trädsäkring. Ersättningsvägar och nya bostadsområden byggs, och det ställs allt högre krav på järnvägen.

Som statsrådet säger är många olika parter inblandade i detta. Vi har den nationella planen, som Trafikverket ansvarar för. Men vi har också de regionala planerna runt om i landet, där framför allt våra regioner är inblandade och också gör en hel del investeringar.

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

I exempelvis Västra Götaland ingår stationsområden i den regionala planen. Det är jättebra att detta finns med, men man kan ändå tycka att helhetsgreppet innebär att arbete med en bana innefattar allt, inklusive stationsområdet.

Underhållsskulden, som statsrådet hänvisar till, är väldigt stor över hela landet. Det går inte att peka ut någon del av landet där den är större eller mindre, utan detta är verkligen något vi ligger efter med.

De satsningar som vi vill göra på järnvägen ska, för att vi ska få helhetstänket, vara till för Sveriges invånare och för att de ska kunna resa så smidigt som möjligt. Satsningarna ska passa in i våra statliga eller offentliga system, men vi vill självklart att det ska gå så bra som möjligt för den enskilde medborgaren att ta sig dit man ska.

När det gäller helhetstänket kommer vi in på robustheten och redundansen. Detta är något som kommer att komma mer, och jag vet att statsrådet har uppmärksammat på det. Det handlar om att robustheten, redundansen och allt som ingår i helhetstänket ska finnas i vardagen men även i kris och krig. Detta tittar vi just nu självklart på; det gäller kopplingen till Nato och även Försvarsberedningen, där jag själv sitter, där vi bland annat tittar på detta i anslutning till det civila försvaret och transportinfrastrukturen, som kommer att ingå där.

Jag tror att statsrådet har god koll på de frågorna också.

I förra svaret var statsrådet inne på att det är många som är inblandade. Det kan vara Trafikverket, kommuner, regioner eller Lantmäteriet, och det kan även vara andra myndigheter. Jag är glad över att regeringen ändå ser att det behövs ett större helhetstänk. Men när det gäller den stora underhållsskulden behöver man också få till någon form av samordning mellan olika myndigheter just för att man ska få helhetstänket och för att samtliga ska jobba mot samma mål.

Just när det gäller detta avsnitt undrar jag: Kan statsrådet verka för att ett helhetstänk med mer samordning mellan olika myndigheter, kommuner och regioner kommer till stånd? Och ingår detta med samordning på ett tydligare sätt än i dag i den utredning som nu är sjösatt?

Anf. 125 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Låt mig inleda med det som Mikael Larsson var inne på vad gäller robusthet och redundans. Det är en angelägen fråga. I det säkerhetspolitiska läge vi nu befinner oss i är det viktigt att inse att det är transportinfrastrukturen som kommer att möjliggöra militär mobilitet, världsstöd och annat som krävs av oss på grund av Natomedlemskapet eller på grund av att den säkerhetspolitiska situationen är som den är.

Försvarsberedningen har pekat på att det framför allt är i öst-västlig riktning som behoven är stora. De iakttagelserna har jag redan kvitterat att vi arbetar med när vi nu har dragit igång arbetet med en ny nationell plan. Trafikverket har i första steget i uppdrag att presentera ett inriktningsunderlag, som de kommer att återkomma med i mitten av januari nästa år. I det arbetet är totalförsvarets behov mycket tydligare utpekade än tidigare.

Parallellt med detta för vi också resonemang på EU-nivå och förbereder oss så mycket vi kan för ett Natointräde. Jag har god kontakt med mina kollegor i Norden – mina norska, finska och danska kollegor – som redan är med i Nato. På infrastruktur- och transportministernivå behöver vi ha

ett ännu tätare samarbete. Det räcker ju inte bara med att vi förstärker vår infrastruktur i Sverige, utan det handlar många gånger, precis som Försvarsberedningen är inne på, om transporter från norska hamnar över svensk mark till Finland. Här är det viktigt att ha ett stråktänk.

Underhållet och standarden på det svenska väg- och järnvägsnätet är en viktig fråga i det avseendet. Många gånger finns det synergier att vinna här eftersom det handlar om samma flöden där man har behov av att stärka godskapaciteten.

När det gäller det helhetstänk som Mikael Larsson efterfrågar utpekats mycket tydligt i uppdraget att Trafikverket ska samverka med andra aktörer. Vid det möte som jag bjöd in till var det också godsköpare med. De berättade att om de vet om att det behövs ett banarbete och har framförhållning kan de planera hur de producerar inom industrin för att transporterna ska kunna gå på järnväg, och de kan sedan dra ned lite på produktionstakten för att möjliggöra det järnvägsunderhåll som behövs.

Samtidigt är det viktigt att säga att underhållsåtgärderna behöver bli mer lika depåstopp i formel 1, som en aktörerna vid mötet beskrev det. De behöver vara välplanerade och snabbt utförda med så lite störning som möjligt. Detta ligger nu i uppdraget till Trafikverket. När det gäller järnvägsunderhållet handlar det om att ha ett helhetstänk.

Precis som Mikael Larsson är inne på är det flera aktörer som är med. Lantmäteriet är en myndighet som också ligger under mitt beredningsområde. Vi arbetar aktivt med att korta ledtiderna hos den myndigheten genom att försöka digitalisera olika processer, vilket möjliggör ett snabbare hanterande av olika frågor, vilket möjligtvis skulle kunna underlätta den typ av frågor som vi i dag diskuterar. Det är inget tvivel om att regeringen prioriterar underhållet av den svenska järnvägen och de svenska vägarna.

Anf. 126 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Tack, statsrådet, även för detta svar! Helhetstänket inom svensk järnväg, inkluderat min första fråga om trädsäkring, är en viktig fråga. Som jag har brukat säga i tidigare interpellationsdebatter med statsrådet är det frågor som ligger nära människors hjärta, och det är viktiga köksbordsfrågor.

Jag tycker att det är bra att man driver på att saker och ting kan göras snabbare och fortare. Men saker och ting kan inte hända över en natt.

Jag är ändå den förste att skriva under på att vi står inför stora frågor med Natomedlemskapet, gängkriminaliteten, miljö och klimat. Det är stora frågor för Sverige att ta framåt. Men i det stora är det väldigt viktigt att inte glömma bort det lilla.

Det jag vill belysa med denna interpellationsdebatt är att detta är viktiga frågor. Som statsrådet själv sa är det oerhört viktigt att inkludera näringslivet och transportköpare i samtalen, så att man inte bara lyssnar på myndigheten i stort. Vi behöver även där ha ett helhetstänk: Vilka är det som ska nyttja transporterna?

Jag kommer att fortsätta att följa frågan om helhetstänket i transportsystemet, framför allt kopplat till diskussionen om järnvägsinfrastrukturen. Det är ändå glädjande att statsrådet nämner just de försvarspolitiska aspekterna, som kanske i den tid vi är inne i nu blir ännu viktigare. Jag är även glad över att Trafikverket har fått detta i uppdrag framåt.

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

Jag kommer att fortsätta att följa frågan och ser fram emot fler debatter med statsrådet. Jag vill också tacka för en bra debatt för att sätta ljus på denna viktiga fråga.

(Applåder)

Anf. 127 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Som jag inledde med att säga var detta den femtionde interpellationsdebatten för min del. Det är en form av märkesinterpellation. Jag brukar inte recensera olika interpellationsdebatter, utan varje interpellationsdebatt är viktig. Men det är viktigt med formatet med mer av samförstånd och dialog, där man kan uppmärksamma problem på det sätt som Mikael Larsson har pekat på. Detta är ingen liten fråga, utan det är en angelägen fråga.

Att säkra en robust och säker infrastruktur är inte bara en fråga i den region vi talar om nu utan i hela landet. Det är också därför som Trafikverket i snart 20 år har prioriterat detta. Olika inspel och medskick för att göra det ännu bättre är alltid välkomna i debatten. Jag tackar för den här debatten och ser fram emot fler sådana här dialoger i interpellationsbänken här i Sveriges riksdag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:126 om Förbifart Stockholm

Anf. 128 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Thomas Morell har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att lätta den ansträngda trafiksituationen på Ekerö med anledning av Förbifart Stockholm.

Det pågår för närvarande en ombyggnad av Ekerövägen som kommer att ge mindre köer och ökad framkomlighet, särskilt för kollektivtrafiken. Det är bekymmersamt att ombyggnadsarbetet orsakar problem med framkomligheten under lång tid, särskilt mot bakgrund av att Ekerövägen är den enda landförbindelsen för Ekeröbornas pendling till och från västerort och Stockholm. Jag förutsätter att verket utifrån sitt uppdrag gör sitt yttersta för att minimera de störningar som uppkommer under byggtiden för pendlare men också för räddningsfordon och övrig trafik. Som Thomas Morell känner till är det inte lämpligt för regeringen eller ett enskilt statsråd att detaljstyra myndighetens arbete i enskilda projekt.

Anf. 129 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet! Jag ska börja med den sista meningen, att statsrådet inte har möjlighet att detaljstyra. Det är jag medveten om. Men om jag inte är fel underrättad är ett regleringsbrev till myndigheten på gång, och där går det faktiskt att styra hur man ska se över sådana här saker när det uppstår hinder i trafiken.

Jag har själv åkt på Ekerövägen för att skaffa mig en bild av hur det är. Det står stilla på morgonen och eftermiddagen. Det som slår mig är: Vart tar jag vägen om det kommer räddningsfordon? Jag har ingen flyktväg, om

jag säger så. Det står alltså stilla även för dem. Det är ett jättestort bekymmer.

Tidigare i dag, under frågestunden, pratade vi om att det står stilla när halkbekämpningen inte fungerar. Jag har pratat med mina gamla kollegor inom polisen. De är oerhört frustrerade när de inte kommer fram till en olycksplats när något har inträffat eller när de ska göra en annan insats. Det är precis samma bekymmer.

Det är angeläget att myndigheten får tydliga direktiv om att man måste säkerställa framkomligheten. Om någon förlorar livet är det en förlust, kanske inte primärt för samhället men för familjen och de nära anhöriga. Därför ska man göra så mycket man kan för att minimera den risken.

Förfart Stockholm har till uppgift att öka trafiksäkerheten. När den väl är färdig kommer den att ha en positiv effekt när det gäller trafiksäkerheten. Men under själva byggtiden får det inte vara på det sättet att räddningsfordon inte kommer fram – polis, ambulans och räddningstjänst. Detta har jag vid flera tillfällen påpekat för den förra regeringen, så myndigheten har haft möjlighet att se över hur man ska lösa situationen.

Jag lämnar över bollen till statsrådet. Har ni möjlighet att skriva in i regleringsbrevet att man ska säkerställa att räddningsfordon kan komma fram? Det handlar naturligtvis inte enbart om Ekerö, utan det handlar om alla sådana här sammanhang. Det handlar om att människor ska kunna få den hjälp de behöver när en allvarlig situation inträffar.

Vi är tillbaka vid den fråga som var uppe under frågestunden tidigare. När halkbekämpningen inte fungerar blir det samma effekt. Man kommer inte fram med de insatser som behövs. Man kommer inte heller fram med bärgningsbilar som kan ta undan de fordon som hindrar trafiken. Det blir liksom ett moment 22. Låt oss säga att man får ytterligare ett larm. Då kan man inte ta sig förbi platsen. Det kan bli fråga om flera mils omväg. Därför behöver man vid planering av nya vägsträckor säkerställa att det finns någon form av flyktväg, så att räddningsfordon kan ta sig fram.

Det hör naturligtvis också till saken att den som är bilist ska tänka ett steg längre. Det gör man inte alla gånger, och det har vi många bevis på. Man ska fram, och sedan ställer man sig i ett sådant läge att det definitivt är blockerat. Det finns alltså flera saker i detta problem. Men det är ganska enkelt, så att säga, att ge tydliga instruktioner till Trafikverket om att man ska säkerställa att blåljusverksamhet kommer fram. Sedan kan man, i alla fall polisen, agera gentemot de bilister som inte respekterar trafikreglerna.

Anf. 130 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Låt mig inleda med att understryka vikten av det engagemang som Thomas Morell visar i dessa frågor. Det är inte bara i interpellationsdebatterna i Sveriges riksdag som jag möter det, utan det sker regelbundet i samarbetet mellan samarbetspartierna. Det sätter jag ett stort värde på.

Jag kan berätta att jag i går var ute och träffade några av Morells tidigare kollegor och bilinspektörer på en kontrollplats utanför Stockholm. De vittnar om samma sak som Morell är inne på. Det ligger väldigt mycket i trafikanternas beteenden, att man tar ansvar och visar hänsyn i trafiken.

Med det sagt är det väldigt viktigt att säkerställa att blåljusmyndigheternas krav och önskemål tillgodoses hos Trafikverket. Detta ska Trafikverket redan göra. Man kan förstås föra en diskussion om huruvida man

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

ska förtydliga detta ytterligare i regleringsbrev, men i regleringsbrev ska det inte i första hand vara instruktioner som myndigheten har i sitt löpande uppdrag. Detta handlar ju om något som Trafikverket redan ska säkerställa. Man ska säkerställa att blåljusmyndigheternas krav och önskemål tillgodoses.

Jag har informerats om att Trafikverkets projekt i fråga om Ekerövägen har en löpande dialog med blåljusmyndigheterna om produktionen vartefter vägbygget utvecklas och förändras. Detta är något som jag förstår följer noga och som är mycket angeläget av de skäl som Thomas Morell är inne på.

Eftersom hösten har varit en särskilt utmanande tid för många pendlare Ekeröbor ordnade Trafikverket i går, den 8 november, en frågestund för allmänheten på Ekerö Bibliotek om Ekerövägen och E4 Förbifart Stockholm. Det är mycket viktigt att man har en god och nära dialog med medborgarna för att lyssna på synpunkter och kunna ge svar på de frågor som ställs. Jag vill nämna det i denna interpellationsdebatt.

Jag håller mig också informerad om Trafikverkets arbete runt om i landet. Så sent som i måndags träffade jag projektet i fråga om Förbifart Stockholm. Jag var nere i tunnarna, som nu är färdigsprängda, och såg arbetet som pågår. Det är, precis som Thomas Morell är inne på, flera år kvar, sju år närmare bestämt, innan man kan öppna dem för trafik. Därför är det angeläget att den fråga som Thomas Morell lyfter kring den ansträngda trafiksituationen på Ekerö fram tills att Förbifart Stockholm öppnar omhändertas på allra bästa sätt. Det var förstås också en fråga som jag hade dialog med Trafikverket om i måndags.

Anf. 131 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet! Ja, dialog om trafiksäkerhet har vi rätt ofta, för det är något som jag brinner för. Jag har tyvärr i ett tidigare arbete varit i kontakt med alldeles för många människor som har blivit svårt skadade i trafikolyckor. En del har till och med omkommit. Jag brinner verkligen för att minimera antalet skadade och dödade i trafiken.

Vi läser ofta i tidningarna att det var två personer i fordonet som var svårt skadade. Vad man inte tänker på i sammanhanget är att det ofta blir fråga om livslånga skador. Man kan bli döv på ett öra eller blind på ett öga eller få amputera något. Man förstår inte vidden av de skador som uppstår och hur viktigt det är att snabbt komma till läkarvård för att förhindra att skadorna blir värre än nödvändigt.

Det är därför som jag gång på gång tar upp denna fråga. Vi måste säkerställa att räddningsfordon, ambulans och polis kommer fram för att de ska kunna hjälpa de människor som har råkat illa ut. Detta tjänar självklart individen på men också samhället. Kan vi minimera skadorna blir ju samhällets kostnader för vård och rehabilitering betydligt mindre.

Sedan har vi mycket att göra när det gäller trafiksäkerhet i stort. Det handlar om att få folk att följa trafikregler och om att bygga vägar på ett sådant sätt att det inte uppstår kollisioner. Men vi måste också ha en tanke på att räddningsfordon ska kunna ta sig fram. Vi bygger två-plus-ett-vägar för att förhindra att bilar ska mötas och på det viset kollidera, men när vi bygger de vägarna skapar vi också proppar som gör att det är svårt att komma förbi med räddningsfordon. Det finns alltså möjligheter att utveckla detta.

Jag känner förtroende för att statsrådet jobbar med frågorna. Vi för en dialog, inte bara här i kammaren utan även i övrigt. Det handlar om att vi ska få en säkrare trafik och minska skadeverkan i trafiken. Sedan får åtgärder för att minimera riskerna i trafiken inte medföra återverkningar som gör att exempelvis någon som fått ett hjärtstopp inte kommer till sjukvård. Det är viktigt att man har flera bollar i luften och ser sambanden.

Det känns som att vi har en dialog där vi kan ta frågan framåt. Men det finns anledning att vara tydlig mot myndigheten i fråga om att den ska se över detta och prioritera blåljusverksamheten, så att den alltid kommer fram och kan hjälpa en nödställd.

Anf. 132 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag uppskattar dialogen, och jag vill upprepa vad jag sa i tidigare svar: att Trafikverket ska säkerställa att Blåljusmyndighetens krav och önskemål tillgodoses och att framkomlighet för räddningsfordon förstås är en angelägen fråga. Detta är en viktig del i trafiksäkerhetsarbetet, som förstås är högt prioriterat för regeringen och för samarbetspartiet. Jag uppskattar det samarbetet, och det finns säkert fler tillfällen att återkomma till frågan.

Jag vill i dag bara kvittera på att det ligger i Trafikverkets löpande arbete att man ska säkerställa att Blåljusmyndighetens krav och önskemål tillgodoses. Jag följer förstås det arbetet och håller mig informerad om det.

Anf. 133 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Frågan om Ekerövägen, som i och för sig är en lokal fråga men ändå ett riksojekt, har varit uppe för debatt här i kammaren tre gånger. Vi kan hoppas att representanter för Trafikverket lyssnar på den här debatten så att de själva kan tända lampan och säga ”aha, vi kanske har missat någonting här” och göra en åtgärd som underlättar för framkomligheten. Det är jätteviktigt. Hög framkomlighet även under byggprojekt räddar liv i händelse av en nödsituation.

Anf. 134 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det återstår för mig bara att tacka för debatten och för engagemanget!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:127 om bostadsförsörjningen i Sverige

Anf. 135 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Leif Nysmed har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att nå det av Boverket framräknade bostadsbehovet på 67 300 bostäder per år. Leif Nysmed har även frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta snabbt för att vända det kraftigt minskade bostadsbyggandet.

Jag vill börja med att säga att det behöver byggas fler bostäder över hela landet, och det är viktigt att det finns ett utbud av olika typer av upplåtelseformer och bostäder som passar i livets olika skeden. Målsättningen för bostadspolitiken är att öka tillgången på byggbar mark, förenkla byggreglerna, korta ledtider i plan- och byggprocessen och förbättra möjligheterna till eget ägande. Reformen behövs för att åtgärda de strukturella problemen på bostadsmarknaden.

Sverige befinner sig i ett besvärligt ekonomiskt läge där bostadsbyggandet avtar till följd av omvärldsfaktorer som hög inflation och snabbt stigande räntor. Den höga inflationen och stigande räntor har påverkat hushållens efterfrågan på bostäder och bidrar till höga produktions- och finansieringskostnader. Bostadsbyggandet har i hög grad påverkats av konjunkturedgången, och utfallet för påbörjade bostäder visar att bostadsbyggandet minskat markant det senaste året.

Byggbranschen drabbas hårt när färre kan investera i en ny bostad eller i renoveringar. Det finns därför ett behov av kortsiktiga åtgärder för att dämpa effekterna och rädda jobb i byggsektorn. I höstens budgetproposition har regeringen därför bland annat aviserat att taket för rotavdraget tillfälligt bör höjas, vilket bedöms öka efterfrågan på rotarbeten och främja sysselsättningen i bygg- och anläggningssektorn. Det är en åtgärd som gör skillnad när efterfrågan viker i bygg- och anläggningssektorn.

Vidare föreslår regeringen stimulansåtgärder till kommuner för framtagande av detaljplaner som möjliggör ny bebyggelse av småhus respektive omvandling av lokaler till bostäder för att bättre nyttja den potential som finns i det befintliga fastighetsbeståndet.

För att underlätta finansieringen av byggandet finns det sedan tidigare en statlig kreditgaranti för lån till bostadsbyggande. När det gäller åtgärder av betydelse för hushållens möjligheter att finansiera ett boende har regeringen exempelvis gett Finansinspektionen i uppdrag att följa upp möjligheten till undantag från amorteringskravet vid nyproduktion.

Finansinspektionen har också haft i uppdrag att kartlägga hur bolånegivare tillämpat möjligheten att medge undantag från amorteringskraven under en begränsad tid på grund av särskilda skäl. Uppdraget redovisades i somras. Myndigheten bedömde att bolånegivarna i huvudsak hanterat undantagen från amorteringskraven på ett bra sätt. Regeringen har även gett en kommitté i uppdrag att analysera hur låntagarbaserade makrotillsynsåtgärder såsom bolånetak och amorteringskrav har fungerat hittills och hur de kan utformas framöver för att hantera makroekonomiska risker och konsumentskydd på ett ändamålsenligt sätt.

För att skapa goda förutsättningar för att bygga nya hyresbostäder är det viktigt att det finns ett väl fungerande system för hyressättning. Vidare måste det finnas rimliga möjligheter att höja hyran för att täcka kostnadsökningar för att få igång byggandet av hyresrätter. I dag är dessa begränsade. Regeringen har därför gett en utredning i uppdrag att bedöma hur hyrorna för nyproducerade hyreslägenheter bör kunna ändras under presumptionstiden.

För att förbättra kunskaps- och beslutsunderlag har regeringen gett Boverket i uppdrag att förbättra prognoser och scenarier för bostadsbyggande. Behovet av utvecklat arbete med prognoser och scenarier kring bostadsbyggande är särskilt tydligt i det besvärliga ekonomiska läge som nu råder.

Regeringen har även gett Boverket ett uppdrag om lättnader i byggkrav för studentbostäder. Syftet med uppdraget är att utreda möjligheterna att påtagligt minska kostnaderna vid byggandet av studentbostäder och möjliggöra ett ökat och mer differentierat utbud av dessa på kort och lång sikt.

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

Anf. 136 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag konstaterar att jag inte tycker att statsrådet riktigt svarar på mina frågor. Detta är anmärkningsvärt i ett läge då alla branscher inom bostadssektorn beskriver hur bostadsbyggandet tvärnitar.

Jag har ställt två frågor som är högst relevanta utifrån kollapsen inom bostadssektorn. Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att nå det av Boverket framräknade bostadsbehovet på 67 300 bostäder per år? Statsrådet ger inget svar på hur efterfrågan ska ökas för att få fram dessa nyproducerade bostäder. Finns det ingen som har råd med nya bostäder kommer det ju heller inte att byggas några nya bostäder. Jag vet inte hur många gånger jag har sagt det här i kammaren i olika debatter i andra sammanhang. Det är värt att påpeka, för jag får inga svar på denna fundamentala fråga.

På min andra fråga, om vilka åtgärder statsrådet avser att vidta snabbt för att vända det kraftigt minskade bostadsbyggandet, blir svaret i första hand ett höjt tak för rotarbeten nästa sommar. Ett rotavdrag, rätt utformat, skulle åtminstone kunna hjälpa till att bibehålla yrkeskompetensen i en lågkonjunktur. Men enligt uppgifter från fackföreningen Byggnads säger flera småföretagare som utför rotarbeten att de inte får in fler och därför behöver säga upp personal nu. Om de ska vänta till i sommar och försöka behålla personal hinner de gå i konkurs.

Dessutom ska höjningen vara temporär under andra halvan av 2024. Det finns dock inga andra bedömare av marknaden än regeringen som tror att bostadsbyggandet då har tagit fart igen och att det då inte finns något mer behov av arbetsmarknadsåtgärder.

Vi kan konstatera att regeringens egentligen enda snabba åtgärd kommer för sent, är felaktigt utformad och avslutas för tidigt.

Herr talman! I stället för att svara på mina frågor rabblar statsrådet upp några målsättningar för bostadspolitiken. Inte oviktiga sådana, vill jag understryka, men det är inga reformer som här och nu kan skapa efterfrågan för att nå upp till bostadsbehovet, och det är absolut inga åtgärder för att stoppa bostadskollapsen.

I sitt svar skriver statsrådet även att omvärldsfaktorer gett hög inflation i Sverige och snabbt stigande räntor. Det är rätt. Men utifrån svaret är det tydligen ett rekordhøgt antal konkurser inom byggsektorn och småhusindustrin tillsammans med en kraftigt ökande arbetslöshet bland landets arbetare som ska dämpa de inflationsdrivande effekterna från omvärlden.

Jag undrar hur stigande priser på energi, mat och tjänster ska hejdas av att vi slutar att bygga bostäder. Verkligheten är nu rekordmånga konkurser, speciellt inom byggbranschen. Samtidigt stiger arbetslösheten inte bara för byggnadsarbetare utan för de flesta yrken som berörs av kollapsen inom bostadsmarknaden.

Nedgången i bostadsbyggandet är brutalt brant, från 71 000 nystartade bostäder 2021 till cirka 27 000 i år, och för 2024 beräknas antalet nystartade bostäder vara nere på rekordlåga 19 000. Det är siffror långt ifrån 67 000 årligen. Dessutom är det en låg siffra, enligt generaldirektören för Boverket, som menar att siffran måste räknas upp.

Jag ställer återigen mina frågor. Var finns statsrådets krisinsikt? Finns det någon krisplan? Ser inte statsrådet den kollaps som en hel bostadsbransch nu upplever?

Anf. 137 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Spontant undrar jag om Leif Nysmed var i samma sal som jag var när vi lyssnade på ministern. Jag känner inte alls igen det Leif Nysmed säger.

Grunden för om det byggs bostäder eller ej är egentligen enkel. Det krävs tre saker, nämligen mark att bygga på, pengar att bygga för och sedan tiden för bygglovet och att bygga klart. Finns det mark, och om pengar finns och tiden för färdigställande är rimlig, då byggs det. Det låter enkelt, men det är inte helt enkelt.

Men jag anser att regeringen tar frågan på allvar och angriper alla de tre delarna på ett föredömligt sätt. En jämförelse med den tidigare regeringen, som enbart hade fokus på att ge kapital till marknaden och försöka muta marknaden att bygga så många hyresrätter som möjligt, visar att den politiken var skadlig för hela marknaden.

Pengar att bygga för är det som saknas i dag. Så långt är Leif Nysmed och jag överens. Men räntan och inflationen har gjort att både människor och företag avvaktar med stora utgifter. Inflationen gör det osäkert vad man har råd med eller om kalkylerna för ett företag håller. Man avvaktar att läget ska bli stabilare, och det är helt naturligt. Här är en stor skillnad mellan hur Leif Nysmed ser på politiken och hur jag gör det, där han menar att det ska byggas lika många bostäder varje år medan jag inte tycker att vi ska ha planekonomi i Sverige. Det är en enorm skillnad. Vi ska inte bygga lika många bostäder varje år, utan byggandet kommer att fluktuera. Det kommer att byggas fler vissa år och färre vissa år. Så ser det ut.

Låt oss gå in på frågan om tiden. Det får inte ta för lång tid att bygga. Det som egentligen är problemet är sådant som den tidigare regeringen hade kunnat rätta till om de hade velat. De har suttit i åtta år och egentligen bara låtit tiden förskjutas. Nu vet jag att Leif Nysmed har en annan syn på vad den tidigare regeringen gjorde, men om vi ska vara ärliga var det bästa som hände den tidigare regeringen när de blev överkörda av en majoritet bestående av allianspartierna och SD. Då brukar vi få igenom en del vettig politik.

Klimatdeklarationerna ger inte några nya bostäder, inte heller ett förslag om strandskydd – förslaget föll i kammaren. Man brydde sig inte ens om att ha en majoritet bakom förslaget, utan man slängde fram förslaget i kammaren och hoppades att det skulle gå igenom. Om det var bra eller dåligt hade man knappt analyserat.

När det gäller förslaget om byggsubventionerna vill jag påstå att där fullständigt saknades en analys av hur byggsubventioner påverkar en marknad när man kastar in pengar i marknaden och tror att man gör något gott men samtidigt ställer till det mycket för dem som agerar på samma

marknad. Redan existerande fastigheter sjönk i värde därför att det byggdes nya fastigheter till ett orimligt lågt pris.

Prot. 2023/24:27
9 november

Anf. 138 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på Leif Nysmeds interpellation. Jag har med intresse tagit del av svaret, och jag vill bidra med några reflektioner.

I statsrådets svar på Leif Nysmeds frågor tog han upp det system med kreditgarantier som helt riktigt finns i Sverige. Jag konstaterar att vi redan är mycket nära bemyndiganderamen för dessa kreditgarantier i slutet av det här året. Det är mycket oklart om de kommer att bidra i någon väsentlig utsträckning till byggandet av fler bostäder än de 19 000 som nu prognostiseras för 2024 – om jag minns rätt; vi får dubbelkolla siffran.

Jag konstaterar dessutom att regeringen inte föreslår någon utökad bemyndiganderam för dessa kreditgarantier, som statsrådet ändå tar upp som en mekanism för att understödja skapandet av nya bostäder i Sverige. Det är samma 8 miljarder i bemyndiganderam. Jag skulle gärna höra en reflektion från statsrådet.

Jag konstaterar också att min minnesbild är att borttagandet av det andra amorteringskravet var ett vallöfte. Nu utreds förslaget och dras i långbänk. Jag skulle gärna vilja höra en kommentar om detta.

Herr talman! Mikael Eskilandersson deltar också i denna debatt, och jag ska ta tillfället i akt att uppmana Sverigedemokraternas representant Mikael Eskilandersson att ta del av den tiosidiga interpellation som jag lämnade in före sommaren och debatterade med bostadsminister Andreas Carlson. Där redogjorde jag för det samlade reformarbetet – genomförda reformer, förberedda reformer, igångsatta utredningar – under den socialdemokratiska regeringsperioden. Den interpellationsdebatten finns, precis som alla andra debatter, inspelad på riksdagens webb-tv. Jag försäkrar att statsrådet inte hade några invändningar mot min beskrivning av historiken. Det gjordes en hel del, och en del av det har nu Andreas Carlson ansvar för att ta vidare. Det är utredningar som socialdemokratiska regeringar har satt igång. Vi hoppas att de kommer att genomföras på ett bra sätt.

Mikael Eskilandersson nämnde planekonomi, att vi ska ha ett mål för bostadsbyggandet i landet. Det finns bostadspolitiska mål i Sveriges riksdag. Ska vi ta bort dem? Ska vi avhända oss allt ansvar för bostadsförsörjningen i landet? Är det linjen? Jag tror inte att det är statsrådets linje, men det vore intressant att höra från Andreas Carlson om det ska finnas bostadspolitiska mål i termer av att bygga tillräckligt många bostäder över tid.

Anf. 139 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jo, vi ser en dramatisk inbromsning, och vi tar den utvecklingen på allra största allvar. Vi arbetar brett med frågan i regeringen.

Jag samlade precis före sommaren en stor del av branschens aktörer för ett möte. Det som lyftes upp vid mötet var bland annat takhöjningen för rotavdraget, som nu ligger i budget. Vidare var det frågan om vad som kan göras för att stimulera ombildning av fastigheter från lokal till bostad, som nu ligger i budget. Slutligen var det hur man kan stimulera planeringen för småhus för att öka småhusbyggandet, som nu också ligger i budget.

Svar på
interpellationer

Regeringen är väl medveten om den mycket tuffa och allvarliga situation som råder på bostadsmarknaden och vidtar steg för steg de åtgärder som krävs.

Ingen har väl påstått, för att gå vidare och svara på en av Markus Kallifatides frågor, att allt som Socialdemokraterna gjorde under åtta år var fel. Det fanns flera goda idéer och förslag som genomfördes, men frågan är om det var tillräckligt. I brinnande högkonjunktur, när pengar var nästan gratis, lyckades man inte under ett enda år färdigställa lika många bostäder som det fanns behov av det enskilda året.

Man hade också behövt vidta ytterligare åtgärder för att ta tag i de strukturella problemen på bostadsmarknaden, som Mikael Eskilandersson var inne på, vad gäller mark, finansiering och tid. Att korta ledtider och förenkla och förbättra regelverk är något som gör processen kortare, och nu när pengar inte längre är gratis är långa ledtider något som faktiskt påverkar den ekonomiska kalkylen väldigt kraftfullt. Därför är det angeläget att ta tag i de strukturella problem som finns på bostadsmarknaden.

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för att stimulera efterfrågan? Ja, jag var inne på det i en tidigare interpellationsdebatt här i eftermiddags.

Först och främst urholkar inflationen hushållens köpkraft, vilket leder till räntehöjningar. Kreditrestriktionerna ser vi nu över. Vi sänker skatten för låg- och medelinkomsttagare. Elprisstödet gavs under tiden med höga elpriser. Vi sänker skatten och även nivån på reduktionsplikten för att få ned priset på drivmedel, och vi förlänger det förstärkta bostadsbidraget för de allra mest utsatta barnfamiljerna.

När det gäller målen för bostadspolitiken är de ursprungligen från alliansregeringen och från mina företrädare, de kristdemokratiska ministrarna Mats Odell och Stefan Attefall, som var med och tog fram dem. Det är bra att de har hållit över tid. Det är glädjande och något som jag är positiv till.

Jag ska också svara på en av frågorna som Leif Nysmed hade uppe när det gäller rotavdraget. Jag ber om ursäkt att jag hoppar lite mellan frågor, herr talman, men det är tre olika debattörer. Jag ska på de sista 40 sekunderna av detta inlägg försöka ge svar på en av de frågorna.

Jag tycker först och främst att det är glädjande att Leif Nysmed beskriver rotavdragstakhöjningen som en arbetsmarknadsåtgärd och inte som något som möjliggör lyxrenoveringar, som vi hörde från hans partikollega tidigare. Det här handlar ju om att kunna rädda en del jobb i en just nu mycket hårt utsatt sektor.

Varför är det bara fram till årsskiftet nästa år? Jo, det är ju för att stimulera den här typen av åtgärder för dem som har möjlighet att exempelvis bygga om sitt hus för att kunna hyra ut en del av det och kanske göra energieffektiviseringsåtgärderna som de har tänkt göra. De kan passa på att göra dem med den här stimulansen nu när situationen är som tuffast så att vi kan få effekten att en del jobb räddas av den här höjningen. Det är därför den är av tillfällig karaktär.

Anf. 140 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret igen.

Jag skulle vilja säga att rotavdraget skulle kunna vara en mycket bättre arbetsmarknadspolitisk åtgärd om man exempelvis höjde det till 50 procent och riktade in det på klimat- och energieffektiviseringar. Då skulle vi få ut mer samhällsnytta, och det skulle vara bredare – fler skulle kunna

nyttja det än de rikaste, som kan nyttja den överskjutande delen på 25 000 som man nu pratar om. Och det hade varit välkommet redan i januari, inte i juli. Det är det som egentligen är den stora kritiken.

Herr talman! Statsrådet verkar ändå inte ta den här situationen på det stora allvar som behövs, tycker jag. Vi pratar om strukturella reformer, och de hjälper föga just nu. Vi kan diskutera vilka strukturella reformer som behövs, men det låter på statsrådet som att problemet kommer att försvinna snart – 2025 nämndes som året då lågkonjunkturen skulle vara över och allt skulle vara klart.

Tyvär visar siffror från en av de stora bankerna något annat. Mikael Eskilander och jag var på samma seminarium, och då såg vi att köpkraften inte är tillbaka förrän 2030. Innan dess lär det inte hända så mycket på bostadsmarknaden med tanke på att det är köpkraften som styr efterfrågan. Händer det ingenting kommer det inte att ske någonting förrän 2030.

Statsrådet sa att han har träffat branschen. Det har vi också gjort – vi har träffat samma bransch som statsrådet efter sommaren. Sju förlorade år, sa en företrädare för ett stort byggbolag som vi socialdemokrater träffade om SD-regeringens bostadspolitik. Sju förlorade år. Flera branschföreträdare nickade instämmande. Det handlar om att man inte ser någon vändning förrän 2030. Det är ganska skrämmande, för det handlar om köpkraften.

Att det finns efterfrågan är det som är det viktigaste innan man kommer igång och bygger. Det finns ingen som bygger bostäder på byggbar mark om det inte finns någon som har råd att efterfråga dem, Mikael Eskilander. Du kan ha hela Gärdet till ditt förfogande att bygga på om du skulle vilja, men finns det ingen som har råd att köpa kommer det inte att ske.

I detta allvarliga läge har civilutskottet under våren haft endast en bostadspolitisk proposition från regeringen att behandla, och på regeringens propositionslista för hösten lyser bostadspolitiken med sin frånvaro. Vi ställer in vartannat möte. Att ansvarigt statsråd inte förstår allvaret i den situationen kommer dessutom att leda till att startsträckan blir längre.

Under 90-talet upplevde jag som byggnadsarbetare själv den djupa kris som var då. Jag upplevde den stress som var med arbetslöshet och korta och tillfälliga, otrygga jobb. Det gick ungefär fem år innan jag lyckades få ett fast jobb igen, en tillsvidareanställning i byggbranschen. Många av mina jämnåriga kamrater lämnade branschen på grund av att de tappade tron på att de skulle kunna få ett bra jobb igen.

Jag har sett hur lång tid det tar att vända det här, och jag ser hur historien upprepar sig. Då talade man om att bara bostadslånens räntor kommer ned under 10 procent kommer byggbranschen igång igen. Så enkelt var det inte. Vi ser samma onyktra diskussion igen i dag: Bara inflationen går ned kommer räntorna att sjunka.

Men läser vi SVT:s nyhetsapp i dag ser vi att flera experter inom banksektorn säger att svenskarna inte kan räkna med lägre räntor än på ett tag. Det här går också att läsa: ”Det är viktigt att inte invaggas i förhoppningen att räntorna kommer gå tillbaka ner till väldigt låga nivåer.”

Det krävs en aktiv bostadspolitik. Före sommaren föreslog vi en bostadskommission. Då avfärdades det förslaget, men jag vill återigen fråga statsrådet: Är det inte dags nu för en bostadskommission?

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

Anf. 141 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag har några korta kommentarer till vad som sagts här.

Markus Kallifatides pratar om en tiosidorsinterpellation. Jag ser fram emot att skumma igenom den lite snabbt; jag följde tyvärr inte den debatten när den ägde rum. Men hälften av de sidorna är ju utredningar, och vad var det vi sa om utredningar? Det är väl att begrava saker? Den andra hälften är sådant som SD och Alliansen var med på, i princip. Det var ingenting i det som SD och Alliansen var emot, men då hade det inte heller gått igenom. Och man kan ju få ihop tio sidor ganska enkelt genom att skriva en halv sida om varje utredning, typ, vilket jag tyckte att det såg ut som att det var.

För att kort nämna det här med köpkraft, som Leif Nysmed tog upp: Jag ska någon gång när jag har lite längre talartid än en minut kvar försöka förklara för Leif Nysmed vad skillnaden är mellan mikro- och makroekonomi och mellan köpkraft på nationell nivå och köpkraft hos enskilda individer, för det är en viss skillnad.

Jag har heller inte sagt att räntan ska gå ned igen. Vi ska komma ihåg att räntan där den ligger nu är en ganska normal ränta. Någonstans mellan 4 och 5 procent var väl snittet under 1900-talet, och det är kanske där normalräntan borde ligga. Att hoppas på minusränta är att ta i.

Sedan tycker faktiskt jag att vi borde kunna enas om att de här subventionerna är skadliga. Tyvärr hinner jag inte gå in på det jättemycket mer än så. Men vi var i Karlstad med civilutskottet och tittade på nybyggda kvarter på de absolut finaste markerna. Där har man alltså plöjt ned 550 miljoner kronor. Är det verkligen väl använda pengar? Jag tycker inte det.

Anf. 142 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Låt mig påminna statsrådet om att han under debatten alltjämt har möjlighet att svara på mina två frågor gällande systemet med kreditgarantier, som nämndes i svaret på Leif Nysmeds interpellation, och hur statsrådet ser på potentialen i det systemet och de förslag till oförändrad bemyndiganderam som regeringen lägger fram.

Vi socialdemokrater har andra förslag än att öka kreditgarantier. Vi talar bland annat om byggstimulans, statliga byggglån och ett grönt rotavdrag och om det mycket viktiga i att befria allmännyttan från LOU. Detta behöver statsrådet inte hinna med att kommentera i dag; det återkommer vi till.

Amorteringskravet var ett skarpt vallöfte från några partier i regeringsunderlaget, och nu utreds detta skarpa vallöfte. Det, Mikael Eskilandersson, är att använda utredning som begravningsplats för något. När man på allvar vill genomföra något som man ännu inte har lovat medborgarna ska man tillsätta en utredning. Sedan ska man lova att genomföra det när man vet vad det är man lovar, tycker jag.

Investeringsstöd handlar om att understödja människors möjlighet att få en hyresrätt som de har råd att bo i. Detta verkar vara något oerhört problematiskt för Mikael Eskilandersson och hela regeringssidan i svensk politik. Människor får råd att bo i en bra lägenhet.

Anf. 143 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det är flera frågor som återkommer från en tidigare interpellationsdebatt, och jag vill åter understryka att regeringen förstås ser

allvaret i situationen. Ledamöterna verkar inte alltid notera detta trots att jag ofta säger det och regeringen visar det i de steg och åtgärder vi vidtar. Till exempel kommer åtgärden med rotavdraget att kunna rädda en del jobb.

Samtidigt är det ett mycket tufft ekonomiskt läge med lågkonjunktur och hög inflation, och det är omvärldsfaktorer som om man inte utformar åtgärder som vidtas på rätt sätt kan motverka andra åtgärder som vidtas. Det kan vara så att en för expansiv finanspolitik i ett läge med en penningpolitik som jobbar för att få ned inflationen kan motverka och snarare elda på situationen och göra det ännu värre för redan pressade hushåll. De åtgärder vi arbetar med är både strukturella reformer och konjunkturella reformer, där höjningen av rotavdraget är en sådan.

När det gäller frågan om kreditgarantier är det mycket riktigt så att jag redogör för det system som finns, och det är inte uteslutet att se vad man kan göra för att nyttja det ännu mer. Regeringen har också en samordnare som arbetar med frågor kring bostadsförsörjning i norr och som tittar på olika åtgärder som kan vidtas snabbt för att vi ska kunna säkerställa att fler bostäder kan byggas, vilket är en viktig del för att möjliggöra den ny-industrialisering vi ser inte bara i norr utan i stora delar av landet. Samtidigt som behoven av fler bostäder är mycket stora ser vi en dramatisk inbromsning på bostadsmarknaden.

När det gäller frågan om LOU och allmännyttan, som togs upp av Markus Kallifatides, finns ett förslag i Karolina Skogs utredning som nu bereds i Regeringskansliet, så regeringen har inte avfärdat förslaget. Vi tittar på många olika åtgärder och förslag som kan vidtas, och vi har bland annat gett Boverket flera viktiga uppdrag. Vi gör detta i högt tempo, inte bara för att det just nu är en allvarlig situation utan för att strukturella reformer behöver komma på plats, viktiga i både låg- och högkonjunktur. Även under högkonjunkturen, när pengar nästan var gratis, kunde det byggas i Sverige i den takt som behövdes. Inte under ett enda av de åtta åren färdigställdes det lika många bostäder som Sverige behövde.

Detta visar på behovet av att korta ledtider, tillgängliggöra byggbar mark och förenkla och förbättra regelverk samt att, i detta mycket utmanande ekonomiska läge, ha konjunkturella reformer och dämpa effekterna både för en hårt utsatt sektor och i en tuff ekonomisk situation för hushållen. Jag tog upp några exempel på vad vi har gjort, och vi kommer förstås att fortsätta att vidta de åtgärder som krävs och ta ansvar i en svår tid för Sverige.

Anf. 144 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag tackar åter statsrådet Andreas Carlson för svaret.

Att statsrådet säger att han ser allvaret förpliktar. Jag förväntar mig att det kommer att finnas mer för oss i civilutskottet att göra framöver och fler färdiga propositioner att ta tag i. Det finns ett färdigt förslag om nystartslån att lägga på bordet, vilket var ett vallöfte från flera av regeringspartierna. Jag tror även att Sverigedemokraterna stod bakom det. Jag har för mig att vi pratade om just det på Riksbyggen för ett år sedan. Jag har dock sett noll av det trots att det är ett färdigt förslag.

Utifrån dagens debatt kan jag konstatera att varje år vi inte fyller behovet av 67 000 nya bostäder ackumuleras skulden. Våldigt snart kommer det årliga behovet att vara mer än 100 000 bostäder, och det kommer att

Prot. 2023/24:27
9 november

Svar på
interpellationer

öka. Jag har ännu inte sett någon prognos där det kommer att vända. Denna skuld kommer sedan, i likhet med andra skulder efter mandatperioder med högerregering, vara mycket svår att beta av.

Jag konstaterar också att alla som behöver en ny bostad av något slag – unga som gamla, arbetslösa som förväntas flytta dit där jobben finns, studenter som flyttar för att utbilda sig, nyskilda och nyanlända – kommer att få det betydligt tuffare än i dag. Företag kommer fortsättningsvis att få det mycket svårt, och med stor sannolikhet kommer det fler konkurser inom byggbranschen. Allt från byggnadsarbetare och småhusindustriarbetare till arkitekter, det vill säga alla som jobbar inom bostadssektorn, kommer att få uppleva ökad arbetslöshet, med all den oro det innebär för den enskilde. Det medför också konsekvenser för landet.

Jag hänvisade tidigare till Caroline Szyber, tidigare bostadspolitisk talesperson för KD. Hon lade fram ett förslag om ett investeringsstöd för studentbostäder. Lyssna gärna på henne!

Samtidigt som vi behöver bygga 67 000 bostäder per år har vi en SD-regering som saknar ett ekonomiskt program för att lösa bostadskrisen.

Anf. 145 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! När det gäller studentbostäder har regeringen gett Boverket i uppdrag att ta fram förslag på betydande lättnader i byggkraven för studentbostäder. Syftet med uppdraget är att ta fram förslag som påtagligt kan minska kostnaderna vid byggande av studentbostäder och möjliggöra ett ökat och mer differentierat utbud på både kort och lång sikt. Detta mycket angelägna uppdrag ska redovisas i vår.

Jag har i debatten pekat på några olika strukturreformer som kunde ha gjort oss bättre rustade i detta tuffa ekonomiska läge om de hade vidtagits tidigare. Det här är ett sådant exempel. Men det gör det inte mindre rätt att ta tag i det nu, och det efterfrågas och uppskattas av många studentbostadstiftelser och byggherrar, som ser att det blir möjligt att få ihop kalkylen och därför kan bygga fler studentbostäder i Sverige. Om Sverige ska fortsätta att vara en kunskapsnation är det viktigt att det finns bostäder att flytta till på studieorter. Det är också viktigt att kunna flytta dit där jobben finns.

Vi vill i detta ekonomiskt tuffa läge se över hur fler ska kunna hyra ut sina bostäder. Det handlar om att kunna nyttja befintligt bestånd bättre. Det är inte hela lösningen, men det kan i ett läge med kraftig inbromsning vara ett led i att fler ska kunna flytta till studieorter och dit där det finns platser.

Vi vet att bostadsbeståndet kan utnyttjas mer effektivt. Det är därför vi ser vad vi kan göra för att omvandla lokaler till bostäder och för att man ska kunna hyra ut en del av sin bostad. Blir det fler bostäder av detta? Nej, men vi har också andra åtgärder för detta. Vi tar dem i raskt tempo, och regeringen arbetar mycket fokuserat med detta. Det är viktigt att se att det är en tuff situation, och regeringen tar ansvar i en svår tid.

Tack för den här debatten! Jag ser fram emot fortsatt dialog med riksdagens ledamöter framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2023/24:32 Tilläggsskatt för företag i stora kon-
cerner

2023/24:2770 av Niklas Karlsson m.fl. (S)

2023/24:2772 av Per Söderlund m.fl. (SD, M, KD, L)

2023/24:2775 av Helena Lindahl m.fl. (C)

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 november

2023/24:144 Terrorsympatier inom riksdagspartier

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:145 Terrorsympatier inom public service

av *Tobias Andersson* (SD)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:146 Statlig kredit till Inlandsbanan

av *Isak From* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:147 Sveriges nedlagda röst i FN:s generalförsamling

av *Jacob Risberg* (MP)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 november

2023/24:223 PAO-stöd till terrorism

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:224 Taiwans deltagande i COP 28

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:225 Palestiniernas rätt till skydd i Sverige

av *Tony Haddou* (V)

till statsrådet Maria Malmer Stenergård (M)

2023/24:226 Uteblivet elstöd till Falkenbergs kommun

av *Aida Birinxhiku* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:227 Stärkt konkurrenskraft för svenska fartyg
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)
2023/24:228 Natura 2000-områdets påverkan på varv i Sverige
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 november

2023/24:163 Minskat anslag till förlossningsvården
av *Anna Vikström* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)
2023/24:178 Möjlighet att få ett jobb efter slopande av lån till körkort
av *Carina Ödebrink* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)
2023/24:173 Konsekvensanalys av nedskärningarna på folkbildningen
av *Lawen Redar* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)
2023/24:180 Utbyggd laddinfrastruktur
av *Carina Ödebrink* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2023/24:175 Lagändring om fördelning av statsbidrag till folkbildningen
av *Lawen Redar* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)
2023/24:172 Stopp för statsstöd till trossamfund som inte lever upp till demokratiska principer
av *Lawen Redar* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)
2023/24:174 Naturhistoriska riksmuseets nedstängning
av *Lawen Redar* (S)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)
2023/24:167 Bevarande av kulturarvet svensk fotokonst
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)
2023/24:168 Höjd kunskapsnivå om hormonbehandling vid klimakteriebesvär
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)
2023/24:169 Sämre tillgång på sjökalk
av *Isak From* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2023/24:176 Studieförbund som tvingas lägga ned sin verksamhet
av *Magnus Manhammar* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:170 En fortsatt strategi för att stärka godstransportnäringen
av Åsa Karlsson (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:171 Studieplatserna på officersutbildningen

av Mikael Larsson (C)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

**2023/24:181 Arbetsförmedlingens deltagande i arbetet mot arbetslivs-
kriminalitet**

av Jim Svensk Larm (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:183 Varsel inom pappersindustrin

av Jim Svensk Larm (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

**2023/24:182 Försäkringskassans deltagande i arbetet mot arbetslivs-
kriminalitet**

av Jim Svensk Larm (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

**2023/24:185 Begränsning av öppettider för statens servicecenter i Hu-
diksvall**

av Jim Svensk Larm (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:186 Hantering av EU:s ELV-förordning

av Isak From (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:190 Kvalitetsgranskning av Forum för levande historia

av Staffan Eklöf (SD)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:189 Cykelbidrag till barn med funktionsnedsättning

av Jim Svensk Larm (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2023/24:192 Förstärkningar av transmissionsnätet i Gävleborg

av Mattias Eriksson Falk (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:195 Nedlagd röst om eldupphör

av Jamal El-Haj (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

**2023/24:196 Konsekvensbeskrivning av ett system med anonyma vitt-
nen**

av Rasmus Ling (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

**2023/24:197 Konsekvenser av stormen Babet på den skånska sydkus-
ten**

av Adrian Magnusson (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:199 Yrkesutbildningar på folkhögskolorna

av Ewa Pihl Krabbe (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:193 Likvärdighet mellan nämndemän i Sveriges domstolar

av Mattias Vepsä (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

Prot. 2023/24:27
9 november

2023/24:194 Sexuella trakasserier från tredje part

av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2023/24:198 Villkoren för utländska bärplockare i Sverige

av *Cicie Weidby* (V)
till statsrådet *Maria Malmer Stenergard* (M)

2023/24:200 Digital arkivering av kvitton

av *Martin Westmont* (SD)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:201 Tvister

av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet *Erik Slottnér* (KD)

2023/24:203 Initiativ för demokratin i Guatemala

av *Tomas Eneroth* (S)
till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2023/24:204 Remissförfarandet av utredningen om anonyma vittnen (SOU 2023:67)

av *Rasmus Ling* (MP)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:205 Åtgärder för säkrare dricksvattenförsörjning

av *Martin Westmont* (SD)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:206 Synen på beskattning enligt energinnehåll i stället för volym

av *Rickard Nordin* (C)
till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2023/24:207 Kycklingindustrin och djurvälståndet

av *Kajsa Fredholm* (V)
till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 17.10.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.51,
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 122 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Svar på interpellation 2023/24:74 om åtgärder mot klimataktivister	2
Anf. 1 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	2
Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	3
Anf. 3 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	4
Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	5
Anf. 5 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	6
Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	7
Anf. 7 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	8
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:79 om kompensatoriska åtgärder för integritet kopplat till hemliga tvångsmedel.....	8
Anf. 8 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	8
Anf. 9 RASMUS LING (MP).....	9
Anf. 10 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	10
Anf. 11 RASMUS LING (MP).....	11
Anf. 12 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	12
Anf. 13 RASMUS LING (MP).....	13
Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	13
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:102 om Gotlands civilförsvar.....	14
Anf. 15 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	14
Anf. 16 EVA LINDH (S)	15
Anf. 17 HANNA WESTERÉN (S)	16
Anf. 18 MARCUS WENNERSTRÖM (S)	16
Anf. 19 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	17
Anf. 20 EVA LINDH (S)	18
Anf. 21 HANNA WESTERÉN (S)	19
Anf. 22 MARCUS WENNERSTRÖM (S)	20
Anf. 23 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	20
Anf. 24 EVA LINDH (S)	21
Anf. 25 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	21
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:131 om Sveriges cyberförsvar	22
Anf. 26 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	22
Anf. 27 MARKUS SELIN (S).....	23
Anf. 28 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	23
Anf. 29 MARKUS SELIN (S).....	24
Anf. 30 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	25
Anf. 31 MARKUS SELIN (S).....	26
Anf. 32 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	27
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:113 om bostadsbyggandet	27
Anf. 33 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	27
(forts. § 11).....	28

Ajournering	28
Återupptaget sammanträde	28
§ 10 Frågestund	29
Anf. 34 TALMANNEN	29
<i>Bostadsbyggande och bostadsbrist</i>	29
Anf. 35 MARKUS KALLIFATIDES (S)	29
Anf. 36 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	29
Anf. 37 MARKUS KALLIFATIDES (S)	30
Anf. 38 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	30
<i>Demokratistödet till al-Fatah</i>	30
Anf. 39 LUDVIG ASPLING (SD).....	30
Anf. 40 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	30
Anf. 41 LUDVIG ASPLING (SD).....	30
Anf. 42 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	31
<i>Eldupphör i Gaza</i>	31
Anf. 43 HÅKAN SVENNELING (V)	31
Anf. 44 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	31
Anf. 45 HÅKAN SVENNELING (V)	32
Anf. 46 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	32
<i>Elektrifiering av tågsträckan Trondheim–Storlien</i>	32
Anf. 47 RICKARD NORDIN (C).....	32
Anf. 48 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	32
Anf. 49 RICKARD NORDIN (C).....	33
Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	33
<i>Gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan</i>	33
Anf. 51 KATARINA LUHR (MP).....	33
Anf. 52 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	33
Anf. 53 KATARINA LUHR (MP).....	34
Anf. 54 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	34
<i>Lärdomar av Ukrainas agerande</i>	34
Anf. 55 HELENA BOUVENG (M).....	34
Anf. 56 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	34
Anf. 57 HELENA BOUVENG (M).....	35
Anf. 58 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M)	35
<i>EU-stöd till Ukraina inför vintern</i>	35
Anf. 59 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	35
Anf. 60 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	35
Anf. 61 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	36
Anf. 62 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	36
<i>Hbtqi-personers situation i Uganda</i>	36
Anf. 63 ANNA STARBRINK (L)	36
Anf. 64 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	36
Anf. 65 ANNA STARBRINK (L)	37
Anf. 66 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	37
<i>EU-kommissionens rapport om utvidgningen</i>	37
Anf. 67 AZRA MURANOVIC (S)	37
Anf. 68 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	38
<i>EU:s beskattningsrätt och Sveriges avgift</i>	38
Anf. 69 ANGELIKA BENGTSSON (SD).....	38
Anf. 70 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	38

<i>Israels agerande och den svenska regeringens politik</i>	39	Prot. 2023/24:27
Anf. 71 NADJA AWAD (V).....	39	9 november
Anf. 72 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	39	
<i>Fängslandet av Gubad Ibadoghlu</i>	39	
Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (C)	39	
Anf. 74 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	40	
<i>Ytterligare evakuering av lokalanställda i Afghanistan</i>	40	
Anf. 75 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	40	
Anf. 76 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	40	
<i>Framtiden för det svenska flyget</i>	41	
Anf. 77 OSKAR SVÄRD (M).....	41	
Anf. 78 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	41	
<i>Finansieringen av infrastrukturinvesteringar</i>	41	
Anf. 79 CECILIA ENGSTRÖM (KD).....	41	
Anf. 80 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	42	
<i>Västra stambanans underhåll och kapacitet</i>	42	
Anf. 81 HELENA GELLERMAN (L)	42	
Anf. 82 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	42	
<i>En humanitär vapenvila i Gaza</i>	43	
Anf. 83 JOHAN BÜSER (S).....	43	
Anf. 84 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	43	
<i>Vägunderhållet</i>	43	
Anf. 85 THOMAS MORELL (SD).....	43	
Anf. 86 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	44	
<i>Finansieringen av järnvägsutbyggnaden</i>	44	
Anf. 87 LINDA W SNECKER (V)	44	
Anf. 88 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	44	
<i>Synskadades tillgång till färdtjänst</i>	45	
Anf. 89 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	45	
Anf. 90 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	45	
<i>Elevinflytande och trygghet i skolan</i>	45	
Anf. 91 CAMILLA HANSÉN (MP)	45	
Anf. 92 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	46	
<i>Infrastruktursatsningar i Skåne</i>	46	
Anf. 93 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	46	
Anf. 94 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	46	
<i>Oljeutsläppet och statliga medel till Sölvesborg</i>	47	
Anf. 95 HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	47	
Anf. 96 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	47	
<i>Det transatlantiska stödet till Ukraina</i>	47	
Anf. 97 MARKUS WIECHEL (SD)	47	
Anf. 98 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	48	
<i>Regeringens stöd till oppositionen i Belarus</i>	48	
Anf. 99 MAGDALENA THURESSON (M).....	48	
Anf. 100 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	48	
<i>Israels agerande i Gaza</i>	49	
Anf. 101 JAMAL EL-HAJ (S)	49	
Anf. 102 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	49	
<i>Brott och uppsägning av hyreskontrakt för lokaler</i>	49	

Anf. 103 ROGER HEDLUND (SD)	49
Anf. 104 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	50
<i>Bostadsbyggandet</i>	50
Anf. 105 LEIF NYSMED (S)	50
Anf. 106 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	50
<i>Nationell samordning för utbyggnaden av laddinfrastruktur</i>	51
Anf. 107 RASHID FARIVAR (SD).....	51
Anf. 108 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	51
§ 11 (forts. från § 9) Svar på interpellation 2023/24:113 om	
bostadsbyggandet	52
Anf. 109 EVA LINDH (S)	52
Anf. 110 MARKUS KALLIFATIDES (S)	52
Anf. 111 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	53
Anf. 112 LEIF NYSMED (S)	54
Anf. 113 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	55
Anf. 114 EVA LINDH (S).....	56
Anf. 115 MARKUS KALLIFATIDES (S)	57
Anf. 116 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	57
Anf. 117 LEIF NYSMED (S)	58
Anf. 118 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	58
Anf. 119 EVA LINDH (S)	59
Anf. 120 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	60
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:119 om trädskärning av	
Viskadalsbanan	60
Anf. 121 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	60
Anf. 122 MIKAEL LARSSON (C).....	61
Anf. 123 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	62
Anf. 124 MIKAEL LARSSON (C).....	63
Anf. 125 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	64
Anf. 126 MIKAEL LARSSON (C).....	65
Anf. 127 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	66
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:126 om Förbifart	
Stockholm	66
Anf. 128 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	66
Anf. 129 THOMAS MORELL (SD).....	66
Anf. 130 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	67
Anf. 131 THOMAS MORELL (SD).....	68
Anf. 132 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	69
Anf. 133 THOMAS MORELL (SD).....	69
Anf. 134 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	69
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:127 om	
bostadsförsörjningen i Sverige	69
Anf. 135 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	69
Anf. 136 LEIF NYSMED (S)	71
Anf. 137 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	72
Anf. 138 MARKUS KALLIFATIDES (S)	73
Anf. 139 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	73
Anf. 140 LEIF NYSMED (S)	74
Anf. 141 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	76
Anf. 142 MARKUS KALLIFATIDES (S)	76

Anf. 143 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	76	Prot. 2023/24:27
Anf. 144 LEIF NYSMED (S).....	77	9 november
Anf. 145 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	78	
§ 15 Bordläggning.....	79	
§ 16 Anmälan om interpellationer.....	79	
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	79	
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	80	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 17.10.....	82	